

NAŠ TOVARIŠ TV 15

Št. 15 19. aprila 1979 Leto XVII

Glasilo Zveze združenj borcev NOV in Zveze rezervnih vojaških starešin Slovenije

TV-15 je oznaka za kurirsko postajo, ki je bila najdlje v vasi Občice - v dolini med Dolenjskimi Toplicami in Semičem

Za posredovanje in razvijanje vrednot narodnoosvobodilnega boja in revolucije je TV-15 prejel nagrado vstaje slovenskega naroda za leto 1978

Glavni in odgovorni urednik:
SILVO TERŠEK

Novinarji:
Živa Drole, Milena Strajnar, Tone Urbas, Bojana Žokalj-Jesih

Tehnični urednik:
Sine Kovič ml.

Tajnica uredništva:
Mara Okorn

Telefon uredništva: 327-780

Letna naročnina 180 din, za inozemstvo 190 din, posamezna številka v prosti prodaji 4 din

Uprava in naročniški oddelk:
Miklošičeva 28/I, p. p. 598, 61001 Ljubljana

Telefon uprave: 320-486

Tekoči račun:
Založba Borec p. o. Ljubljana 50101-603-45772

TV-15 izhaja vsak teden, izdaja ga Založba Borec, Ljubljana, Miklošičeva 28

Rokopise pošljite na naslov:
Uredništvo TV-15, Miklošičeva 28/I, p. p. 598, 61001 Ljubljana

Rokopisov in fotografij ne vračamo

Po mnenju sekretariata za informacije IS SR Slovenije štev. 42/1-72 od 12. 4. 1974 se za TV-15 ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov

Tisk: ČGP Delo, Ljubljana, Titova 35

»Bil je velik
človek ...«

str. 7

Ob smrti Djura Pucarja- Starega

»Ko sem prvič srečal Djura Pucarja, bilo je jeseni leta 1941, je bil v Bosanski krajini že legenda, vendar kljub temu preprosto, prijazen do vseh enak. Klicali smo ga preprosto tovariš Stari. Največ zaslug za tesno povezanost partizanov in prebivalcev Krajine, to je večkrat poudaril tudi tovariš Tito, imata partija in tovariš Pucar, ki je v tem delu Bosne in Hercegovine organiziral in vodil partijo. Veličina narodnoosvobodilnega boja v Bosanski krajini, Kozara, Podgrmeč, Drvar, Banja Luka, to čudežno gibanje ljudskih množic, ki ga okupatorji nikakor niso uspeli zavstaviti, vse to kaže na izjemne organizatorske sposobnosti tovariša Djura,« se spominja predsednik ZZB NOV Jugoslavije Kosta Nadj.



Prejšnji teden so železničarji in drugi delovni ljudje Slovenije slovesno proslavili 59-letnico velike železničarske stavke. Ob tej priliki je član sveta republike Jože Borštnar poudaril, da sta se razredna zavest in opredelitev slovenskih železničarjev pokazali predvsem v NOB.

Številni slovenski železničarji so padli v bojih, akcijah... Sedeminsedemdesetim so podelili partizanske spomenice 1941, sedem pa je narodnih herojev.

Osrednje proslave slovenskih železničarjev na Zaloški cesti v Ljubljani, so se poleg številnih gostov, udeležili tudi železničarji iz Slovenije in Istre. (Foto: Miško Kranjec)



Mladi v Zgornji Šiški v Ljubljani so že pred časom ustanovili mladinsko pohodno enoto, ki so jo poimenovali po narodnem heroju Darku Marušiču-Blažu, ki je padel v Spodnjem Lokovcu na Banjski planoti v novogoriški občini. Zato so takoj navezali stike z osnovno mladinsko organizacijo v Lokovcu, ki združuje okoli 50 mladink in mladincev. Njihovo sodelovanje se je pokazalo že na več področjih, med drugim tudi v medsebojnih srečanjih, pripravljanju skupnih kulturnih programov in podobnem. Pohodna enota pa je obiskala tudi kraje, kjer so ustanovili divizijo Garibaldi Triestina v Lokovcu, katere borec je bil njihov vzornik Blaž. Pri osrednjem spomeniku padlim v Srednjem Lokovcu so jim domačini predstavili NOB v teh krajih, orisali povojni razvoj, v skupnem kulturnem programu pa so recitali in zapeli nekaj pesmi.

M. Hožič

Solidarnost, del naše moči

»Potres, ki je danes zjutraj prizadel to območje, je bil zelo močan. Bal sem se, da je tudi tukaj v samem Igalu povzročil mnogo več škode. Kraji, ki sem jih sedaj obiskal in nekaj strahovitih ruševin, ki sem jih videl, dajejo srhljivo sliko. Ogledal sem si na primer ladjedelnico v Bijeli. Tam je 70 metrov obale, skupaj z delavnicami in vsem ostalim, potonilo v morje. Sreča je, da danes ni delovni dan, zato je bilo tam le malo ljudi, tako da ni bilo mnogo žrtev. Toda od vodilnih ljudi iz Črne gore, ki so bili v Baru, Ulcinju, Budvi in Kotorju, sem zvedel, da je bilo tam razdejanje mnogo hujše. Doslej je bilo mogoče videti to, kar je bilo ob obali. Verjetno pa so v hribovskih vaseh stare hiše vse porušene. Črna gora je torej utrpela ogromno škodo.

Mislim, da mora biti vsakomur jasno, da mora solidarnost, ki se je pri nas vedno pokazala posebno v takih primerih, priti tudi tokrat do izraza. Vsi narodi in narodnosti, vse republike in pokrajine morajo pomagati črnogorskemu narodu, da bo lažje premagal te težave. Prepričan sem, da bodo to kar najbolje opravili, tako da materialna pomoč sploh ni vprašanje. Toda človeških življenj ni mogoče vrniti. Številne družine so doživele tragedijo - teh izgub jim ne more nihče nadomestiti. Treba pa jim je to tragedijo vsaj ublažiti.

Črno goro je prizadela velika katastrofa in to že druga v slabem mesecu dni. Zato moramo narediti vse, da se izrazi skrb vseh naših narodov za Črno goro, za prebivalce mest, ki so bila prizadeta. Naša skupnost je močna tudi zaradi te solidarnosti, ki se pokaže vedno, kadar nek kraj, regijo ali republiko zadene nesreča.

Potres v Skopju je bil močan. Tam je bilo več človeških žrtev. Toda tudi ta rušenja v Črni gori imajo širok obseg. Apelim na vse naše delovne ljudi, da pričnejo brez oklevanja izvrševati svoje dolžnosti pri nujenju pomoči črnogorskemu narodu. Prepričan sem, da se bodo naši narodi žrtvovali, kolikor največ zmorejo, da bi črnogorski narod čimprej premagal posledice nesreče, ki ga je zadela.«

(Izjava predsednika
Tita, potem ko je obiskal
kraje, ki jih je prizadejal
potres)

Seveda se ga spominjam

Odmev na »Kdo se spominja Cirila Keržiča-Metoda«, 13. številka TV-15

Seveda se ga spominjam! Spominjam se ga kot kurir zaščitne čete štaba »Triglavske« divizije, saj je bil tovariš Keržič njen komisar od ustanovitve, to je od prvih dni oktobra 1943. V divizijo so me poslali iz Vojkove brigade, takrat pa sem imel šele štirinajst let. Nato je bila ta divizija v decembru 1943 preimenovana v 31. divizijo 9. korpusa, kjer je bil Ciril Keržič-Metod komisar. Dne 15. decembra 1943 so me na njegov predlog sprejeli v SKOJ.

Sicer pa ne vem, zakaj prosite podatke.

VALENTIN TRATNIK
Sp. Idrija 152
p. sp. Idrija

PRIPIS UREDNIŠTVA:

Resda smo bili v poizvedbi nekoliko nejasni. Odgovor na vprašanje ste verjetno zasledili kar v prejšnji številki TV-15: na 10. in 11. strani je objavljen zapis o Cirilu Keržiču-Metodu, prvi v vrsti zapisov – posvečenih jubilejnemu letu naše partije. Ker gre za komuniste in skojevce, o katerih ne vemo veliko, je vsak podatek o njih dragocen – tudi sedaj. Hvala!

Točen datum dogodka: 25. marca 1942

Odmev na »Prva roška četa«, 11 številka TV-15

V TV-15 sem prebrala prvo nadaljevanje »Prve roške čete« in ugotovila, da je bil partizan, ki je padel v Ravniku – Igor.

Vesela sem, da sem po tolikih letih zvedela ime tega partizana, saj sem bila priča njegovi smrti. Opazovala sem boj z razdalje petdesetih metrov. Ni bil takoj mrtev in fanta, ki sta bežala skoraj mimo mene, bi ga lahko še rešila, saj sta se tudi ostala dva Italijana jadorno umaknila proti Velikim Blokam. Igor je izdihnil tik pred vdorom Italijanov pripravljenih za požig, kakšnih dvajset metrov od kraja dogodka – čez približno pol ure, a nihče od vaščanov mu ni upal pomagati. Vsak je že vedel, da bo gorelo. Točen datum dogodka: 25. marca 1942 in ne 22. marca 1942 – saj noben vaščan Ravnika, ki je bil tedaj prisoten, tega datuma ne bo nikoli pozabil.

Vasica Ravnik leži na Bloški planoti in je Rakitna precej oddaljena (kakšnih trideset kilometrov), čez gozdove Žilc in Zavrha pa je oddaljena kakih petnajst kilometrov. Je še eno naselje Ravnik pri Planini, ki je nemara bliže Rakitni in bi ga utegnil kdo zamenjati za našega, ki je po opisu borbe in požiga pravi.

Pišem dobronamerno – če bi prišlo do natisa knjige, da bi uporabili pravi datum in »Ravnik na Blokah«.

Naj povem še, da so Igorja mrtvega privezali na kamion in ga tako – z nogami naprej – odvezli v Velike Bloke. Spotoma so ranili še Jožeta Zakrajška iz Krantpelj – tri kilometra od Ravnika – in ga skupaj z Ozvaldom drugi dan na kamionu peljali v smeri proti Rakeku. Točen datum smrti za oba pa bi moral biti: 25. marca 1942.

M. S.

Bil je naš komisar

Odmev na »Kdo se spominja Cirila Keržiča-Metoda«, 13. številka TV-15

Seveda ga poznam, v glavnem ga pod imenom komisar Metod poznamo vsi borci prvega Dolomitskega odreda, saj je bil naš komisar. Prepričan sem, da vprašujete za pravega in da vam pravilno pojasnujem.

Že ob ustanovitvi Dolomitskega odreda julija 1942 je bil imenovan za komisarja odreda, komendant pa je bil narodni heroj Franc Bukovec-Jože Ježevnik. Ta se je konec septembra 1942 v bližini železniške proge v Notranjih goricaх ponesrečil in preminil. V polnem nahrbtniku nemških bomb, nabranih na tedanji nemški meji, se mu je aktivirala bomba, povzročila verižno eksplozijo in ga smrtno ranila. Temu dogodku je prisostvoval tudi naš vrhniški partizanski pisatelj Karel Grabeljšek-Gaber, ki je bil tedaj tudi sam ranjen.

Tovariša Keržiča, za katerega tedaj nismu vedel pravega imena, se torej spominjam kot komisarja Dolomitskega odreda Metoda.

Bil sem kurir za zvezo med tedanjim Dolomitskim odredom in Krimskim odredom – za prehajanje preko ceste in železnice Ljubljana–Postojna. Najbolj mi je ostal v spominu kot komisar zadnje, tako imenovane Dolomitske čete, katere komendant je bil narodni heroj in danes generalni polkovnik Rade Pehaček, komisar pa tovariš Keržič z ilegalnim imenom Metod Cestnik. Ta četa je po ukinitvi prvega Dolomitskega odreda »pospravljala« Dolomite, kot smo se šalili. Na svoji poti v nove enote na Dolenjsko se je zadnje dni meseca aprila 1943 zadrževala nekaj dni v gozdovih za Ljubljanskim vrhom, pri podzemski jami, imenovani »Košeljevka«. S tega terena so pred odhodom v brigade na Dolenjsko izvedli nekaj znanih akcij, kot na primer zaplembo pri Nacelnu v Cestah pod Zaplano in akcijo razorožitve tedanje belogardistične postojanke v cerkvi sv. Duha nad Planino pri Rakeku.

V času prehodnega zadrževanja Dolomitske čete za Ljubljanskim vrhom smo bili kurirji TV-17 s to enoto v dnevnih stikih in smo v akcijah čete tudi sodelovali.

Kjer je Dolomitska četa »taborila«, to je pri jami Košeljevki, je bilo na pobudo nekdanjih kurirjev TV-17 postavljeno julija 1977 tudi skromno obeležje z napisom o tej četi, ki sta jo vodila komendant Rade Pehaček in komisar Metod Cestnik.

Mislím, da vam posredujem podatke o pravem Cirilu Keržiču-Metodu. Če sem v zmoti, mi oprostite.

JOŽE VINTAR-STRNAD
Ulica 6. maja 10
p. Vrhnika

Dvigal nam je moralo

Odmev na »Kdo se spominja Cirila Keržiča-Metoda«, 13. številka TV-15

V današnji številki TV-15 ste na 14. strani objavili poziv, da se oglasijo tisti tovariši, ki so poznali Cirila Keržiča-Metoda. Ker sem tudi jaz med tistimi, pošiljam o njem nekaj podatkov:

Ciril Keržič-Metod je bil ob ustanovitvi Triglavске divizije z odredbo operativnega štaba za zahodno Slovenijo z dne 6. oktobra 1943 postavljen za političnega komisarja »Trigavske«, kasneje 31. divizije. Dolžnost politkomisarja divizije je opravljal od 6. oktobra 1943 do 29. junija 1944. Potem je bil na partijskem tečaju na Dolenjskem.

Cirila sem osebno spoznal 5. januarja 1944 v Žireh na Gornjskem.

Prejšnji dan, 4. januarja 1944, so Nemci zaradi izdajstva operativnega oficirja pri štabu Vojkove brigade, majorja bivše jugoslovanske armade Bojana Hojana-Marka, napadli štab Vojkove brigade, ki je bil v župni-

šču v Žireh. Zvečer 3. januarja se je štab nastanil v neki vasi v bližini Žirov. Namestnik komandanta brigade Oto Vrhunc-Blaž Ostrovrhar je prav tiste dni zbolel, zato je poveljstvo sprejel Bojan Hojan-Marko. Ukazal je, da smo se morali iz tiste vasi premestiti v Žiri. To je storil z namenom, da je opolnoči z rafalom iz brzostrelke izzval »preplah«, v resnici pa je bil to znak sovražniku – da smo že na določenem mestu, kjer nas bodo lahko z nenadnim napadom presenetili, kar so tudi storili drugi dan zjutraj. Takrat je padlo osem borcev, več nas je bilo ranjenih. Ranjen so bili tudi vodja propagandnega odseka pri štabu Vojkove brigade Dominko Stanko, obveščevalec Janez in jaz. Ko so nas drugi dan, to je 5. januarja 1944, v Žireh naložili na kmečki lojtrnik in nas potem odpeljali na Cerkljansko in od tam v bolnišnico Franjo, je k vozu prišel Ciril Keržič-Metod. Zanimal se je za vsakega posebej, kje je ranjen in če rane zelo bolijo. To zanimanje tovariša politkomisarja divizije, nam je dvignilo moralo. Sporočil nam je, da nas bodo odpeljali v popolnoma varno in dobro skrito bolnišnico, kjer nas bodo zdravniki kmalu pozdravili, da se bomo lahko vrnili v svoje enote.

Potem politkomisarja divizije Cirila Keržiča-Metoda nisem več videl. Bilo mi je hudo, ko sem zvedel za njegovo smrt, saj je bil dober, prijazen in res tovariški politkomisar.

ANDREJ PAGON-OGAREV.
takrat vojni dopisnik Vojkove brigade

Predsednik republiškega odbora ZZB NOV Slovenije Janez Vipotnik je poslal republiškemu odboru ZZB NOV Črne gore telegram z naslednjo vsebino:

Vest o katastrofalnem potresu v vaši republiki je globoko prizadela borce in vse delovne ljudi v naši republiki. Kot vedno ob takšnih priložnostih, vedite, da smo z vami in da bomo tudi borci naredili vse, da se ublaže posledice te velike naravne nesreče.

Odločno se je treba upreti

Odmev na »So med Stranicami in Frankolovim samo jablane«, 12. številka TV-15

Ko sem prebral članek pod gornjim naslovom v 12. številki TV-15, skoraj nisem mogel verjeti, da bi se vsi člani ZB Stranice strinjali, da se v dolini, okrog in okrog zaprti s hribi in v neposredni bližini grobov talcev fašističnega terorja, postavi mlevnica gramoza. Vprašujem se, kdo ima pravico oskruniti to dolinico, v kateri počivajo talci – imenovano »graben«. Kot borec v tem okolišu in rojak Straničan apeliram na vse borce iz Stranic, ki jih ni malo, saj je skoraj vsaka hiša dala borca pa tudi več, da se odločno uprejo temu načrtu.

V članku je bilo omenjeno »ropot, prah in pa park«. Ne morem si zamišljati, kako bo zgledal ta park, če bo v neposredni bližini grobov – parka mlevnica gramoza. To bo park podoben Sahari, prekrit z belim peščenim prahom.

Zamisel, da bi se »graben« preimenoval v »dolino talcev« je treba pozdraviti! Vse jablane, ki še stojijo in na katerih so bili obešeni talci, bi morali obeležiti s tablicami, na katerih naj bi bili v verzih napisi o naši borbi – tam pa, kjer ni več jablan, naj bi postavili lesene drogove v obliki jablan, prav tako obeležen. Na prehodu čez cesto Celje-Maribor, ki jo je na svoji legendarni poti na Štajersko prečkala Štirinajsta divizija, pa naj se postavi postavi primerno spominsko obeležje.

Mislím, da bi tako urejena dolina potem resnično zaslužila ime »dolina talcev«. Seveda bi morali postaviti tudi spomenik z imeni in priimki talcev. Vsi krajanj Stranic so dolžni ohraniti to dolino čisto in neoskrunjeno. To smo dolžni tudi padlim, ki morajo biti v opomin nam in našim potomcem – ki ne smejo nikoli pozabiti, kakšne strahote je slovenski narod pretrpel za svojo svobodo.

ADOLF ADAMIČ
Bergantov 2
p. Trzin

PRIPIS UREDNIŠTVA:

Neuradno smo zvedeli, da so načrtovalci odstopili od postavitve mlevnice gramoza.

Odgovorno in živo delo marsikdaj potisne v kot tudi bolezen

Pred dnevi so imeli svojo letno konferenco tudi vrhniški borci. Njihov dnevni red je zajemal šest točk, med katerimi sta bili vsekakor najpomembnejši poročilo o delu občinskega odbora v lanskem letu in akcijski program za prihodnje.

V poročilu o delu minulega leta je med drugim rečeno, da je občinski odbor na svojih sejah deloma obravnaval tudi skupščinske materiale, evidentiral kandidate za družbenopolitični zbor v skupščini občine, za kadrovske konferenco pri OK SZDL, delegata v komisijo za odlikovanja in koordinacijski odbor za kadrovska vprašanja pri OK SZDL in delegiral štiri člane v komisijo za obujanje tradicij pri OK SZDL... pa delegata v občinsko zvezo prijateljev mladine...

Komisije, ki so osnova pri občinskem odboru ZZB NOV Vrhnika, so bile v minulem letu tudi uspešne pri delu; komisija za obujanje tradicij je imela lani skupno tri seje ter skupni sestanek s predstavniki socialistične zveze, mladine, rezervnih starešin, skupščine občine, štaba teritorialne obrambe in kulturne skupnosti, na katerem so se dogovorili o izvedbi praznovanja 22. julija v Razorski dolini, ki naj zopet postane vrhniška tradicija. Komisija je tudi uspešno zaključila sodelovanje pri tekmovanju pionirjev »Skrb za spomenike NOB«. V tem tekmovanju je bil najuspešnejši pionirski odred Janez Mrak, v samem odredu pa tisti del iz podružnične šole v Drenovem griču.

Komisija je imela v svojem lanskeletnem programu dela tudi »Kurirčkov pošto«, sodelovala v tekmovanju (pomagala) za »Znak slovenskih brigad«. Poleg že naštetega

Letne skupščine borčevskih organizacij

Po jutru se dan pozna

Tega pregovora se zavedajo borci še posebej in letošnje letne konference so odraz takega razumevanja.

pa je komisija za ohranjanje in razvijanje tradicij nadaljevala tudi v lanskem letu akcijo popisa vseh obeležij NOB na območju njihove občine. Pomembno delo te komisije v prihodnje bo, da bo v enaki meri spodbudila delo komisije za negovanje tradicij pri OK SZDL. Seveda je tu tudi še želja po izpolnitvi lokalne zgodovine, obeležbi nekaterih znanih krajev iz NOB, ki še nimajo spominskega obeležja...

Komisija za socialnozdravstvena vprašanja pri občinskem odboru ZZB NOV Vrhnika je na sedmih lanskih sejah obravnavala predloge za topliško in klimatsko zdravljenje, za dodelitev priznavalnin... prav tako je spremljala delo dispanzerja za borce, skrbela za obiske borcev v domu starejših občanov in opravljala še vrsto drobnih nalog.

Komisija za preučevanje zahtevkov za priznanje posebne dobe v dvojnem trajanju je v zadnjem roku, ko so občani še lahko vlagali zahteve za priznanje posebne dobe, prejela 26 vlog, od katerih so jih devet ugodno rešili, deset pa jih je izpolnjevalo pogoje za enojno štetje, ki pa ga ni bilo več mogoče uveljavljati.

Tudi komisija za odlikovanja je bila v tem času aktivna, saj je pripravila kar 49 predlogov za odlikovanje z obrazložitvami

– 22 je bilo predlogov za člane, ki še niso prejeli nobenega odlikovanja.

V lanskem letu je komisija za interniranje prvo junijsko soboto organizirala vrhniško šolsko mladino, da se je udeležila srečanja internirancev na Ljubelju.

V začetnem obdobju svojega mandata se je predsedstvo občinskega odbora ZZB NOV veliko ukvarjalo s pripravami na volitve v zbor občinske skupščine in skupščine SIS.

Tudi podlaga za njihov akcijski program je bila zasnovana na stališčih in sklepih 5. redne skupščine ZZB NOV Slovenije, 8. kongresa ZZB NOV Jugoslavije ter tudi na osnovi akcijskega programa RK SZDL ter skupščine SR Slovenije.

Med svoje naloge so si vrhniški borci poleg osnovnih političnih nalog zastavili tudi nekatere ožje naloge: razvijanje tešnega sodelovanja občinskega odbora ZZB NOV s krajevnimi organizacijami, da bi se te kar najuspešnejše vključevale v družbenopolitično aktivnost in zlasti v delo delegacij ter SZDL, kjer naj bi s svojim sodelovanjem vnesle kar največ frontnega duha v organizirano socialističnih sil;

skrb, da bodo zastopani delegati ZZB NOV v vseh samoupravnih organih in telesih, kjer je potreba po njihovi prisotnosti;

aktivno sodelovanje pri

zbiranju gradiva za dopolnitev knjige Karla Grabeljška-Gabra »Vrhnika in okolica v boju za svobodo«;

zbiranje podatkov o borcih in aktivistih NOB na območju Vrhnike za monografijo;

zbiranje gradiva in skrb za ureditev spominske sobe v prostorih Tehniškega muzeja v Bistri...

Vrsta nalog torej, ki niso bile zapisane le zato, da bi zadostile formalnostim, ampak so konkretne usmeritve za nadaljnje delo vrhniških borcev.

Udeležba – odlično!

Udeležili smo se ene od ta čas številnih letnih borčevskih konferenc – tokrat letne konference ZB Kolezija v Ljubljani. Brez zadrege lahko zapišemo: če so vzdušje, udeležba in vsebina teh konferenc povsod po Sloveniji približno taki, kot je bilo ondan v prostorih krajevnih skupnosti Kolezija, potlej ni nobenega dvoma, da so smernice in sklepi borčevskega zveznega kongresa našle odmev, kakršen je bil za borce značilen med NOB, v graditvi nove domovine in vedno, povsod, kjer so delali – za napredek naše samoupravne socialistične graditve.

Prostori krajevnih skupnosti so bili pretesni, da

bi lahko sprejeli vse, ki so na letno konferenco prišli.

Preden so spregovorili o delu odbora ZB Kolezija v lanskem letu, je zbranim spregovoril o trenutni politični situaciji v svetovni tovariš Jože Smole. Borci so zbrano in z izrednim zanimanjem sledili besedam tovariša Smoleta, potem pa, v nadaljevanju konference, poslušali in soglašali s poročilom o delu odbora ZB Kolezija v lanskem letu. Sem spada tudi opravljeno delo posameznih komisij, ki so se prizadevno delale na svojih področjih; med njimi je bilo posebne pohvale deležno delo komisije za razvedrilo in odlih članstva, ki je s svojo izredno zavzetostjo prispevala velik delež k še večji povezanosti članov ZB NOV na terenu.

Predsednik odbora ZB Kolezija Radoslav Stepišnik je sicer v svojem poročilu zapisal, da komisije na posameznih področjih še niso zaživele v taki meri, kot bi želeli, da pa so naloge vendarle bile pravočasno opravljene.

Članov ZB NOV je v KS Kolezija nekaj več kot 380, med njimi 44 vojaških invalidov. Starostna struktura borcev v tej KS se giblje od 65 do 92 let (prva polovica članstva) in od 47 do 64 let. Mnogo slednjih je še zaposlenih in se zato težje vključuje v delo organizacije ter

delo v krajevni skupnosti. Precej članov pa vendarle sodeluje v samoupravnih organih krajevnih skupnosti in njenih delegacijah, v občinskih delegacijah in tudi na republiški ravni. Ob ugotavljanju aktivnosti na terenu pa so opozorili še na to, da bodo morali bolj kot doslej vključevati svoje člane v delo hišnih in uličnih svetov.

V tej krajevni skupnosti soborci in tovariši obiskujejo svoje ostarele ali osamele tovariše na domovih, se jih večkrat spomnijo s šopki rož in skromnimi darilci, medtem ko so obiski ob njihovih obletnicah postali že tradicionalni.

V poročilu o delu kolezijskega borčevskega odbora in celotne organizacije je bilo ocenjeno tudi sodelovanje z občinskim odborom ZZB NOV Vič-Rudnik kot zelo dobro, prav tako dobro pa je bilo ocenjeno tudi sodelovanje s sosednjo organizacijo ZB in KS ter osnovno šolo Bičevje (slednje bi bilo lahko še nekoliko bolj povezano).

Beseda je bila tudi o lanskem praznovanju krajevnega praznika, o priznanjih, ki so jih podelili ob tej priložnosti, o komemoracijah pred spomenikom padlim za svobodo (kjer je bila udeležba skromna...).

Predsednik Stepišnik je poleg ostalega zbrane opozoril še na zadnjo izdajo »Informacij«, krajevnega glasila, kjer je bilo precej zapisanega o zdravstvu, spremembi dela v ambulantni za borce, o potrebnih potih za uveljavitev pravice zdravljenja v zdraviliščih, o novi evidenci...

...In če bi povzeli iz poročila osnovno misel, bi lahko dejali nekako takole: delali so prizadevno in v duhu smernic z željo, da bi bilo v prihodnje še bolje.

B. Ž. J.

Pred nekako štirinajstimi dnevi so se v Starem trgu pri Ložu sestali borci z Loške doline na svoji redni letni konferenci. Najprej so se poklonili spominu Edvarda Kardelja in nedavno preminulega rojaka, pisatelja Matevža Haceta, nato pa nadaljevali konferenco s pregledom opravljenega dela in načrti za v prihodnje.

Borčevska organizacija Loška dolina šteje 430 članov. Lani so bili zlasti aktivni pri pripravah za odkritje spominskega obeležja Loškemu odredu v Obrovcu pod Snežnikom, pri obnavljanju napisov na spomenikih v Viševku, Podcerkvi, Danah, Cinkovcu in Ložu ter pri pomembnem poslanstvu – prenašanju revolucionarnih tradicij na mladino.

Ugotavljali so, da se je osnovno zdravstveno varstvo borcev znatno izboljšalo, prav tako tudi pišiljanje borcev na klimatsko in zdraviliško zdravljenje (kritično pa so obravnavali predolge čakalne dobe). V minulem letu je 9 kmetov-borcev uveljavilo starostno pokojnino, 20 borcev prejema priznava-

Borci opravljajo za razvijanje in ohranjanje revolucionarnih tradicij tudi pomembno nalogo, ko poskrbijo za spremstvo in razlago zgodovine NOB v njihovih krajih številnim izletniškim skupinam.

Iz poročila o delu v lanskem letu je razumeti, da so bili borci Loške doline tudi v vsakdanjem delu, v

O delu in problemih

krajevni samoupravi, aktivni v odborih, komisijah, delegacijah, kar velja tudi na ravni občine.

V živahni razpravi, v kateri so sodelovali tudi predsednik občinskega odbora ZZB NOV Cerknica Jože Telč, predsednik skupščine krajevnih skupnosti Loška dolina Valentin Cimprič ter predsednik krajevnih konference SZDL Tone Obreza, so se borci poleg reševanja borčevskih vprašanj zavzemali za reševanje vprašanj, ki zadevajo vse prebi-

valstvo Loške doline. Med drugim so ugotavljali, da bi krajani Loške doline potrebovali še enega zdravnika, ker ena zdravnica le težko zmora delo, ko mora na dan sprejeti tudi po 120 pacientov. Tudi lekarna v Starem trgu je v neprimernih prostorih in je odprta premalo ur dnevno. Izbira in preskrba v trgovinah sta preskromni, kar se pokaže že pri preskrbi z osnovnimi živili. Nerešena je še vrsta vprašanj kot so: pitna voda, kanalizacija, pretesen otroški vrtec, vprašanje urejanja, oziroma pogojev za celodnevno šolo v Starem trgu... Ugotovili so, da so k reševanju posameznih problemov že pristopili v okviru krajevnih skupnosti in samoupravnih interesnih skupnosti ter, da vseh vprašanj hkrati, ali v kratkem času le ne bo mogoče rešiti. Potrebno bo sodelovanje vseh krajanov, združenega dela, občinske skupščine, samoupravnih interesnih skupnosti in vseh družbenopolitičnih organizacij – tudi borčevske. Borci se zavedajo, da bodo le tako vsi skupaj kos številnim nalogam.

Na konferenci so se borci za dolgoletno uspešno delo zahvalili predsedniku in tajniku ZB Loška dolina Francu Kovaču in Jožetu Kraševcu. Za novega predsednika je bil izvoljen Slave Kočevar, za podpredsednika Anton Zigmund, za tajnika pa Kristina Mlakar.

Slavko Berglez

Občni zbor Zveze slovenskih organizacij v Železni Kapli

Še vedno o neizpolnjenih obljubah

V imenu delegacije iz Slovenije je občni zbor Zveze slovenskih organizacij, ki je bil minuli teden v Železni Kapli, pozdravil predsednik komisije za manjšinska in izseljenska vprašanja pri RK SZDL Slovenije, Jože Hartman.

Predsednik upravnega odbora ZSO dr. Franci Zwitter pa je uvodoma dejal: »Doba od zadnjega občnega zbora dne 14. decembra 1975 do danes predstavlja, kar zadeva našo narodno skupnost, brez dvoma najbolj razburkano in usode polno dobo po letu 1945...«

Na občnem zboru so sprejeli tudi resolucijo, ki jo v celoti objavljamo:

RESOLUCIJA občnega zbora ZSO dne 7. 4. 1979 v Železni Kapli

Delegati zveze slovenskih organizacij na Koroškem ter vključenih organizacij in ustanov z vsega dvojezičnega ozemlja Koroške, zbrani na občnem zboru v Železni Kapli 7. aprila 1979, ugotavljamo:

Občni zbor je ponovno potrdil in poudaril mesto Zveze slovenskih organizacij na Koroškem v slovenski narodni skupnosti in v avstrijskem družbenem prostoru kot frontne organizacije, ki je odprta za vse slovenske organizacije in ustanove ter vse pripadnike slovenske narodne skupnosti ne glede na njihovo svetovnonazorno gledanje in politično uvrščenost. Hkrati je pozdravil solidarnostno podporo in sodelovanje vseh demokratičnih sil in posameznih demokratov, ki so pripravljeni, da se na osnovi gledišč ZSO borijo za doseg popolne nacionalne in socialne enakopravnosti slovenske narodne skupnosti in za napredek demokracije v družbi.

Občni zbor je jasno artikuliral stališča, zahteve in težnje slovenske narodne skupnosti v zvezi s členom 7 državne pogodbe ter ugotovil, da po poldrugoletni veljavnosti zakona o narodnih skupinah in na njegovi osnovi sprejetih odredb po dosedanjih izkušnjah ni nobenega povišanja, da bi koroški Slovenci spremenili svoje odklonilno stališče do sedmojuljske zakonodaje iz leta 1976, ki pomeni enostransko revizijo državne pogodbe ter omejuje mednarodno zajamčene pravice in zožuje zgodovinski življenjski prostor naše narodne skupnosti.

Reševanje odprtih vprašanj je mogoče le v enakopravnem dialogu med pristojno vlado in obema osrednjima organizacijama koroških Slovencev kot predstavnistvom prizadete slovenske narodne skupnosti, ki kot subjekt svojih težnj in edino lahko oceni in vrednoti ustreznost ali neustreznost formalne ureditve svojih življenjskih vprašanj.

Pri oceni avstrijskih etabliranih strank so delegati ugotovili, da boljše odnose in kontakte bremenijo in praktično onemogoča trostrankarski sporazum z dne 6. julija 1976, ki posameznim strankam zabranjuje samostojen demokratični pristop k reševanju slej ko prej perečega vprašanja slovenske narodne skupnosti ne le v korist le-te, marveč tudi v korist potrebne mirnega sožitja med sosednjima narodoma v deželi.

Za uresničitev določil člena 7 in za doseg popolne nacionalne in socialne enakopravnosti bo ZSO na državni in mednarodni ravni nadaljevala borbo kot doslej v nerazdružljivi akcijski enotnosti z Narodnim svetom koroških Slovencev. Pri tem se bomo naslanjali na lastne sile, na solidarnostno pomoč demokratičnih sil in posameznikov doma in v svetu ter na pomoč matičnega naroda in jugoslovanske države kot podpisnice državne pogodbe in legitimne zaščitnice slovenske narodne skupnosti.

V spoznanju, da je nacionalna diskriminacija vedno izraz gospodarskega zaposlovanja in pritiska, bo ZSO še bolj zavestno nadaljevala s svojimi prizadevanji na gospodarskem področju, ker reševanje socialno-gospodarskih problemov celotnega južnokoroškega prostora hkrati ustvarja nove in bolj ugodne pogoje tudi za uveljavljanje slovenske manjšine kot enakopravnega faktorja v družbeno-političnem dogajanju.

Hkrati bo ZSO podpirala slovenske kulturne organizacije in ustanove pri njihovem prizadevanju na vseh področjih kulturnega ustvarjanja ter pri organizacijski in vsebinski okrepitvi kulturno-prosvetne dejavnosti na terenu. Koroški Slovenci hočemo ostati živ del slovenskega naroda, v katerega kulturno zakladnico po letih kulturnega mrtvila spet ustvarjalno dajemo svoj prispevek in na ta način še posebno izpolnjujemo vlogo povezovanja in zblizanja med sosednjima narodoma.

Ne le mednarodno leto otroka, marveč tudi kritična situacija na področju mladinske vzgoje z vedno močnejšimi tujimi vplivi nas naravnost silita, da v bodoče še pomnožimo svojo skrb za doraščajočo mladino in ji zagotovimo vzgojo in šolanje v materialnem jeziku tako v otroških vrtec kakor v obveznem šolstvu in nadaljnjem izobraževanju.

Končno bo ZSO na osnovi številnih predlogov in pobud, iznešenih v referatih in diskusiji, prihodnje leto ob svoji 25-letnici sprejela nov, sodoben in jasen politični program, ki bi artikuliral našo vlogo na obmejnem območju, vlogo tistega družbenopolitičnega in socialnega faktorja ob meji med dvema sosednjima državama, ki ne bo samo most, po katerem hodijo drugi, marveč bo aktivno pospeševal vse večji tok materialne in duhovne produkcije ljudi.

Ohranjali bodo spomine na NOB

Tako so se odločili mladinci v Stanežičah pri Ljubljani in, ker je naloga, ki so si jo zadali, več kot zanimiva, jo v premislek in spodbudo prepuščamo tudi vam.

Pobuda, da bi zbirali in zapisovali spomine nekdanjih udeležencev NOB na območju svoje krajeve skupnosti, je prišla iz borčevskih vrst. Bila pa je sveža, dovolj privlačno predstavljena, da so mladinci dojeli resnost in pomen tega dela. Moči in poleta imajo zvrhan koš, radovednosti jim tudi ne manjka; nekdanji udeleženci narodnoosvobodilnega boja pa jim bodo radi pripovedovali tudi tisto, kar svojim otrokom morda niso imeli časa pripovedovati.

Še vedeli ne bi, da je v Stanežičah med mladimi tako živahno, če bi nas ne bili povabili. Zmenek smo imeli v gasilskem domu, kjer so tudi prostori krajeve skupnosti Stanežič-Medno.

Sprejeli so nas mladinci, zbrani okoli tovarišice Dore Pakiževe (Čepelnikove) – njihove mentorice.

»To stavbo smo zgradili s pomočjo občinskih sredstev, a največ je bilo vredno več kot deset tisoč prostovoljnih delovnih ur, ki so jih v gradnjo vložili krajin. Vsi mladinci, ki so zdaj tukaj zbrani, so poprijeli kjer koli je bilo treba – pa tudi tisti, ki jih danes ni tukaj, so bili poleg. Zraven tega so s prostovoljnim delom zgradili košarkarsko igrišče, letos pa sta na vrsti še igrišči za tenis in odbojko...« nam je pojasnjevala tovarišica Pakiževa, ki je sicer članica tamkajšnje borčevske organizacije. Med NOB je bila borka v Dolomitskem odredu.

Tile mladi so sicer doma iz istega kraja, hodijo pa v različne šole. Nekateri obiskujejo zadnje razrede osemletke, nekaj je srednješolcev in tudi visokošolcev. Veže jih delo v krajevni mladinski organizaciji, ki združuje mladince iz Stanežič, Mednega in Dvora.

Zgodovina NOB, odnos in poznavanje mladih tega dela naše preteklosti? Temu je na šolah posvečeno premalo časa, dano premalo poudarka. Mladi so še dodali, da jim je narodnoosvobodilni boj dostikrat prikazan suhoparno in nezanimivo, ter da literatura o NOB v mnogih primerih zanemarljivo neposredna človeška doživetja.

Borci so bili pobude, da bi mladi sodelovali pri zapisovanju krajeve zgo-

dovine NOB, izredno veselili. Tega so bili veseli tudi pri občinskem odboru ZZB NOV Šiška, kjer so jim v osnovnih obrisih razložili, kako naj se lotijo dela.

Ustanovitev zgodovinskega krožka in razdelitev nalog s tem v zvezi, je sprožila še neko misel, ki so jo načeli mladinci: vprašanje aktiviranja mladih za dejavnosti skupnega interesa. Kako to doseči?

dno bodo v zgodovinskem krožku najprej sestavili vprašanja. Na terenu bodo pogovore beležili na magnetofonske trakove.

Mladi in borci KS Stanežič-Medno menijo, da bo tako začrtano zapisovanje spominov iz NOB izredno prispevalo k zaožroženemu zapisu kronike NOB njihovega kraja. Borci bodo mladim raje pripovedovali kot če bi morali sami zapisovati



Pobuda stanežiških borcev – in tovarišice Pakiževe se posebej, je našla pri mladih iz te KS »plodna tla.« Zbirali bodo spomine na vojna leta, ki jim jih bodo pripovedovali nekdanji borci, aktivisti, partizanske matere...

V zgodovinski krožek komisije za idejnopolična vprašanja pri krajevni konferenci ZSMS Stanežič-Medno so vključeni:

Marjetka Benedik, Darja Jazbinšek-Demin, Jolanda Nered, Igor Nered, Branko Purič, Irena Lepen, Duša Cvirn, Boštjan Koler, Matjaž Šusteršič, Olaf Kolar, Vilma Brodnjak, Andreja Peklaj, Jani Kopač in Dora Pakiž-mentorica.

Tovarišica Pakiževa se je spomnila dogodka iz NOB: »... Bili smo v Koroškem Rogu na skojevskem tečaju. Predaval nam je general Jaka Avšič. Bili smo mladi, tudi ne dovolj zbrani pri poslušanju. General Avšič se ni jezil. Dejal je le, da se pač še ne zavedamo, kako pomembno zgodovino pišemo. Nisem prav razumela njegovih besed in sem dejala, da jaz že ne bom pisala nobene zgodovine...«

Po mnogih letih sem srečala tovariša Avšiča, ko se je vračal iz muzeja revolucije. Spomnil se je dogodka na Rogu in mi dejal: »Vidiš Dora, da sem imel prav! Pisali smo zgodovino!«

Tovarišica Dora je hotela povedati, da tudi današnji mladinci pišejo zgodovino, da se tega ne zavedajo in, da bo od njihovega dela in prispevka h gradnji naše današnje družbe odvisno, s kakšnimi črkami bo ta zgodovina napisana.

Mladinci krajeve skupnosti Stanežič-Me-

spomine, mladi pa bodo lahko iz povedanega črpali dragocene izkušnje, uporabne tudi za današnji čas.

Mladi iz Stanežič so nas ob našem obisku zaprosili, naj pozovemo vse nekdanje udeležence narodnoosvobodilnega boja, ki so se borili na tistem območju ali so tam živeli in delovali, pa so se kasneje, po vojni odselili, naj se jim oglasijo, posredujejo svoj naslov. Obiskali jih bodo.

Torej, tovarišice in tovariši, ki ste nekoč, med NOV živeli in delovali na območju Stanežič, Mednega ali Dvora, javite se mladincem krajeve konference Stanežič-Medno (naslov: KS Stanežič-Medno za zgodovinski krožek, tel.: 50-537).

Darja, Andreja, Jani, Jolanda, Boštjan, tovarišica Dora in vsi ostali, želimo vam veliko uspeha pri vašem delu in upamo, da boste ob letu že lahko ponosni na del opravljenega dela!

Spomini na Djura Pucarja-Starega

» Bil je velik človek... «

(Tito)

Vaso Gačić

Življenje, izpolnjeno z borbo

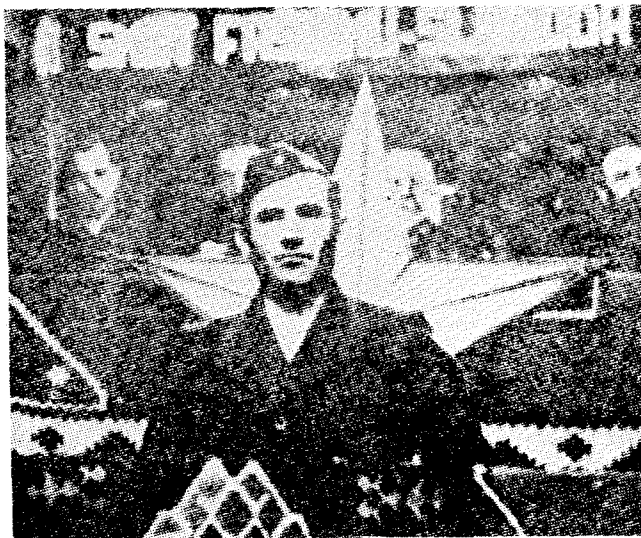
Ko človek zve za smrt takšnega tovariša, revolucionarja, kakršen je bil tovariš Djuro Pucar-Stari, ne najde besed, ki bi lahko na pravi način povedale vse, kar je tega velikega sinu Bosne in Hercegovine krasilo in delalo tako priljubljenega med vsemi generacijami, med borci, delovnimi ljudmi in državljani.

Bilo je to, v resnici, življenje, izpolnjeno z borbo; življenje, stekano iz čudovitih niti, težavno, a izjemno bogato z lepoto ustvarjanja. To ostaja tudi zdaj, ko tovariša Starega ni več.

Z njim sem se leta srečeval na številnih sestankih in zborih v povojnem delu, boju. Spominjam se, vedno me je hrabil njegov optimizem. Nikoli nisem moral razumeti, od kod mu vzdevek Stari, saj je bil po svojem duhu, obnašanju, vedno vesel, vedno mlad.

Vsi smo ga spoštovali. Bilo je to spoštovanje njegovim mislim, tovariškim pobudam in odprti kritiki napak, narejenih pri delu.

Z eno mislijo, bilo je to veliko življenje – bil je veliki revolucionar, ki se ga bomo spominjali in na katerega se bodo učile generacije.



ljučki posvetovanja močno idejno oporo v boju proti četniški akciji, ki je grozila, da bo razcepila oziroma uničila osvobodilno gibanje v naši deželi. Na tem posvetu je tovariš Djuro z izjemno enotnostjo in jasnostjo opozoril na bistveni protirevolucionarni značaj četniške akcije, hkrati pa vztrajal, da z orožjem napademo četništvo ter ga tako obsojimo ne samo z razredno-ideoloških pozicij, marveč ga potolčemo kot kolaboracionistično moč, kot izraz sodelovanja z okupatorjem in izdajalci naše domovine. Sledil je smeri partije, ki jo je s takšno jasnostjo znal predstaviti in prenesti na mlade kadre. In mi smo v Bosanski krajini, na njenih širokih področjih, že v samem začetku zares preprečili četniško akcijo ter uspeli v centralni Bosni konec leta 1942 in v prvi polovici leta 1943 s pomočjo proletarskih brigad, ki so tja prišle poleti leta 1942 z vrhovnim štabom na čelu, razbiti četništvo, mu uničiti hrbtenico.

Tovariša Starega sem poznal osebno. Moram reči, da je bil izredno mil in toplek človek, takšne odnose je gojil tudi do sodelavcev, znancev. Z njim sem, nepolni dve leti je od tedaj, razpravljaj o tem, kako bi bilo dobro, da začnemo s pisanjem monografije o skendervakufski konferenci Komunistične partije Jugoslavije za Bosansko krajino. Menil je, da je to njegov osebni veliki dolg, saj bi z obdelavo te zgodovine v veliki meri pomagal mladim generacijam, spoznati ključna dogajanja iz prvega leta osvobodilne vojne.

Moni Levi

Znal je oceniti osebnost

S tovarišem Djurom Pucarjem-Starim sem se spoznal leta 1930 v Sremski Mitrovici.

Prišel je s procesa v Vojvodini, skupaj z Radivojem Davidovićem, Mitom Aleksićem in Jovicom Trajkovićem. Takoj se je videlo, da je to človek, ki zna osvojiti ljudi. Bil je obsojen na osem let težke ječe, uprava kaznilnice se je »potrudila«, da mu je dodala dve leti, – na račun demonstrativne akcije, ki naj bi izboljšala življenje v zaporu. Bila je to prilično bučna akcija! Uprava kaznilnice se je spravila na sobo številka 6, saj so bili v njej tovariši Djuro, Pavle Gregorić, doktor Branko Bujić, Moša Pijade. Vsi so dobili dve leti, a bilo nas je osemindvajset, razen Radivoja Davidovića, ki je bil dodatno obsojen na tri leta zapora. Tako je bil Djuro Pucar obsojen na deset let težke ječe. Nedolgo zatem smo štrajkali z lakoto. Uprava kaznilnice se je odločila zlomiti nas. Prišli so žandarji, dobro oboroženi. Šestdeset so nas ujeli takrat. Med nami je bil Djuro Pucar-Stari. Odvedli so nas na postajo in vrgli v vagon »G«. S tovarišem Starim sva bila zvezana z isto verigo. K nama se je obrnil eden izmed žandarjev in rekel, da čuti in diha z nami, a da mu splet okoliščin ne dovoljuje pomagati nam. Djuro Pucar-Stari se je obrnil k meni in rekel:

»Vidiš, Sunja, (tako so me klicali), kako zna naša partija vezati ljudi. Vidiš tega žandarja, v žandarski uniformi je, pa misli na komunistično partijo in nekega dne, v to sem prepričan, bo z nami.«

Tako je Djuro Pucar-Stari znal oceniti človeka, humano, ljudsko.

Potem smo prišli v Lepoglavo, kjer so nas žandarji predali lepoglavski kaznilnici in tu smo prvič videli tovariša Tita.

Tovariš Stari je bil zaprt do leta 1939, spustili so ga nekaj mesecev za menoj. Nekega dne, ko sem šel po Ulici kralja Tomislava, slišim, kako me nekdo kliče Sunja. Bil je tovariš Djuro. Peljal sem ga k mami znanega književnika Eriha Koša, preskrbeli so mu potrebno obleko in zaposlitev v Sarajevu, pri nekem kovaču. Samo za kratek čas, saj ga je policija kmalu izgnala v rojstni kraj. Od takrat se dolgo nisva videla, šele v Drvarju – ko sem zvedel, da se za vzdevkom Stari skriva tovariš Djuro Pucar.

V začetku leta 1942, ko je bil naš štab v Majkić Japri, sem dobil pismo od tovariša Starega, v katerem nas je obvestil o ustanovitvi prve proletarske brigade in nam dal nalogo, da ustavonimo, Kozara, Grmeč in Podgrmeč, bataljon, ki naj bi se vključil v proletarsko brigado.

To so moji nepozabni spomini na srečanja z Djurom Pucarjem-Starim.

Rudi Kolak

Sposoben in pogumen voditelj, organizator

Nekako spomladi 1940 se je s stiskom roke začelo moje poznanstvo s Djurom Pucarjem-Starim. Do takrat nisem vedel niti njegovega imena niti priimka niti od kod je. Vedel sem samo, da je partijski funkcionar. Od takrat sva se večkrat srečevala. Imel sem priložnost izvrševati naloge, ki jih je postavljaj. Razumljivo je, da se je z delom ustvarjalo, lahko bi rekel, medsebojno prijateljstvo. So tudi neki drugi dogodki, ki me posebno vežejo na tovariša Djura Pucarja-Starega:

Bilo je konec leta 1940, bil sem funkcionar SKOJ na sestanku okrajnega komiteja SKOJ. Tovariš Stari mi je rekel, da potuje v isti kraj. On je prišel, jaz nisem. Ko sem se vrnil iz zapora na Adi Ciganliji, po okupaciji Jugoslavije, mi je neki tovariš rekel, da je Djuro Pucar vedel, da so me ujeli. Ni spremenil smeri poti in v Drvarju je rekel, naj delo mirno nadaljujejo. V tistem času, ko je bila globoka ilegalnost partije in ostra diktatura policije, mislim, da za mladega revolucionarja ni bilo moč slišati lepših besed. Kakor ljudstvo reče, usoda je hotela, da sva se kot partizana srečala že leta 1942. Po njegovi nalogi sem prišel v Drvar in od leta 1942 kot član mladinskega komiteja Komunistične partije Jugoslavije za Bosansko krajino delal pod vodstvom Djura Pucarja-Starega. To je bilo zelo pomembno in burno obdobje naše partije, rekel bi obdobje, v katerem se je hitro videlo, kdo je kdo in kaj zmore. Tako je že v prvih vojnih dneh postalo jasno, kako velika osebnost naše partije in delavskega gibanja, kako sposoben in pogumen voditelj in organizator je bil tovariš Stari. Poznal sem ga kot človeka, ki s polno pravico nosi zasluge ustanovitve krajskih brigad. Nikoli ni bil komandant, vso vojno je bil partijski voditelj. Ljudstvo Krajine pa ga je vedno klicalo komandant. To pomeni, da je občutilo njegovo vlogo in pomembnost. Učil nas je, kako se je treba boriti za enotnost ljudstva – učil nas je, da odpuščamo tistim, ki so v zablodi in da ostro kaznujemo tiste, ki so bili proti naši borbi in svobodi.

Tudi po vojni sem sodeloval s tovarišem Pucarjem dolgo vrsto let, ko sem živel v Sarajevu. Danes, ko se moramo sprijazniti z resnico, da ga ni več, je v mojih mislih – med borci krajskih brigad in divizij – za glavo višji.

Težko se je pomiriti z dejstvom, da ga nikoli več ne bomo videli.

Italijani so videli, da je že od leta 1941 vse več političnih zapornikov potrebnih zdravljenja, vendar jih niso več pošiljali v bolnišnico na posamezne oddelke v spremstvu stražarjev, kajti naši zdravniki so možnost za pomoč zapornikom izkoriščali tako, da so pri zdravljenju zavlačevali s preiskavami, zavlačevali in večkrat tudi preprečili zapor, odhod v internacijo in pogosto tudi preprečili grozečo smrtno obtožbo. Z zdravljenjem v bolnišnici so bili omogočeni tudi pobegi teh »nevarnih« političnih jetnikov. Zato so že leta 1941 okupatorji osnovali poseben oddelek, imenovali so ga oddelek za zapornike ali jetniški oddelek, ali pa kar preprosto oddelek 4, kajti bil je nameščen nad oddelkom za kožne bolezni, tedaj v oddelku 4, splošne bolnišnice v Ljubljani.

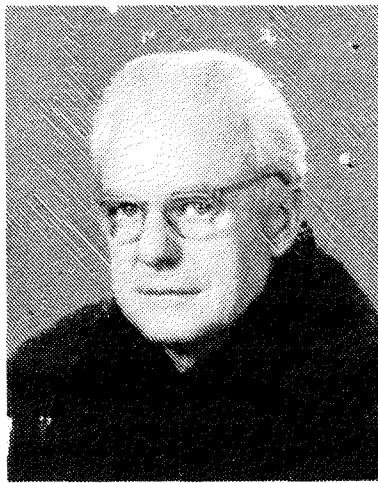
V tem jetniškem oddelku so bili do konca 1943. leta skoraj vsi zdravniki »postavljeni« po nalogu OF, nekaj pa jih je delovalo še potem, ko je bil oddelek premeščen v ambulantno »prisilne delavnice« in drugam. Prvi zdravnik, ki se je na to mesto javil po nalogu OF, je bil dr. Rudolf Obračunč, (tako je zapisal tudi v svojih spominih), ki je kasneje (spomladi 1942. leta), odšel v partizane prej kot je bilo načrtovano, ker je iz oddelka pobegnil tovariš Zornada in so zdravniku pretile represalije. Za tem zdravnikom – aktivistom OF je po ustnem dogovoru z dr. Vojsko in tovarišico Natašo (dr. Ravniharjevo) nastopil delovno mesto v »oddelku 4« dr. Debeljak...

Dobil je ilegalno ime Igor. Njegovi sodelavci so bili: dr. Mahkota (ki so ga Italijani zaprli leta 1942) in dr. Miro Vrtačnik; za

V spomin dr. Alfonzu Debeljaku

Tih, učinkovit boj na »oddelku štiri«

Dr. Alfonz Debeljak



dr. Debeljakom pa je prišel na to delovno mesto še dr. Brandstetter, ki je uspel tudi pod Nemci storiti marsikaj koristnega in dobrega ter se ga zaporniki dobro spominjajo.

Po nekaterih seznamih, ki so ohranjeni iz matičnih knjig bolnišnice v Ljubljani do konca leta 1943, bi lahko izračunali, da je bilo od ustanovitve oddelka do konca leta 1942 tam zdravljenih 30 bolnikov, v letu 1943 pa 188.

Dr. Debeljak je v svojih spominih zapisal takole: »Ta oddelek sem vodil do 29. decembra 1943. Tega dne zjutraj je prišel gestapo (vodil ga je »Simon«). Gestapo me je zaklenil v mojo pisarno in šele zvečer ob 19. uri so me izpustili; vendar so mi obnem dali tudi dekret, s katerim sem bil odstavljen s tega službenega mesta. Vrnil sem se na delo v porodnišnico. Po mojem odhodu je še petnajst dni vodil delo v oddelku dr. Vrtačnik, ki je tudi prej delal z mano, nato pa so ga premestili na Poljanski nasip, v takoi-menovano »prisilno delavnico«, kjer je še nekaj časa vodil oddelek.

Za vsakega bolnika, ki so ga pripeljali na ta naš oddelek, sem takoj dobil po zvezi OF natančna navodila, v kakšni nevarnosti je. Če je bil v nevarnem položaju, sem si moral pač izmisliti kakšno diagnozo in bolezen, čeprav je bil »bolnik« sicer zdrav. Tako sem napravil več desetih navideznih operacij, pri katerih so mi pomagali zdravniki, sodelavci OF – kot na primer dr. Mahkota, dr. Vrtačnik, dr. Žvanut. Instrumentirala je sestra Labore, ki je zvesto in zavedno delala za nas. Razen teh fiktivnih operacij sem si pomagal tudi z izmišljenimi boleznimi: s pljučnico, razširjenjem bronhijev, tuberkulozo raznih organov, vnetji ali cirozo jeter, težkimi psihičnimi obolenji itd. Za potrditev diagnoze so mi pomagali: na bakteriološkem oddelku dr. Milica Valentinčič, na rentgenološkem pa dr. Delcot. Na »oddelku 4« so mi bili zvesti tudi sestra Jožica Sešek-Luciana in nekateri bolničarji.

S pomočjo tovarišice Nataše sem dobival tudi partijsko literaturo, pesmarice partizanskih pesmi in »Ljudsko pravico« ter Titove slike in ostali material, ki sem ga prinašal na oddelek in tam na

najbolj zvit način oddajal našim najzavednejšim bolnikom.

Ker je bila v Ljubljani uvedena policijska ura zgodaj zvečer, sem dobil po posredovanju dr. Kanteta (od namestnika zloglasnega šefa policije v Ljubljani – Hacinu) dovoljenje za izhod tudi med policijsko uro. Tako sem tudi ponoči lahko opravil marsikatero pot za zdravljenje ilegalcev v stanovanjih in včasih opravil celo kakšen operativni poseg. Ravno dr. Kante je bil tisti, od katerega smo dobivali najbolj gotova in pomembna sporočila iz zaporov.

Dr. Debeljak v svojih spominih opisuje zdravljenje in pomoč našim znanim aktivistom... (Tovarišico Kristino Brenkovo so zadrževali na oddelku skoraj pol leta...)

In še spomini dr. Debeljaka:

»Bilo je zjutraj, v novembru leta 1942. Dežurni na oddelku je bil dr. Vrtačnik; ko sem prišel na oddelek, sem zagledal skozi okno šest velikih kamionov italijanske vojske. Okrog oddelka in pred vhodom, kakor tudi na vseh stopniščih in ho-

dnikih oddelka, so bili sami fašistični vojaki v čeladah, z brzostrelkami, z njimi pa nekaj fašističnih oficirjev.

Pri vходу na oddelek sem se legitimiral kot šef oddelka, zato so me spustili na službeno mesto. Ko sem prišel v pisarno, me je tam že čakal bled in preplašen kolega dr. Vrtačnik, zraven njega pa pet fašističnih oficirjev, med katerimi sta bila dva vojaška zdravnika. Ker sem znal precej italijansko, sem se z njimi sporazumel; povedali so mi, da so prišli pregledat »bolne bandite« ter da bodo tisti, ki niso resno bolni, takoj odpeljani. Povedali so mi tudi to, da imajo italijanske oblasti občutek, češ da dobivajo vsi banditi na našem oddelku podporo. V hipu sem vse premislil in dejal: Imam natančno dokumentirane diagnoze za vse bolnike, vendar jih je vmes nekaj zdravih, ki jih je poslala slovenska policija z obvestilom, da niso banditi, temveč zvesti Beli gardi in so jih na oddelke poslali kot izizvalce. Tako, da veste, gospodje, zdravi so vaši ljudje, jetniki pa so resnični bolniki. S to mojo odločnostjo je bil led prehit in Italijani niso odpeljali no-

benega »našega« bolnika... saj so bile vse diagnoze »točno« dokumentirane...«

»Marca 1942. leta so na primer pripeljali na naš oddelek težko ranjenega tovariša Ludvika Pezdircu, ki je bil obtožen sodelovanja pri diverzantski akciji na železnico. Zaradi strelne poškodbe pljuč je ležal na mojem oddelku trinajst mesecev. Po preteku tega časa so ga prišli pregledat italijanski zdravniki in, po likvidaciji bana Natlačena je preti- la nevarnost, da bo ustreljen kot talec. Okupatorjevi zdravniki so ga odpeljali na rentgenološki oddelek in ga tam slikali z lastnimi filmi, nato pa zmagoslavno izjavili, da ni na posnetkih nobenih sledi poškodbe, zavoljo česar sem ga zadrževal na oddelku. »Oprostite, gospod general, toda vaše slike so narejene brez kontrasta in tako votline ne morete videti. Jaz pa imam posnetek s kontrastom! Pripominjam namreč, da sem imitiral gnojno votlino z Rivanolom.« General se je jezen obrnil in odšel z oddelka. Ker smo čutili, da Pezdircu resno preti premestitev, smo s pomočjo tovarišice Nataše sami izvedli premestitev v italijansko vojno bolnišnico... Pezdircu so nato premestili v jetniško bolnišnico v Italijo in po osvoboditvi sem ga srečal v Ljubljani kot majorja Knoja...«

S temi nekaj izvlečki iz pisma, ki ga je dr. Debeljak na prošnjo posredoval Sekciji za partizansko zdravstvo zdravstvo Slovenskega zdravniškega društva, smo želeli vsaj skromno prikazati njegovo zaslug, vendar tiho in dokaj neznano delo zdravnika-aktivista. Doktor Debenjak je umrl v januarju tega leta v Celju.

Pavla Jerina-Lah

Več »bolnišnic« je sestavljalo bolnišnice »Zima«. Nekaj je bilo večjih, nekaj pa manjših. Do julija leta 1944 sta delovali dve – prva v Dobju pri Dramljah, druga pa na Starih slemenih, pri kmetu Grašiču. Prav zaradi bojev, ki so jih bile brigade (predvsem Štirinajsta) na področju Konjiške gore, Tolstega vrha in Starih slemen, je potreba po večjem številu bolniških postelj vse bolj naraščala. Zato je zadolžil dr. Hrušovar-Drago dva svoja bolničarja, da poiščeta primeren prostor za graditev novih »bolnišnic«. To nalogo sta prevzela Ignac Pančič iz Slovenskih Konjic in Franc Jelenko iz Konjiške vasi. Primeren prostor sta našla v gozdu med Konjiško vasjo in (pol ure hoda) Slovenskimi Konjicami.

Bolnišnico so zgradili na izviru malega potoka tik ob cesti (po kateri so hodili Nemci v hajke na Tolsti vrh). Do bolnišnice je bilo treba iti po potoku. Gradnje sta se Pančič in Jelenko lotila okrog 15. julija, leta 1944. Dogradili pa so jo še v novembru istega leta.

Dokler sta bolničarja delala sama, je eden kopal, drugi pa stražil. Tako je v izmeničnem delu potekal njun »gradbeni dan«. Ker pa je bilo v načrtu, da bo bolnišnica z dvajsetimi ležišči povsem pod zemljo, je bilo jasno, da sama do določenega dne ne bosta mogla opraviti vsega dela. Tako sta dobila pomoč – Jožeta Kračuna z Žič. Les, ki je bil potreben za nadaljnjo gradnjo, so prispevali Karel Zidanšek in nekaj pri domačiji Jožeta Kračuna iz Žič. Do Zidanškovega Antona so les zvalili, od tam pa ga s pomočjo vprežne živine privlekli na Tolsti vrh – v

Trije borci zgradili bolnišnico »Zima«

bližino bolnišnice. Od tam pa do izkopa so imenovani tovariši les pretovorili na ramah. Gradnja je morala potekati v največji tišini... celo žeblje niso smeli zabijati, ampak so morali najprej navrtati luknje, vanje pa potisniti žeblje...

Dograjena bolnišnica je bila povsem skrita v zemlji tako, da je tudi 1945. leta umikajoči se Nemci

niso našli, ko so se prav tam okrog smukali in je eden izmed njih celo postavil mitraljez na vogal bolnišnične strehe. Pod njimi pa je bilo 20 ranjenec in bolničarka Vida...

Vse do osvoboditve je ostala ta bolnišnica neodkrita. Zaradi dobre »zunanj podobe« gozdnatih tal pa tudi zato, ker je zanjo in pot do nje vedelo le nekaj tovarišev.

Ker je morala lega bolnišnice ostati skrita, so tudi za oskrbo s hrano in ostalim materialom skrbeli Pančič, Jelenko ter Kračun.

Na terenu je zbiranje potrebnega materiala za oskrbo bolnišnice dobro potekalo. Za to so skrbeli Vončinovi, Grolegerjevi, dr. Kozina iz Slovenskih Konjic, Zidanški in Lašič. Poleg teh pa še Anton Klokačevnik, Kranjčević, Gosakovi z Žič, Toman in Furman iz Prežigala. Za preskrbo z zdravili so skrbeli: Ivanka Vončina, dr. Goričan, Lugmas Katarina (ki je bila tudi bolnišnična kurirka) ter Ratajevi, Lugmasovi in Jelenkovi iz Konjiške vasi.

Misel poroma k vsem tem požrtvovalnim tovarišem, ki so pripomogli zgraditi bolnišnico v bližini ceste na Tolsti vrh. Danes je na mestu nekdanje bolnišnice spominsko obeležje... V njem se »skrivajo imena vseh umrlih in ranjenih borcev, vseh bolničarjev in zdravnikov, vaščanov in vseh, ki so skrbeli, za to bolnišnico, da je sovražnik nikoli ni našel, čeprav je hodil po njej«, je dejala učenka tamkajšnje šole ob odkritju spominskega obeležja.

Adolf Adamič-Jaroslav

Novo rojstvo srečnega otroštva

Leto svobode. Začelo se je novo življenje, tudi za otroke, katerih starši so se vrnili iz gozdov ali iz taborišč, in za tiste, ki so prišli v zavode ali k tujim družinam.

Kranj. Rdeči križ in socialno skrbstvo je zbiralo vojne sirote. Svojo pomoč je ponudilo več družin.

Tilčka in Janko Mozetič iz Tržiča sta imela dve hčeri. Toda želela sta si še sina. Odločila sta se, da

Revolucionarna pot Mare Mozetičeve se je začela leta 1942: delo v trojkah OF, akcije med delavsko mladino v tržiški predilnici... V februarju sta bili tod OF in SKOJ izdani. Sledile so aretacije. Maro so poslali v Marienpiechl v Avstrijo. Pozneje je morala delati pri nekem nemškem veletrgovcu. Toda spet se je povezala z naprednimi ljudmi, tudi s partizani. Zasledili so jo in jo aretirali. Zanj pa je posredoval gospodar, ker je pač potreboval delovno moč.

Petega maja se je skupaj s še nekaterimi izgnanci vrnila v Tržič.

pripeljeta v svoj dom enega od vojnih sirot.

»Še vedno ga vidim, v kotu ob peči, vsega prestrašenega in skuštrane, s prekratki hlačami in ponošenimi copatami. K sebi je stiskal veliko torbo s kruhom. Ni ga bilo lahko odpeljati. Hotel je tja, kamor je šla večina – v zavod,« pripoveduje Mara Mozetičeva iz Tržiča.

»Mami Ivana Lukežiča iz Lukežičev pri Renčah so ostali še trije otroci. Revščina jih je pestila. Oče je padel kot partizan. Ivan se je sam odločil, da gre od doma, mati pa mu ni nasprotovala. Ko je odrasel, mi je večkrat dejal: 'Zakaj me je mama dala? Sedaj ne čutim nobene vezi do svojih. Samo vi ste moji.' Pa tudi v okolišju mi ni nihče nikoli rekel drugače kot Mozetičev Ivo.

Spominjam se prve noči, ki jo je prespal pri nas. Ob štirih zjutraj se je prebudil in začel klicati: 'Nunca, nunca! Naj grem drva sekati?'

Takrat mi je bilo petindvajset let. Sestra je bila tri leta mlajša. Le prvo jutro se je Ivan še nekoliko kugal in nas uporno gledal, potem pa naju je sprejel kot sestrini in medve njega kot brata. Povsod je bil z nama, pa naj smo šle dekleta na sprehod ali pa na udarniško akcijo, ki jo je organizira-

Rejništvo – pomoč nemočnim

Vojna ni izbirala žrtev. Ničesar ni dajala, samo jemala; staršem otroke, otrokom matere in očete. Ostajale so požgane domačije, revščina, lakota...

la tržiška mladina. Včasih se je potuhnil in izginil. Najraje je čepel v grmovju za hišo, kjer je ure in ure rezljal piščalke in si zraven popeval; verjetno tudi razmišljal. O čem?

Večkrat je pripovedoval o partizanih in o bunkerju, ki so ga med vojno

imeli v njihovi kleti.

Hoteli smo ga posvojiti, toda njegova mati tega ni dovolila.

Ivan učenec? Bil je priden, še posebno spreten pri ročnih delih. Morda se je zaradi tega odločil za zobotehniški poklic. Doštudiral je in zdi se, da ga

je domotožje vleklo na Primorsko, kamor je tudi odšel. Toda tega, da se je njegovo srečno otroštvo in mladeništvo ponovno rodilo pri Mozetičevih, ni nikoli pozabil.

»Tudi danes bi tako kot leta 1945 rada pomagala nekomu kot smo našemu

Ivu. Vsekakor pa si bolj želim, da bi vsak otrok lahko rasel ob svoji materi in svojemu očetu.«

Kaj pomeni biti mama

»Moj otrok.« Ali ima pravico reči tako samo ti-

sta mati, ki ga je rodila? Marsikaj iz otroških let spomin izbrše; tega, kdo je nekomu rezal kruh in mu dajal ljubezen, pa nihče ne pozabi. »Naša Mira...«, rada poudari Marija Rojčeva iz Šiške, ko govori o svoji rejenki.

»Že prvi dan sem ji povedala, da nisem njena prava mama. Ona pa me je vprašujoče in skoraj uporno pogledala rekoč: 'Obljubili so nam, da bomo dobili mame. Rekli so nam, da otrok mora imeti mamo. Hočem imeti pravo mamo!'

Tako sem postala mama, stari oče je bil oče, med brati pa si je enega izbrala za ujaka, drugega za strička.

Mira Mikolić se je rodila leta 1938 blizu Mostarja v Bosni. Takoj po osvoboditvi leta 1945 so pripeljali v Ljubljano precej otrok iz nekega bosanskega zavetišča. Moj brat je takrat delal na občini v Ljubljani in je razporejal te vojne sirote po družinah, ki so se zanje zanimale. 'Tudi mi lahko vzamemo enega k sebi,' je dejal.

Tako je prišla Mira k nam. Takrat je imela sedem let. V Ljubljano so jo poslali skupaj s sestro. Ob pogledu na te otroke brez mater in brez očetov, sicer s strici in tetami, ki pa so sami imeli kopico lačnih ust, se mi je trgalo srce. Miri je mama zbolela za pljučnico in umrla. Oče je padel v vojski. 'Mi bo uspelo zapolniti tisto praznino, ki zeva iz njene ga otroštva?' sem se spraševala.

Miri sem hotela omogočiti drugačno otroštvo kot sem ga imela sama. Bila je brihtna deklica, pa tudi trmasta. Toda svojo trmo je prerasla in med nama so se pletle vezi prijateljstva. V njej se je začela porajati otroška sreča. Igrala se je, poslušala in pripovedovala povesti, tudi tiste, ki jih je slišala v zavetišču v Bosni.

Šola. Spominjam se, da je v začetku v svoje stavke vpletala srbohrvaške besede, toda med vrstniki se je kmalu naučila slovenskega jezika. Morda bi bila lahko v šoli še boljša, vendar je bila dovolj pridna, da nama ni povzročala pretiranih skrbi. Potem se je odločila za žensko obrtno šolo. Brez občinske podpore ni šlo. Njeno življenje je steklo s hitrimi koraki. Zaposlila se je na banki in se izpopolnjevala na dopisni ekonomski šoli.

Zakaj sem hotela pomagati temu dekletu? Morda prav zato, ker sem doživela vojne grozote, občutila strah in pomanjkanje.

Svoboda. Z njo sem dobila najlepše darilo – Miro. In danes... lepo je, če imaš pri petindemsetih letih nekoga, na katerega lahko nasloniš del teže svojih let.

Živa Drole



Iz Titove poslanice otrokom sveta ob mednarodnem letu otroka

Z največjim zadovoljstvom se pridružujem željam in naporom, da otrokom vseh narodov in vseh dežel omogočimo pogoje za vedrejšo otroštvo, vsestranski napredek in srečno bodočnost.

Odnos do otrok je odnos do človeške prihodnosti. Če želimo zgraditi svet miru, prijateljstva, enakopravnosti in socialne pravičnosti, moramo to že danes zavarovati za naše otroke. Ne smemo dovoliti, da nepravilnosti današnjega sveta še naprej težko prizadevajo v prvi vrsti najmlajše. Milijoni in milijoni so danes brez osnovnih pogojev za življenje in razvoj. Da ne govorimo o tistih, ki so izgoreli v vojnem ognju.

Ko bi bila zla usoda malčkov v mnogih deželah, ki so stradali in še danes stradajo na samem pragu življenja, vedno pred očmi odgovornih državnikov, tedaj bi, prepričan sem, tudi skupni napori za mir in miroljubno sodelovanje morali biti plodnejši in večji.

Ni plemenitejšega dela kot zavzetost za dobro otroka in njegovo srečo, ne samo v naši deželi, ampak v vsakem kotičku našega planeta. Skrb za otroke, njihovo zaščito in mesto je sestavni del borbe za napredek, za boljše razumevanje in prijateljstvo med ljudmi, za srečo in blagostanje naroda v celoti.

Tu je solidarnost ljudi na prvem in največjem preizkusu. Iskreno želim, da bo letošnje leto silna pobuda tej solidarnosti. Želim, da se združijo napor vseh dežel in narodov, da bi bilo življenju današnje mlade generacije in tistih, ki bodo še prišli, prizaneseno stradanje in bi teklo v miru in ustvarjalnem delu.

Otrokom sveta pošiljam svoje pozdrave in najtoplejše želje, da jim to leto prinese mnoge radosti in odpre perspektivo srečnega življenja.

ILIRSKA BISTRICA

Zvesti tradicijam NOB

Več kot 2000 udeležencev nedavnega zimskega vzpona je na vrhu Sneznika tudi tokrat počastilo spomin na junštva borcev, ki so prelivali kri na pobočjih mogočnega Sneznika.

O bojih istrskega partizanskega odreda pod Snežnikom je zbranim spregovoril tovariš Jože Žnidaršič, tudi sam borec tega odreda.

Mladi smučarji pa so prav z vrha zasneženega Sneznika odnesli v dolino na Sviščake k spomeniku padlim junakom venec udeležencev te letošnje najboljše prireditve v tem delu Primorske.

VOJKO ČELIGOJ



Peti zimski vzpon na Snežnik

PTUJ

Letos že jubilejni pohod

V soboto, 21. aprila, bodo mladi ter pripadniki JLA in SLO z delovnimi ljudmi, občani Ptuja, zlasti pa iz Slovenskih goric že desetič odšli po poteh revolucije. Cilj poti je v Mostju nedaleč od Ptuja, v kraju, kjer je pred 37 leti 8. avgusta 1942 izkpravela četa prvih slovenskogoriških partizanov, potem ko je neki izdajalec četo izdal sovražniku.

Prejšnja leta so se pohoda udeleževali predvsem mladi, letos pa želijo pritegniti čimveč ljudi, vseh starosti. Pohodniki bodo sestavljali odrede, kot je Kvedrov, Osojnikov, Krambergerjev in Lackov, v katerih bo skupno več kot 15.000 ljudi.

V ta namen v Mostju v gozdičku Laze že urejajo spominski park, kjer bodo postavili tudi nov spomenik padlim junakom slovenskogoriške čete.

FRANJO HOVNIK

AJDOVŠČINA

Pesem je našla pot

Pevski zbori in Bovca in Dolenje Trebuše so že večkrat pripravili koncerte ali krajše nastope tudi v okolju, kot je dom za ostarele občane na Petrovem brdu nad Podbrdom, kjer preživlja svoje dni veliko dedkov in babic, med njimi tudi veliko nekdanjih borcev in aktivistov.

Pripravili so prijetne popoldneve. Naj bo to spodbuda za druge ansamble, da bi se vključili v tako dejavnost, ki bi končno pomenila zahvalo za vse, kar imamo.

MAKS HOŽIČ



ČEŠNJICA

Neusahljive delovne moči

V začetku aprila je bila v dvorani TVD Partizan v Ljubljani delovna konferenca članov borčevske organizacije Ljubno. Predsednik Janez Grobovšek je podal letno poročilo in poudaril delavnost odbora v zadnjih dveh letih. Pripravil je vso potrebno dokumentacijo in zbral denar za obnovo spomenika padlim v Ljubnem. Vse člane so obiskali na njihovem domu in se z njimi pogovorili o zdravstvenem stanju, stanovanjskih problemih in drugem. Organizirano so se udeleževali vseh partizanskih prireditev v okolici.

V prihodnje bodo v Ljubnem obnovili spomenik padlim. Za borce, ki sedaj živijo v drugih krajih, bodo organizirali srečanje. Bolj bodo sodelovali z drugimi organizacijami in nadaljevali s pisanjem kronike NOV v KS Ljubno. Posebno pa si bodo prizadevali za utrjevanje tovarštva in zaupanja med kraji.

Ob koncu je predsednik seznanil člane z delom dispanzerja za borce, ki ga vodi dr. Marjan Žilič v Radovljici.

CIRIL ROZMAN

LJUBLJANA

Z vso zavzetostjo na delo

Na redni letni konferenci so se sestali borci in borke ZZB NOV Ježica. Lani so namenili skrb predvsem utrjevanju organizacije, saj je šele leto dni samostojna. Ukvarjali so se tudi z razvijanjem demokratskih odnosov, še posebej z delegatskim sistemom, SLO in DSZ. Organizacija šteje 80 borcev in bork.

Komisija za obujanje in prenašanje tradicij NOB in ljudske revolucije tesno sodeluje s podružnično šolo na Ježici. Ustanovili bodo aktiv borcev, ki bo še tesneje sodeloval s šolo v šolskem okolišu.

Veliko dela je imela tudi socialna komisija. Mnogi borci prejemajo stalno priznavalnino ali občasno denarno pomoč. Bolne in ostarele člane redno obiskujejo, posebno skrb pa namenjajo zdravljanju borcev v bolnišnicah in zdraviliščih. Stanovanjske probleme so v glavnem rešili, treba bo le še poskrbeti za denarno pomoč pri popraviljanju neurejenih kmečkih hiš.

Ježica je bila že med vojno in pred njo pomembno revolucionarno središče. Veliko dela ima tudi komisija za SLO in DSZ, zlasti pri izvajanju letošnje akcije »Nič nas ne sme presenetiti«.

Sprejeli so sklep, naj bo praznik krajevnih skupnosti 7. september, katerega Posavci praznujejo že od leta 1956 v spomin na prvi oborožen spopad v Posavju. V spomin na španskega borca in partizanskega komandirja Matije Udvanca bodo na rekreacijskem centru na Ježici vzdali spominsko ploščo. Sprejeli so predlog, da ta rekreacijski center poimenujejo po tem borcu in predvojnem revolucionarju.

Pregledali bodo tudi vse podatke o odlikovanjih in dokončno rešili problem tistih borcev, ki še niso bili odlikovani.

STEVO JAVOR

LOGATEC

Z vso vnemo na tekmovanje

Četrtekovo jutro nas je pričakalo hladno in malo pobejeno, toda tudi tokrat smo uporabili geslo »Nič nas ne sme presenetiti« niti vreme!

Ze pred sedmo uro so se zbrali organizatorji, zunanji sodelavci in člani učiteljskega zbora. Sledila so zadnja navodila. Začetek tekmovanja je bil ob 7.30. Naloge, ki so jih morali reševati tekmovalci ekip 7. in 8. razredov, so zahtevale precej znanja: streljanje z zračno puško, teoretično in praktično znanje, prva pomoč, hoja po neznanem terenu s pomočjo busole, ugotavljanje višinskih in daljinskih točk, reševanje testov iz zgodovine NOB ter SLO, razstavljanje in sestavljanje vojaške puške ter met bombe v cilj.

Sodelavci in mladi tekmovalci so bili z uspešnim tekmovanjem zelo zadovoljni. Najboljši tekmovalci bodo sodelovali na občinskem tekmovanju, temu pa sledi območno in republiško.

Vodstvo šole se zahvaljuje za sodelovanje KO ZRVS, občinskemu štabu TO, odboru za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito pri osnovni šoli, in delavcem šole. Letošnje tekmovanje je namenjeno 30-letnici SLO, upamo pa, da bodo podobna tekmovanja tudi v bodoče.

PAVEL SMRTNIK

MURSKA SOBOTA

Tekmovanja mladih ob 60-letnici SKOJ

V letu, ko proslavljamo 60-letnico SKOJ, se je nekaj osnovnih organizacij ZSMS murskosoboške občine odločilo, da bodo sodelovali v tekmovanju »Tito-revolucijamir«, ki poteka pod naslovom »Od SKOJ do ZSMJ«.

Organizacijo tekmovanja na občinskem nivoju je prevzela komisija za ohranjanje revolucionarnih tradicij pri OK ZSMS Murska Sobota.

Zadnji teden v marcu so potekala občinska tekmovanja po področjih: za konferenco mladih delavcev, konferenco mladih v izobraževanju ter konferenco mladih v krajevnih skupnostih. Med tremi ekipami osnovnih organizacij ZSMS iz delovnih organizacij je zmagala OO ZSMS Ljubljanska banka, med osnovnošolci ekipa OŠ Bakovci, med srednješolskimi ekipami OO ZSMS zdravstvene šole in med osnovnimi organizacijami ZSMS iz KS mladi iz Kroga. Zmagovalne ekipe so se 31. marca pomerile na zaključnem finalnem tekmovanju v soboškem Klubu mladih in rezultat je bil naslednji: 1. mesto ekipa OO ZSMS Krog (207 točk), 2. mesto ekipa OO ZSMS zdravstvene šole (142 točk), 3. mesto ekipa OO ZSMS Ljubljanske banke (81 točk) ter 4. mesto ekipa mladih planincev (76 točk). Ekipa osnovnošolcev se je s svojo prvo zmago že uvrstila na regijsko tekmovanje.

Tekmovanje za pomursko regijo pa bo v prvi polovici aprila v Murski Soboti. Udeležile se ga bodo ekipe osnovnošolcev ter ostalih sredin delovanja mladih iz občin Gornja Račgona, Lendava, Ljutomer in Murska Sobota.

FILIP MATKO

PTUJ

Stanovanja za borce

Pri občinskem odboru ZZB NOV v Ptuj imajo med drugim posebno komisijo, ki skrbi za urejanje oziroma reševanje stanovanjskih zadev članov ZB NOV, sicer pa deluje pri samoupravni stanovanjski skupnosti Ptuj.

V preteklem letu je komisiji uspelo, da je ugodno rešila šest res najnujnejših stanovanjskih problemov članov ZB. Odobrili so posojilo 20 članom, v znesku nekaj nad 400.000 dinarjev. Vseh primerov pa kljub temu niso mogli rešiti.

Tudi v letošnjem letu bodo ugodno rešili nekaj stanovanjskih zadev. Med drugim bodo štirim članom ZB NOV dodelili nova stanovanja, od teh bosta dve vseljivi že v maju, dve pa v drugi polovici letošnjega leta.

Sicer pa v Ptujju že vsa leta z veliko zavzetostjo skrbijo, da bi res sproti reševali ne samo stanovanjske ampak tudi mnoge druge probleme članov ZB NOV.

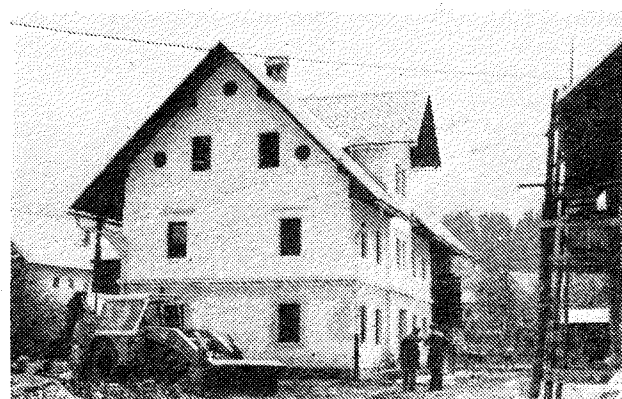
FRANJO HOVNIK

BOHINJ

Jubilejna slavnostna seja

Osrednja prvomajska slovesnost bo v Bohinjski Bistrici, kjer bo ob 40-letnici seje KPJ, ki je bila v Godčevi hiši, jubilejna slavnostna seja CK ZKJ. Seja bo v novem domu družbenih organizacij, ki ga delavci GIP Gradiš TOZD Jesenice dograjujejo in urejajo njegovo okolico. Pri tem so v precejšnji meri pomagali mladinci ter drugi prebivalci tega območja. V počastitev jubileja seje CK KPJ bodo odprli prenovljeno hišo kjer je živel narodni heroj in prvoborec Tomaž Godec. V njej bo spominska soba omenjene seje in muzej. Prebivalci Bohinja bodo tega dne in tudi v drugih dneh pripravili v Bohinjski Bistrici in v drugih krajih bogat kulturni program.

BRANKO BLENKUŠ



Obnovljena hiša, v kateri je prebival narodni heroj in prvoborec Tomaž Godec.

Ob obletnici smrti Borisa Kidriča

Človek, ki za počitek ni imel časa

Bistrost razuma, izostren pogled v prihodnost in veliko srce so bile njegove največje vrline.

Delal je od jutra do večera. Poznali so ga kot človeka, »ki ne spi«. Odšel je iz življenja v enainštiridesetem letu življenja, na višku človekove ustvarjalne moči, za seboj pa je zapustil zapuščino, kot da bi živel dvakrat toliko.

...Tudi tistega dne, petnajstega aprila 1953. leta je v Ljubljani drobno rosilo in tudi v očesu tovariša Tita se je zableščala solza, ko je spregovoril poslednje besede tovarišu v pozdrav.

Umrl je 11. aprila 1953, le dan pred svojim enainštiridesetim rojstnim dnevom. Dolge mesece je vedel, da boluje za neozdravljivo boleznijo, a delo je opravljal do poslednjega diha. Za seboj je pustil številna pisana dela, gore

rokopisov, a ne besedice zapisane o svojem življenju.

Že s petnajstimi leti je tovariš Kidrič postal član marksističnega krožka, komaj leto pozneje je bil že član Skoja in kmalu zatem član Partije. Pri sedemnajstih je že prestopil prag mariborske kaznilnice... pregoni, zaslišanja, ilegalni prehodi čez mejo so bili vsakdanjost moža, zapisanega revoluciji. Trdno je stopal po poti, za katero je vedel, da vodi v svobodo.

Leta dolgo je živel pod ilegalnimi imeni: Kos, Romič, Dobrič, Mojzel. Mnogi še dolgo niso vedeli, da se je za ilegalnim imenom legendarnega partizana Petra Kolarja »skrival« Boris Kidrič. Tudi za svojce je bil in ostal – Peter. Tako ga je

klical tudi najboljši prijatelj Edvard Kardelj.

V vseh obdobjih naše narodnoosvobodilne borbe srečujemo tovariša Kidriča na najodgovornejših funkcijah. Bil je sekretar Izvršilnega odbora osvobodilne fronte Slovenije, komisar glavnega štaba NOV in PO Slovenije... bil je – že takrat živa legenda.

Prišla je svoboda in z njo velike, še večje naloge za vse, ki so imeli jasno predstavo, kam vodi pot našega razvoja. Tako je bilo tudi s tovarišem Borisom Kidričem. Poverjena mu je bila ena najzahtevnejših nalog v izgradnji – obnova domovine, rast nove industrije Jugoslavije. Dneve in noči je s skupino tovarišev načrtoval, delal, se posvetoval,

da bi se naše dežele dvignile iz zaostalosti, da bi razvili načrtno gospodarstvo in gospodarski sistem. Stopal je po neuhajeni poti na katere obzorjih se je očrtovalo samoupravljanje.

»Delati s tovarišem Kidričem je bilo naporno, vendar ne težko. Ni bilo težko, ker smo vedno delali skupinsko. Z drugimi besedami, Kidrič je povsod sodeloval. Zanj ni bilo delovnega časa. Če so bile pred nami naloge, smo bili vsi pripravljeni delati ne glede na čas. S Kidričem je bilo kljub temu prijetno delati zato, ker so bile naloge vedno natančno določene. Vedel je od kod izhajaš, kam greš in kje si«, se spominja tovariša Kidriča eden njegovih nekdanjih sodelavcev Vlado Begovič.



Boris Kidrič v Bazi 20 novembra 1944. leta

Pepca Kardelj, Edvard Kardelj in Boris Kidrič v Bazi 20



Živi spomini

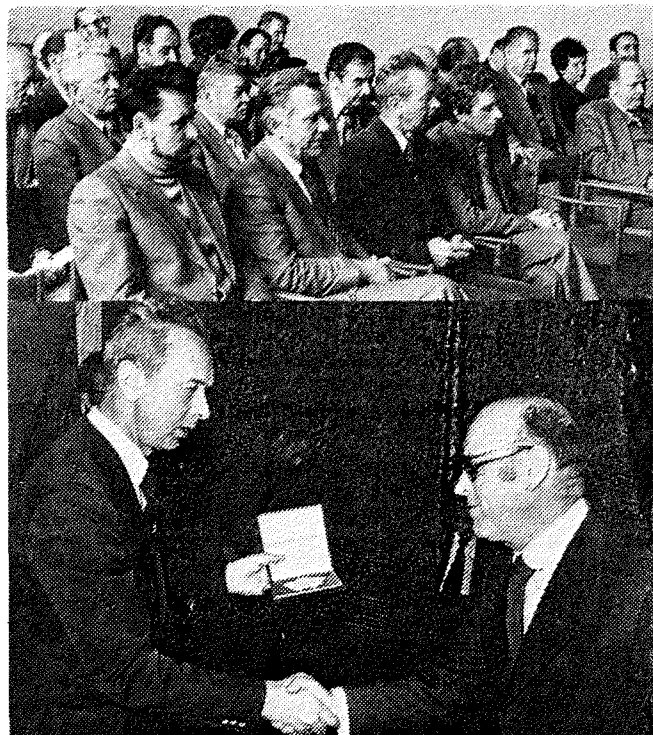
Blizu sto slovenskih in hrvaških internirancev iz Buchenwalda, je to soboto ponovno obudilo spomin na težka leta v nacističnem taborišču, znova pa so se spominjali tudi 11. aprila 1945, dneva, ko so z lastnimi silami osvobodili taborišče ter preko 250 esesovcev izročili ameriškim enotam.

Nekdanji interniranci se zbero vsako leto, tokrat so za srečanje izbrali nekdanj zloglasni »rajhenburški« grad, kjer so jih pozdravili predstavniki KS Brestanica, jim podelili brošure tamkajšnjega Muzeja slovenskih izgnancev, učenci domače osnovne šole pa so prispevali krajši kulturni program.

Dejavnost slovenskih ter hrvaških internirancev, ki so bili povezani v 16 skupin, in sodelovali pri sabotajah ter večjih akcijah, je posebej orisal starosta taboriščnikov Janez Razinger. Tista strahotna leta se ne smejo več ponoviti, je dejal, nato pa izrazil protest zoper nemške oblasti, ki dajejo zatočišče nacističnim zločincem. Vse navzoče je pozval, naj bodo še naprej aktivni pri premagovanju vseh težav ter prispevajo svoje spomine za zbornik, ki ga bodo založili ob letu.

Tudi to bo njihov delež ob ponovnem srečanju, ko se bodo ob 35-letnici osvoboditve zbrali v Buchenwaldu.

Vlado Podgoršek



Na seji IO zveze za rekreacijo in šport invalidov SRS so najzaslužnejšim delavcem, društvom in zvezam za uspehe na področju invalidskega športa izročili plakete in priznanja. Predsednik ZTKOS Marjan Lenarčič (levo) predaja plaketo Francu Kresetu-Čobanu.

Foto: Janez Zrnc

Vedno več obiskovalcev

V nedeljo, 29. aprila, bo ob 46-letnici začetka prvega nacističnega taborišča Dachau slovenska komemoracija v nekdanjem krematoriju in pred spomenikom v nekdanjem uničevalnem taborišču Dachau. Kakor vsako leto, pričakujejo tudi letos ogromno obiskovalcev, med njimi tudi nekdanje taboriščnike, zlasti iz ZR Nemčije.

Ob tej priložnosti velja omeniti, da obiskuje nekdanje taborišče Dachau, ki je bilo na pobudo mednarodnega komiteja za Dachau (sedež ima v Bruslju) preurejeno v spominski park in v sklopu katerega je tudi muzej, vse več ljudi iz ZR Nemčije in iz tujine. Zanimive so tudi primerjave!

Leta 1978 je obiskalo dachauski muzej 629.000 ljudi, leto prej pa 544.000 (za 15 odstotkov večji obisk lani). Od tega: 1978. leta 249.500 ljudi iz ZR Nemčije (leta 1977 le 187.500, torej za 33 odst. večji obisk lansko leto). 379.500 tujcev (našteli so tujce iz 97 držav!) je obiskalo 1978. leta dachauski muzej, leta 1977 pa 365.500, torej jih je bilo lani za 6 odst. več. In še en podatek! Leta 1978 je obiskalo dachauski spominski park in muzej 3.656 šolskih skupin, leto dni prej pa 2.679, torej jih je bilo kar za 36 odst. več. Skratka: iz leta v leto je več obiskovalcev!



Izvirni esesovski posnetek iz prvih let obstoja nacističnega koncentracijskega taborišča Dachau: taboriščniki – številke namesto vprežne živine...

Seveda imajo v muzeju tudi sodobne pripomočke za prikazovanje dogodkov v času uničevalnega taborišča Dachau. Med drugim prikazuje obiskovalcem v posebni dvoranci tudi film »KZ Dachau« (»Koncentracijsko taborišče Dachau«). Tako so lani predvajali ta film 1052-krat v nemščini, 944-krat v angleščini in 33-krat v francoščini.

In kako obiskovalci ocenjujejo ogled nekdanjega taborišča Dachau oziroma spominski park in dachauski muzej? Zanivimo je, med drugimi, tole pismo nekega učitelja iz Nürnberga, ki ga je poslal vodstvu muzeja: »... Dve uri trajajoči obisk muzeja je dal mladini, ki sem jo pripeljal semkaj, mnogo, mnogo več, kot pa vse ure, ki smo jih imeli v šoli o dogodkih v zadnji svetovni vojni...«

Ta izjava vsekakor potrjuje, da je obisk muzeja primeren vzgojni način. Zato pa neka druga »izjava« govori dokaj drugače! Namreč: neki učitelj iz Münchna je pripeljal skupino šolarjev in jim je pri vходу v muzej rekel približno takole: »... Samo dve uri ostanite v muzeju, potem pa me poiščite, kajti jaz vas bom počakal pri avtobusu na parkirišču...«

Bojan Ajdič

Radovljica, v začetku aprila 1979. Pogovarjamo se o življenju in delu, načrtih in prizadevanjih borčevske organizacije in njenih članov v krajevni in občinski borčevski organizaciji, njeni povezanosti z mladino, temeljnimi organizacijami združenega dela, krajani...

Organizacija ZB Radovljica šteje 326 članov, med katerimi je tudi 132 tovarišic. Kar 101 član te organizacije nima priznane niti enojnega niti dvojnega štetja. V njihovih vrstah je še vedno 56 zaposlenih, 270 upokojenih, šest kmetov, štirje obrtniki in kar 109 članov ZK. V družbenopolitičnih organizacijah še vedno tvorno deluje 69 članov, v ostalih društvenih organizacijah pa še 48 njihovih članov.

Borci so tam, kjer jih potrebujejo

Tudi v Radovljici se borci, tako kot marsikje, kjer se zavedajo svojega poslovanja poslanstva, tvorno vključujejo v domača vsa družbeno politična dogajanja v kraju, kjer živijo in delajo. Pa ne samo v kraju, kajti številčno so zastopani tudi v komisijah, odborih, samoupravnih interesnih skupnostih v občini, skratka, borci so povsod tam, kjer jih potrebujejo. Pri tem pa se v Radovljici dobro zavedajo, da izkušnje nekdanjih borcev ve-

Načrtno delo je vodilo k uspehu

Mladina in borci – čvrsta vez in porok za uresničevanje vseh načrtanih nalog. Obujanje spominov in negovanje tradicij NOB so globoko v zavesti slehernega krajana. Zdravstveno in socialno varstvo borcev na dobri poti

nekaj manj kot polovica celotnega članstva ne more več tvorno vključiti v številne naloge, ki jim jih nalaga njihova organizacija.

Tudi delo borcev z mladimi iz osnovnih šol je vredno poudariti, saj vemo, da so uspeli, poleg osnovne dejavnosti, ki je namenjena negovanju tradicij NOB, prav na takih srečanjih prikazati mladim lepoto, pomembnost in odgovornost vojaških poklicev, za katere naj bi se v večjem številu odločali mladi.

V radovljiški občini je okoli 1.500 mladih, ki se zanimajo za zgodovino svojega kraja. Vsi ti so združeni v pohodni brigadi Staneta Žagarja, na stotine med njimi pa je vključeno v kulturne in športne prireditve, kar pomeni, da so tudi mladi, skupaj z borci, nosilci šte-

sebnih komisij, ki so zadolžene za takojšnje in kar najbolj uspešno reševanje težav borcev. Posebno koordinacijsko telo pa še posebej skrbi za borce invalide, ki so potrebni še posebne pozornosti in pomoči.

Če pustimo socialno varnost v nemar pri dobri polovici članstva, v Radovljici ne morejo mimo nekaterih primerov, povečini iz vrst kmetov, ki so med NOB sodelovali in dajali hrano partizanom, zdaj pa so nekako odmaknjeni od vseh teh dogajanj. Vrsto let ti ljudje niso potrebovali pomoči, resnici na ljubo, potrebovali so jo tako kot ostali, vendar so s kmečkimi zagnanostjo in trmo, ki je svojstvena morda samo njim, premostili tudi to oviro. Zdaj so jim moči opešale, dogodki iz NOB so že nekoliko odmaknje-

Beseda »težki socialni problem« je med kmeti, člani borčevske organizacije v Radovljici, odveč, vendar se zagotovo nekdo izmed teh šestih borcev pred 9.9.1943, ki so sedaj kmetje, povečini v visoki starosti, srečuje s težavami, ki jim sam ni kos. Verjetno je sedaj vrsta na nas, da jim pomagamo, svetujemo, se zanimamo za njihove težave in se jim tako vsaj malo oddolžimo za vse tisto, za kar so bili v zadnjih letih prikrajšani.

Zdravju borcev namenjajo vedno več časa

Začetki zdravstvenega varstva borcev segajo v leta nazaj, ko so se zdravniki boleznim borcev lahko posvečali le dvakrat tedensko po štiri do pet

skih pregledov, ki so bili namenjeni vsem borcem. V teh letih je bilo doslej opravljenih okoli 800 sistematskih pregledov v radovljiškem dispanzerju, seveda na splošno zadovoljstvo vseh borcev.

Spričo pomanjkanja strokovnih kadrov v dispanzerju, pregledi niso potekali po prvotno načrtanem načrtu. Od 10. aprila letos pa je v dispanzerju že popolna ekipa zdravnikov, ki bo večji del svojega časa posvetila tudi preventivnemu zdravljenju borcev.

Z zdravilišči borci niso zadovoljni

Odveč je besedičenje, kdo izmed borcev je zaslužen za zdravilišče in kdo ni. Morda bi kazalo reči besedo več o tem, zakaj v teh naših zdravili-

zami v žepu. Denar, ki ga imajo občinski odbori ZZB NOV na voljo, je že tako skopo odmerjen, vendar ostane še v mnogih primerih neizkoriščen, kajti napotilo za zdraviliško zdravljenje velja samo za koledarsko leto in se ne sme prenašati na prihodnje leto. V zdraviliščih sicer vedo za to, vendar jim je za ta do- ločila kaj malo mar!

Borci zavzeto do vseh dogajanj

»Dobro se spominjamo tistih let«, so dejali sogovorniki v Radovljici, »ko je šlo veliko stvari mimo borčevske organizacije. Ne samo kadrovska politika, temveč tudi štipendiranje. Imeli smo namreč primere, ko so številni dijaki in študenti prejeli kadrovske štipendije, za otroke naših borcev, ki so prav tako potrebovali to štipendijo pa je navadno zmanjkalo denarja.

Tudi to lahko povemo, da socialno stanje naših soborcev, članov borčevske organizacije, ni tako zaskrbljujoče, saj imamo na območju celotne občine le 63 takih, ki prejema- jo priznavalnino. V Radovljici jih je le pet in da imamo na območju celotne občine le enajst takih, ki prejema- jo še nekatere dodatke k priznavalnini.



liko pomenijo, poleg tega pa je pripravljenost za delo pri slehernem članu zares neponovljiva.

Se posebno pa je pomembno delo borcev v delegatski bazi, v utrjevanju sprejetih sklepov, ki zadevajo ljudsko obrambo in družbeno samozaščito in seveda prenašanju tradicij NOB na mlado generacijo. V to delo je na območju občine vključenih kar 421 članov, medtem ko je v organizacijah združenega dela, v odborih za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito, enotah teritorialne obrambe in delegatskem sistemu vključenih le nekaj manj kot 200 članov ZB. Skratka, v občini deluje sleherni član borčevske organizacije po svojih močeh in sposobnostih, žal pa se jih

vilnih del ob raznih prireditvah, ki so v občini in krajevni skupnosti nenehno prisotna.

Za večjo socialno varnost borcev

Komisija za vprašanja borcev in invalidov pri skupščini občine v Radovljici je že izdelala akcijski program, pri katerem je sodelovala tudi občinska konferenca SZDL, ki je v tem programu tudi nosilka številnih dejavnosti. V okviru občine pa je ta program zajel tudi vse samoupravne interesne skupnosti, ki so tako ali drugače vezane na razreševanje težav, s katerimi se srečujejo borci. V okviru teh samoupravnih interesnih skupnosti pa že nekaj časa delujejo po-

ni, vendar bi se prav teh ljudi morali spomniti in jim pomagati sedaj, če smo jih pred leti pozabili.

ur. Štiri leta pa je tega, ko so se v radovljiškem dispanzerju začeli organizirano lotevati sistemati-

skih, ki so namenjena našim delovnim ljudem, ni več tistih iz vrst borcev. In morda še to, zakaj ti »srečneži«, ki že pridejo v taka zdravilišča, v mnogih primerih dobijo tista najslabša stanovanja. Kdo v zdravilišču ima pravico, da pogosto ravno pacientom iz vrst borcev dodelijo najslabše bivalne prostore?!

Pa še to! Čakalna doba za zdraviliško zdravljenje je očitno še predolga. Navadno minejo meseci od takrat, ko dobiš od zdravnika napotilo za zdravilišče, do takrat, ko dobiš iz zdravilišča obvestilo, da si sprejet. Pri tem pa zdravilišča navadno pokličejo svoje paciente ob koncu leta, vsekakor pa po turistični sezoni, kajti zdi se, da so ti hoteli namenjeni le tujcem z devi-

Pri tem pa se v polni meri zavedamo, da imajo nekateri naši člani še precej drobnih težav, kot jih ima sleherni človek, ki mu leta upogibajo hrbtenico in to samo zaradi tega, ker imamo premalo stikov z njimi in imajo občutek osamljenosti. Taki ljudje si želijo samo, da jih nekdo obišče, se pogovori z njimi o težavah s katerimi se srečuje on in njegova družina.

Vemo, da bi morali prav tem težavam posvetiti več časa in naporov, kajti kaj kmalu bomo te tolažbe in spodbudnih besed potrebovali tudi mi, vendar čas in številne zadolžitve so tisti bari, ki nam jemlje čas, da bi se lahko v večji meri posvetili svojim tovarišem!«

Zapisal: Tone Urbas

V pogovoru so sodelovali:

Slavko Staroverski, predsednik občinskega odbora ZZB NOV Radovljica
Alojz Kos, član predsedstva občinskega odbora ZZB NOV Radovljica
Vinko Brece, predsednik krajevnega odbora ZB Radovljica
Ivan Ravnik, tajnik krajevnega odbora ZB Radovljica
Dr. Marjan Zilič, zdravnik iz Radovljice
Stanko Adam, predsednik krajevnice SZDL
Jošt Rolc, član odbora in predsednik komisije za informiranje pri občinskem odboru in krajevni organizaciji ZB
Ivan Debeljak, predsednik krajevnice skupnosti Gorica in Vrhnje
Vito Lenac, vodja načrta za SLO pri krajevni skupnosti Radovljica
Darja Černe in Marjeta Popovič, predstavnici mladine
Manica Filipič, član odbora ZB in predsednik komisije za interniranje
Helena Černe, članica odbora krajevnice organizacije ZB ter
Peter Zbontar in Franc Papler, prav tako člana odbora krajevnice organizacije ZB Radovljica in Bojana Žokalj Jesih ter
Silvo Teršek iz uredništva TV-15

Tomaž Godec, eden glavnih organizatorjev planinstva in duša smučarskega športa v Bohinju se je rodil leta 1905. V Kranju se je izučil za usnjara, kasneje pa je v Bohinju odprl trgovinico z usnjem. Ves se je predal planinam in smučanju. Telovadil je pri Sokolu. Leta 1922 je prvič zmagal na državnem smučarskem prvenstvu med mladimi. In začeli so se nizati uspehi. Leta 1928 je prvič odpotoval v tujino – v Davos v Švico. Takole je kasneje, avgusta 1941, v partizanih zapisal v dnevnik svoje vtise: »V Švici sem se zanimal za šport, za organizacijo gorskih postojank in za življenje ljudi – delavcev in kmetov. Tam sem prvič videl in doživel, kaj pomeni razkošje, kapital in denar. To je bilo moje prvo spoznanje sveta.«

Na svetovno prvenstvo v Oberhof v Nemčijo je odpotoval s skakalcem Bogom Šramljem. V spomine na tiste dni je Tomaž Godec zapisal: »Prijetelji so me povabili na tajno sejo mednarodnih proletarcev. Na njej so govorili tekmovalci vseh evropskih držav. Naše zasedanje je trajalo skoraj vso noč. Govorniki so podčrtavali naše mednarodno bratstvo. Na tekmah smo se sicer borili vsak za slavo svoje države, v bistvu pa smo se zavedali, da šport združuje narode v bratsko sožitje, saj smo bili vendar vsi delavci – proletarci. Med seboj smo se razumeli, čeprav smo govorili različne jezike.«

Po letu 1934 je obesil Tomaž Godec smučič na klin. Posvetil se je organizacijskemu delu v smučarskem delu in športu. Postal je najožji sodelavec prekaljenega komuniste Jožeta Ažmana.

Ustanovitev CK KPJ v hiši Tomaža Godca

V domovini je v zadnjih letih pred vojno klerikalizem dvigal glavo. Bližale so se občinske volitve v letu 1936. Peščica naprednih Bohinjcev je sestavila opozicijsko listo in žreb je Godca določil za kandidata. Nasprotniki in bohinjski kaplan Burja so hoteli Godca s klevetami očrniti. Govorili so, češ da ni veren, da zna le smučati in uganjati turizem in da predstavlja skupino komunistov. Nekaj dni pred volitvami so poklicali celo ministra Kreka, da jih je podprl.

Kljub porazu opozicije na volitvah, je ugled napredne skupine in še posebej Tomaža Godca izredno narasel. Godec je bil kot ugleden član KPJ delegat na peti državni konferenci v Zagrebu.

Sredi marca 1939 je bila v Bohinju, v hiši Tomaža Godca, ob prisotnosti tovarišev Tita, Kardelja in drugih vodilnih jugoslovanskih komunistov, ustanovna seja CK KP Jugoslavije, ki je živela tedaj v strogi ilegali.

Tomaž Godec, športnik-komunist

Prvega maja bo v novem družbenem domu slavnostna seja CK ZKJ, osrednja prireditev pri nas v spomin na dogodke pred 40 leti, ko so se v domačiji Tomaža Godca, bohinjskega revolucionarja, sestali na ustanovni seji CK KPJ. Tako bo Bohinjska Bistrica dobila vrsto novih spominskih objektov; družbeni dom Jožeta Ažmana, hišo Tomaža Godca so obnovili in spremenili v muzej, postavili bodo spomenik revolucije ter odkrili dve spominski plošči ter odprli novo restavracijo Bistrica.

Kot lahko sklepamo iz poročila, ki ga je napisal tovariš Tito 2. maja 1939, je trajalo zasedanje v Bohinjski Bistrici štiri dni. Na njem je bilo sprejeto odprto pismo članom KPJ. Napisano je bilo prav v dneh, ko je Hitler zavzel Čehoslovaško.

Seveda politična aktivnost Tomaža Godca ni ostala prikrita tedanjemu režimu. V zadnjih dveh letih pred vojno so bili žandarji Godcu stalno za petami. Sledile so si hišne preiskave, pošiljali so ga na orožne vaje, zadnje leto pred vojno pa so ga zaprli in ga s še nekaterimi drugimi komunisti odpeljali v Ivanjico.

Leta 1941, neposredno po okupaciji Jugoslavije, se je Tomaž Godec aktivno vključil v odpor. Maja 1941 so ga hoteli Nemci aretirati pa jim je skozi okno pobegnil in se umaknil v ilegalo. Neumorno je obiskoval ljudi po va-



Tomaž Godec pred vojno

seh jih vzpodbujal k oboroženemu odporu, hodil na sestanke na Jesenice in na Javornik...

Podporočnika planinskih enot stare jugoslovanske vojske Jože Švigelj in Franc Primožič (znana smučarja) sta po analogi OF in Aleša Belberja odšla julija 1941 na



Tomaž Godec v begunjskih zaporih

Gorenjsko na pogovore z organizatorji vstaje. Nad Koroško Belo, na Potokih, sta se sestala z jeseniškimi komunisti: španskim borcem Jožetom Gregorčičem, Poldetom Stražišarjem, Stanetom Bokalom in drugimi. Potju je zanesla tudi na Pokljuko. Na Bitenski planini

sta se srečala s Tomažem Godcem, ki jima je ves navdušen ter poln načrtov pripovedoval o delu na terenu in o organiziranju ljudi za boj proti okupatorju. Tomaž Godec je bil namreč med najaktivnejšimi organizatorji velike bohinjske vstaje, ki je vzplamtela decembra 1941. Iz gorjanskih in bohinjskih vasi se je 15. decembra 1941 zbralo na Koprivniku in Gorjušah več kot tristo upornikov. Organizirali so bataljon Franceta Prešerna, katerega komandant je postal Stane Bokal, prekaljeni jeseniški komunist. Četna komandirja sta postala Andrej Žvan in Tomaž Godec.

Ponoči so odšli v Nomenj, da bi zaustavili jutranji delavski vlak, ki je vozil delavce v jeseniško železarno. O tej nakani je izdajalec obvestil Nemce, ki so partizane presenetili z napadom. Sprejeli so sicer boj, vendar so se morali umakniti proti Zatrniku in na Pokljuko.

Nemci so v Nomenju zažgali pet hiš, dva partizana so ubili in ju vrgli v gorečo hišo, mnoge domačine pa so aretirali in poslali v koncentracijsko taborišče.

»Jaz sem komunist«

Neuspela vstaja ni pokolebala klenega Tomaža. Obiskoval je samotne bohinjske vasi in kmetije ter budil narodno zavest med poštenimi ljudmi.

Spomladi leta 1942 se je s soborcem Avgustom Gašperlinom, oprtan s težkim nahrbtnikom, napotil proti Velemu polju pod Triglav. Nemci so ju iznenadili in ujeli.

O tem dogodku je zapisal Ivan Jan-Srečko naslednje: »Izmučena partizana sta na planini Voje zaspala na senu v staji. Bila sta izdana in Nemci so sledili njunim smučinam. V belih oblačilih so se tiho priplazili in ju speč presenetili. Gašperlina so na kraju samem pobili, Tomaža pa obvladali, zvezali in ga odvedli v dolino. Zavedali so se, da je eden od organizatorjev partije in vstaje.«

Pričela se je zadnja trnjeva pot Tomaža Godca. Po zaslišanju na Bledu so ga v begunjskem zaporu strahotno mučili. Pretepali so ga s puškinimi kopiti, mu pullili nohte – njegovo telo je bilo ena sama krvava rana. Takrat, ko se je Tomaž po zverinskem mučenju prebudil iz nezvesti, jim je zabrusil: ... lahko me tolčete in delate z menoj kar hočete, od mene ne boste zvedeli ničesar. Jaz sem komunist! Boril sem se proti vam in še se bi, če me ne bi ujeli. To je vse!

Po tistem, ko so partizani likvidirali nemškega župana na Jesenicah, gestapovca Lukmana, so Nemci ustrelili petdeset talcev. Na rdečem lepaku je bilo tudi ime Tomaža Godca.

Spomin na športnika-revolucionarja je neizbrisan

Brez dvoma je bil Tomaž Godec bohinjskim smučarjem svetel vzor. »Za nas je bil Tomaž Godec športni tovariš, vodnik in učitelj, plemenit človek, ki ga ne bomo nikoli pozabili. Zaradi tega je naša dolžnost, da sodelujemo in pomagamo v organizaciji smučarskih tekmovanj, še posebej na Godčevem memorialu,« zatrjujejo v en glas Tomaževi učenci, udeleženci NOV. Tomaž Godec ni vplival nanje samo kot dober športnik temveč kot rodoljub, narodno zaveden državljani, pripravljeni za boj proti katereemukoli zavojevalcu. Tomaž Godec bo ostal vzor in izjemen primer velikega športnika in komuniste.

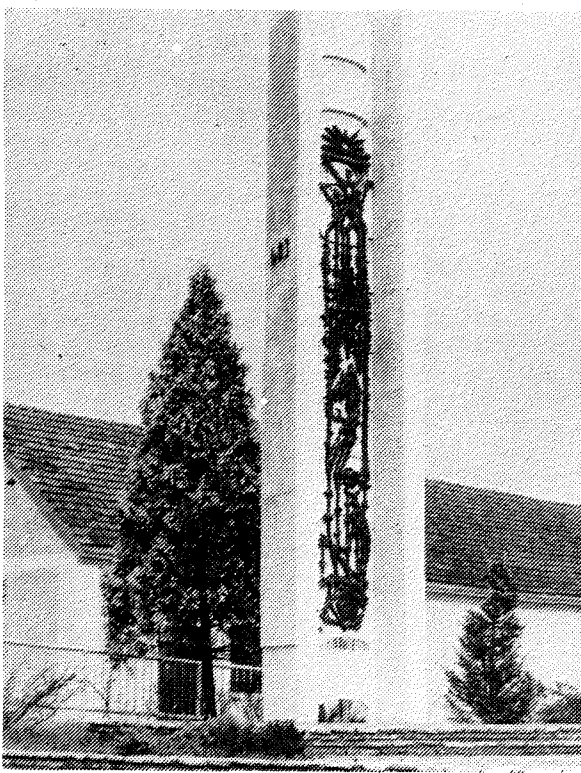
Miloš Rutar

Pomnik našemu boju

Spomenik padlim borcem in žrtvam fašizma v Krški vasi pri Brežicah je po 17 letih dobil svojo dokončno podobo, mladi pa ga bodo sprejeli v oskrbo ob letošnjem dnevu OF.

Spomenik je bil na sedanjih lokaciji s skromnimi sredstvi zgrajen že leta 1962, projekt zanj pa je izdelal domačin inž. arh. Jože Ajster. Z reliefnimi črkami vpisana imena 37 žrtev iz osmih okoliških vasi so z dveh golih betonskih stebrov budila spomin na najtežje dni naše preteklosti. Za izgradnjo srednje stene spomenika z reliefom po zamisli akad. slikarja prof. Miroslava Kuglerja iz Brežic pa je takrat, žal, zmanjkalo sredstev. Vendar pa so grafiko ohranili ter obdržali trden namen, da spomenik dobi celovito obliko prvotne zamisli.

Vsa dela skupaj z ureditvijo okolice je vodil prof. Kugler, sodelovali različni obrtniki in delovne organizacije, mladi iz Krške vasi in livarski mojster Vladimir Šeba iz Jablanovca pri Zagrebu, ki je grafiko odlil v bron, njegovi delavci pa so relief tudi montirali.



Spomenik v Krški vasi bo sedaj zasvetil s polno lučjo svoje moči, moči, ki izžareva iz spomina na plemenite ljudi tega kraja in množice njim enakih po vsej Jugoslaviji ter iz globoke simbolike njegove arhitektonske in umetniške celote. Srednja stena, ki veže oba stebra je s svojo oblikovanostjo sestavni del umetniške kompozicije spomenika. S kontrastnimi efekti svetlobe in senc podaja vizijo rasti proti svetlobi in odpira perspektivo svobode. Sam relief je bogat v svojih oblikah: z obliko glave kmečke žene simbolizira predvojno domovino, nad njo se vzpenja splet trpljenja v izgnanstvu, v taboriščih, v oboroženem boju. Tri figure z zastavo na vrhu pa predstavljajo zmagoviti vrhunec tega boja in svobodo. Na drugi strani stene pa enostavne oblike okrog sončne odprtine predstavljajo šest bratskih, v boju združenih republik. Beseda BOJ pa s smiselno izbiro črk simbolizira trojno dimenzijo spomenika – preteklost, sedanjost in prihodnost.

Vlado Podgoršek

NOV KOMPLET NAPETEGA, ZANIMIVEGA, PRILIPNEGA IN VSESTRANSKEGA BRANJA

Ti vražji fantje v letecih škatlah

Richard Bach
PODARJENA KRILA

Poklicni pilot in pisatelj Richard Bach izpričuje vero v novega človeka. Letenje mu je stvarnost, v kateri je mogoče doseči izpolnitev še tako tihih, otroško zanesenih sanj in želja. Podarjena krila so podarjeni svet, za katerega je vredno žrtvovati dolgočasje vsakdanjega življenja. Slovenskim bralcem se je ta pisatelj priljubil s svojim čudovitim delom Jonathan Livingston Galeb.

Pierre Clostermann
NEBO V PLAMENIH

Pisatelj je prebrskal arhive Luftwaffe, Kraljevih letalskih sil ter vojne mornarice in vojnega letalstva ZDA, pa japonske dokumente in številna pričevanja iz vsega sveta. V svojem delu pa je vso svojo raziskovalno in pisateljsko strast usmeril k obravnavanju človeških usod, kajti ljudje so trpeli in odločali o zmogah in porazih na vseh koncih neba, ljudje so plačevali za vojaške in politične zmote...

Paul Brickhill
SKLATI ZVEZDE Z NEBA

To je zgodba o breznomem lovskem pilotu Douglasu Baderju, ki je v sorazmerno kratki bojni karieri več kot dvajsetkrat zmagal v dvobojih z letali Goeringove Luftwaffe. Obenem je to izvrstno delo tudi zanimiva dokumentarna pripoved o razvoju lovskega letalstva med obema vojnama in v prvih letih velikega spopada, vseskozi prepletena z izvrstnimi opisi ljudi in okolja, v katerem je breznomi pilot Bader doživljal svojo osebno dramo in zmagoslavje.

Tri vzorno oblikovane knjige
800 strani
140 ilustracij
napete dogodivščine
spominit
bogata domišljija
dokumentarno gradivo
dragocene izkušnje

**Neprecenljivo branje za borce,
invalide in rezervne starešine**

... »Moji najboljši papirnati otroci so zbrani tu. Rešil sem jih izpod kupa zavržene šare, rešil pred ognjem in dimom, spet so živi in skačejo z obzidja gradov, ker verujejo, da je letenje polno sreče... Morda je ta ali oni mojih otrok tudi tvoj. Morda te bo prijel za roko in odpravila se bosta tja, kjer je tudi tvoj dom, pod nebo.«
Richard Bach

... »Mojim tovarišem letalcem, ki so umrli, da bi popravili napake, ki jih niso sami zagrešili. Tistim, ki bodo morda plačevali za nove, vendar vselej enake zmote... zmote Velikih, ki si zatiskajo oči pred dogodki v preteklosti.

Zgodbe, ki sem jih izbral, niso ne zanimivejše in ne bolj nenavadne od tistih, ki bodo ostale nepoznane.

Vsaka od teh zgodb slika posebno okolje s posebnega vidika letalske vojne na vseh zemljepisnih širinah in najrazličnejših okoliščinah. Vsem tem zgodbam sta skupna le pogum in ideal tistih, ki so jih doživljali. Vse pa nam predvsem izpričujejo, da največje človeške vrline, ki se kažejo na različne načine, niso monopol ne tega ne onega naroda.«
Pierre Clostermann

Douglasa Baderja imajo za enega najboljših pilotov in za najboljšega taktika in vodjo eskadrilj lovcev v drugi svetovni vojni... Toda svoje največje zmage ni požel v bojevanju na nebu: to je bila le epizoda, ki je usmerila pozornost sveta na njegovo večjo zmago, zmago, ki jo je dosegel, ko je človeštvu pokazal nova obzorja poguma, a ne v vojni, ne le ljudem brez udov, temveč v življenju...

Paul Brickhill

O Douglasu Baderju je bil posnet zanimiv celovečerni velfilm.

Zbirko treh knjig lahko kupite v vseh knjigarnah ali naročite pri naših založniških poverjenikih.

LJUBLJANA

»Partizanske delavnice 99d«

Mladinci, člani pohodnega odreda »Partizanske delavnice 99d« iz delovnih organizacij RTV, PTT in Iskre, smo se v soboto 31. 3. 79 podali na pohod na partizanske Janče, kraj na robu ljubljanske kotline, znan iz narodnoosvobodilne borbe po bojih 11. grupe odredov. Zaradi svoje znane preteklosti in bližine Ljubljane smo se pohodniki odločili, da bo naš prvi letošnji pohod na Janče in Tuji grm, kjer so enote 11. grupe odredov v maju 1942, pri poskusu preboja z Dolenjske na Štajersko izbojevale eno od pomembnih zmag naše narodnoosvobodilne borbe.

Z vlakom smo se odpeljali do Jevnice in tu pričeli pohod proti Jančam. Po dveh urah hoje smo mladi najprej obiskali bojišče bojev 11. grupe odredov na Tujem grmu in položili venec v spomin vsem, ki so žrtvovali svoja življenja za našo svobodo. Na Jančah smo se ustavili pred spomenikom slavne partizanske enote in se seznanili z nastankom in boji 11. grupe odredov. Po spominski slovesnosti smo se dogovarjali o naših nadaljnjih akcijah in mladinskem delu.

Mladi se na svojih pohodih, poleg osnovne naloge ohranjanja in obujanja tradicij NOB, vseskozi izobražujemo in izpopolnujemo za naloge družbene samozaščite ter splošnega ljudskega odpora.

AC

PTUJ

Obrambni dnevi na vseh šolah v občini

V široko zasnovani akciji »Nič nas ne sme presenetiti« so v občini že stekle priprave. Akcija mora zajeti najširši krog delovnih ljudi in občanov. Pri koordinacijskem odboru za ljudsko obrambo in samozaščito so se zavzeli, da morajo med krajevnimi skupnostmi, šolami in organizacijami združenega dela izvajati te akcije usklajeno. V okviru akcij pa bodo izvajali najrazličnejše obrambnovarnostne naloge.

Tudi letos bodo še pred lastnimi šolskimi počitnicami izvedli v vseh šolah v Ptuj in okolici obrambne dneve. Na šolah upravljajo že učenci sami. Vsak je dobro seznanjen s svojimi nalogami in dolžnostmi. Jeseni bodo preverili dosežke na področju obrambe in ljudske samozaščite v Ptuj in na osrednji preizkušnji znanja.

FRANJO HOVNIK

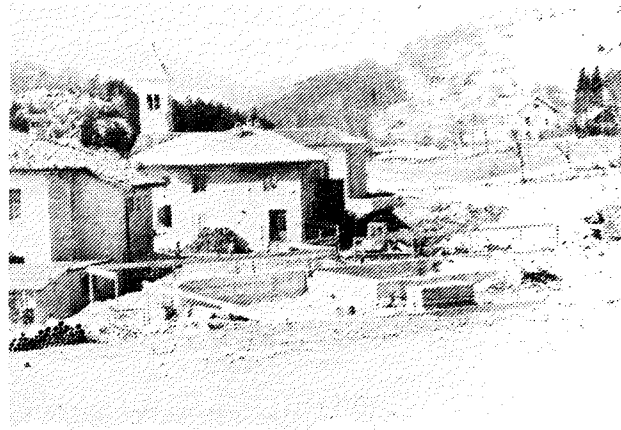
AJDOVŠČINA

Po sledih gradnikovcev

Obletnico ustanovitve Gradnikove brigade, katere tradicije nadaljujejo in prenašajo mladi vojaki in starešine v ajdovski garniziji, so tudi letos počastili s številnimi slovesnostmi. Vse je sicer usmerjeno v pripravo in organizacijo 34. športnega prvenstva LJAO, ki bo konec maja in v začetku junija v Ajdovščini in Vipavi, a so kljub vsemu uspeli pripraviti nekaj manifestacij in se srečati z nekdanjimi borci 3. SNOUB Ivan Gradnik.

Lani so obletnico proslavili na Črnem vrhu nad Idrijo, kjer je brigada z razbitjem belogardistične postojanke dosegla pomembno zmago. Ob prihodnji obletnici pa jih pričakujejo na Gori, v vaseh Predmeja, Otlica in Kovk, saj je v bližini, na Sinjem vrhu, potekala prav tako pomembna bitka gradnikovcev s sovražnikom.

MAKS HOŽIČ



Temelji osnovne šole na Otlici, ki bo zgrajena do letošnjega septembra.

SLOVENSKA BISTRICA

Zgled, vreden posnemanja

Nedavno tega je mestna organizacija ZB NOV v Slovenski Bistrici povabila na skupno srečanje preživele borke NOV in aktivistke. Srečanja se je udeležilo nekaj nad 50 žena, bork in aktivistk z območja Slovenske Bistrice in Loznice.

Tiste, ki se srečanja niso mogle udeležiti, je mestna organizacija obiskala na domovih. Obljubili so, da jim bodo pomagali. Delo organizacije je zgledno.

V Slovenski Bistrici so tudi ob občinskem prazniku povabili na srečanje vse preživele borke, aktiviste, zlasti pa svojce padlih pohorskih partizanov, ki so, žal ne vsi, prišli iz različnih krajev naše domovine, tudi iz Beograda, in so po srečanju skupaj obiskali bojišče zadnjega boja Prvega pohorskega bataljona pri Treh žeblih nad Osankarico.

FRANJO HOVNIK

TOLMIN

Predlogi za poimenovanja

Na prošnjo domicilnega odbora Severno-primorskega odreda je predsedstvo ZZB NOV občine Tolmin na svoji redni seji dne 4. aprila sklenilo predlagati Skupščini občine Tolmin, da bi Zdravstveni dom TOZD Tolmin poimenovali po znanem partizanskem zdravniku dr. Aleksandru Gali-Petru.

Na prošnjo domicilnega odbora Briško-beneškega odreda pa naj bi po tem odredu poimenovali cesto Idrijsko-Livek blok-državna meja in odcep ceste, ki povezuje vse vasi pod Matajurjem: Livek, Plohi, Perati, Avsa, Piki in Vevšek. Domicilni odbor brigade Simona Gregorčiča je prosil, da bi cesta Kobarič-Ladra-Smast-Libušnje – rojstno vas pesnika Simona Gregorčiča Vrsno in Krn dobila ime po pesniku: Cesta brigade Simona Gregorčiča. Tudi ta dva predloga za poimenovanje bo predsedstvo ZZB NOV odstopilo Skupščini občine Tolmin v dokočno rešitev.

DANILO ŠULIGOJ

ČEŠNJICA

Ob spominu na ustanovitev OF v Podnartu

Po sklepu občinske konference SZDL Radovljica bo letos občinska proslava v počastitev ustanovitve OF 26. aprila v domu kulture v Podnartu. V kulturnem programu bodo sodelovali: moški pevski zbor iz Podnarta, mešani pevski zbor iz Lesc, godba na pihala iz Lesc, učenci osnovne šole Ovsiše ter člani OO ZSMS Podnart. Slavnostni govor o pomenu praznika bo imel predsednik občinske konference SZDL Radovljica Drago Rozman. Na proslavi bodo podelili občinska in krajevna priznanja OF za leto 1979.

CIRIL ROZMAN

VELENJE

Naše delo

V okviru občinske konference ZRVS Velenje deluje osem krajevnih konferenc, v katerih smo imeli marca predavanja na temo »Zračni napad in protinapadalna borba« ter film na isto temo.

Pri sprejemu Titove štafete in v njenem spremstvu je sodelovalo 46 starešin. Pri Kurirčkovi pošti, ki je v naši občini krožila skoraj teden dni, je sodelovalo 24 starešin.

Na povabilo občinske konference ZRVS Split, s katerimi smo »pobrateni«, se je njihove konference v mardu udeležil tovariš Milan Štimac, predsednik občinske konference ZRVS Velenje.

V začetku aprila se je sestal aktiv predavatelj pri občinski konferenci ZRVS (38), ki sta ga vodila tovariša Franjo Korošec in Franc Vrtačnik. Istočasno so imeli priprave po temah iz obveznega programa še za leto 1979 in se dogovorili, da bi s predavanji končali 20. aprila 1979.

MARTIN SLATINŠEK

AJDOVŠČINA

Gostovanja so že običaji

Sodelovanje kulturnih skupin na naši zahodni meji je pravzaprav že običaj. Tako je tudi gostovanje godbe na pihala iz Sovodenj ob Soči (občini pravijo tudi »bunker komunistov«) v Vipavi že nekaj stalnega, še zlasti ob vsakoletni turistični prireditvi »Vipavska trgatev«. Predstavniki sovodenske občine se udeležujejo tudi slovesnosti ob vipavskem krajevnem prazniku, ki ga prav te dni slavijo v spomin na prvo večjo bitko partizanov s sovražnikom na Primorskem, ki je bila pred 37 leti na Nanosu.

Po slavnostni seji skupščine krajevnih skupnosti Vipava bodo v soboto krenili »Po poteh nanoške bitke« številni planinci, mladi, vojaki, učenci, občani in delovni ljudje in letos se jim bodo prvič pridružili tudi malčki iz otroškega vrtca. Osrednja slovesnost bo dopoldne pri spomeniku padlim pri Abramcu na Nanosu.

MAKS HOŽIČ



Godba na pihala iz Sovodenj

RIBNICA

Večpomensko praznovanje

Letošnje praznovanje dneva OF – 27. aprila in delavskega praznika – 1. maja bodo v ribniški občini povezali s praznovanjem 60-letnice ustanovitve in delovanja Komunistične partije, SKOJ in sinikatov. Posebej pa bodo v te proslave vključili 40-letni jubilej, ko so v letu 1939 ustanovili v tem kraju partijsko organizacijo, v katero so se vključili Janez Kmet, Vinko Knol, Janez Lovšin, Filip Tekavec-Gašper in Vinko Mihelič. Ustanovitev in bodoče delovanje te organizacije ni bila slučajna. Povezana je bila z zgodovinskim razvojnim procesom in dogodki, ki so se pred tem in v tistem času odigrali v naši domovini, ko je pred tem prevzel vodstvo KPJ tovariš Tito.

Ob tem praznovanju bodo številne prireditve in proslave v vseh večjih krajih občine, povezane s kulturnimi prireditvami, na katerih bodo sodelovala predvsem domača društva.

VIKTOR DRAGOŠ

GROSUPLJE

Dobro organizirano tekmovanje

Občinsko tekmovanje osnovnošolske mladine ob tridesetletnici usposabljanja mladine za SLO, ki je potekalo 30. marca 1979 v Grosupljem, je bilo zelo uspešno. Pionirji in mladinci so reševali zahtevne naloge iz topografije, orientacije, poznavanja orožja, dokazovali dobro znanje iz prve pomoči in zgodovine NOB ter streljali z zračnimi puškami. Tri zmagovalne ekipe so prejele tudi pokale:

1. osnovna šola Višnja gora 1. ekipa
2. osnovna šola Stična 2. ekipa
3. osnovna šola Stična 1. ekipa in osnovna šola Grosuplje 1. ekipa.

Tekmovanja se je udeležilo približno 100 učencev in mladincev naše občine. Pouk, priprave in izvedbo občinskih in šolskih tekmovanj so enotno vodili pedagoški delavci šol, strokovni delavci oddelka za LO, TO in DSZ, člani ZRVS, člani strelskih druženj, družbenopolitični delavci, mladina in starši.

Ce bomo tudi vnaprej tako pristopali k vzgoji in izobraževanju s področja LO in DSZ, pa tudi na drugih področjih, nas res »nič ne more presenetiti«.

MIHAEL GLAVAN



61230 DOMŽALE — SLOVENIJA

P.o. Količevo

Telefon: DOMŽALE 72 011, 72 209, 72 309
Brzjavni naslov: PAPIRNICA DOMŽALE
Tekoči račun: DOMŽALE 80120-601-30026
Želez. postaja: JARŠE, INDUSTRIJSKI TIR
TELEX 31 218 YU KARTON

Izdelujemo raznovrstne papirje, navadne in specialne lepenke, več vrst sestavljenih kartonov, zlasti s premazom plemenitene kartone za grafično embalažo. Cenjenim kupcem priporočamo nakup naših izdelkov.

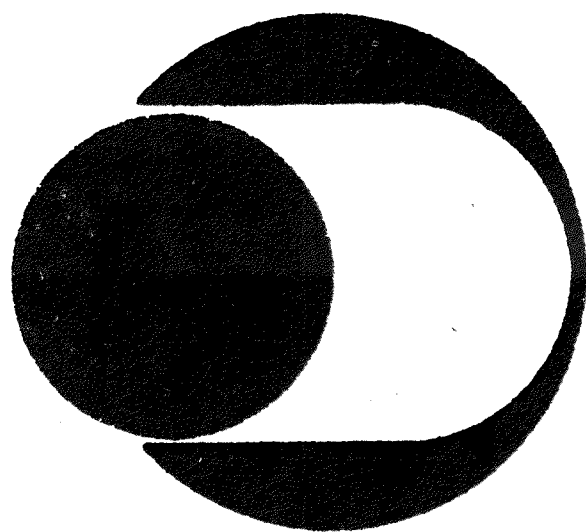


Slovenske železarnе

TOVARNA VERIG S.P.O.
LESCE - JUGOSLAVIJA

TELEFON: H.C. 064/75-140
TELEX: 34 535 YU VERIGA
TELEGRAM: VERIGA LESCE
BANKA: SOK RADOVLJICA
51540-601-11807

Izdeluje vseh vrst verig



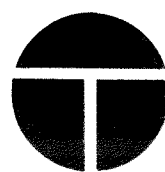
DONIT

Kemična industrija
Medvode

Telefon: 611-106, Telex: 31-365 YU
DONIT

Proizvodni program delovne organizacije Donit obsega:

- filtri za gorivo, zrak in olje za motorje z notranjim izgorevanjem in industrijski filtri
- tehnični laminati
- tesnilni materiali - tesnit
- kovinsko plastična tesnila za motorno in drugo industrijo
- sintetične smole
- mase za stiskanje
- odpreski iz plastičnih mas in frikcijskih materialov
- sintetična lepila
- polirne in brusne paste
- elektroizolacijski materiali iz porcelana
- okrasna keramika
- poliesterski izdelki
- elektroimpregnacijski materiali
- antene in gumbi
- žične in plastične tkanine, pletiva, mreže
- poliesterski laminati



TEKSTIL

TOZD

tonosa n. sol. o.

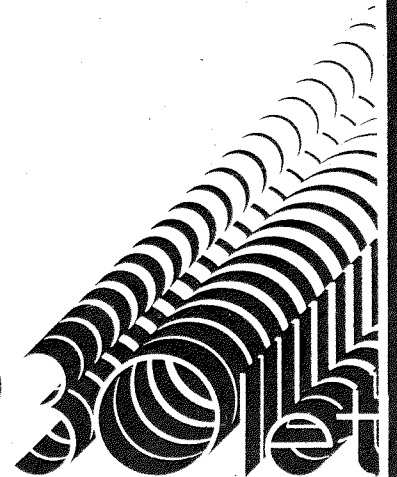
tovarna trikotaže in nogavic
Savlje 87
61000 Ljubljana

nudi iz svojega proizvodnega programa naslednje izdelke, ki jih dobite v vseh trgovskih hišah s tekstilnim blagom:

- otroške, ženske in moške pulije,
- trenirke,
- telovadni dres in športne hlače in otroške igralne hlačke vseh vrst

SLOVENIJALES
TOZD Stanovanjska
oprema
Mestni trg 23
Ljubljana

s svojimi poslovnimi enotami - trgovinami pohištva v:
Ljubljani, Titova 52
in Plemljeva 86, Vižmarje
Kranj, Savski log
Celje, Medlog 18
in Zidanškova 10
Slovenjgradec,
Glavni trg 26
Maribor, Cankarjeva 4
Hoče, pri Mariboru



urbanistični zavod
projektivni atelje

p. o. 61000 Ljubljana,
kersnikova 9,
tel. 310-888, p. p. 67

izdeluje urbanistično dokumentacijo in investicijsko-tehnično dokumentacijo za vse visoke in nizke gradnje

TV-15

uprava
61001 LJUBLJANA p. p. 598.

NAROČILNICA

Priimek in ime _____

Natančen naslov _____

Pošta _____

Podpis naročnika _____

Letna naročnina je 180 din, polletna naročnina je 90 din, ki jo plačate na naslov: Založba »BOREC«, časopis TV-15, Ljubljana, Miklošičeva 28/I, štev. tek. računa: 50101-603-45772.

Hotel »LOVEC«

BLAD
Ljubljanska 6
tel. (064) 77-692

Priporočamo obisk hotela Lovec,
kjer se boste prijetno počutili v
domaćem okolju.



TEHNIKA
LJUBLJANA

TEHNIKA – LJUBLJANA n. o. sol. o
Industrija gradbene keramike Trebnje

SINTER

keramične ploščice
IGK

Sinter keramične ploščice se izdelujejo po povsem novem tehnološkem postopku suhe priprave surovine in suhega istočasnega stiskanja surovine (mase) in glazure, ter žganja na zelo visoki temperaturi do 1150° C, ki daje izdelku vrsto posebnih lastnosti:

- Izredno trdoto in odpornost glazure
- Izredno upogibno trdoto
- Odpornost na vremenske vplive, temperaturo sonca, ter popolno odpornost na mraz
- Odpornost na kisline in luge

- Odpornost na mehansko obrabo

- Uporabnost

Izvedba:

Dimenzije:

6–7 po MOSH lestvici

300–400 kp/cm²

upijanje vode

1–3%

ustreza JUS, po naročilu izdelujemo popolno kislinsko odporne ploščice

zaradi izredne trdote in debeline plasti glazure je le-ta skoraj neuničljiva

– za zunanje in notranje oblaganje

– za tla in fasade

– za industrijo in gospodinjstva

– za balkone in terase

– za posebne namene (nehrseče ploščice)

– glazirane in neglazirane v naravni rdeči in črni barvi

– gladke in nazobčene

200 × 200 × 10 in 100 × 200 × 10 mm kalibrirane v 5 nazivnih področjih +0,4 mm

»unija«

Papir servis

LJUBLJANA, POD JEŽAMI 3

Telefon: 314 886, 312 506

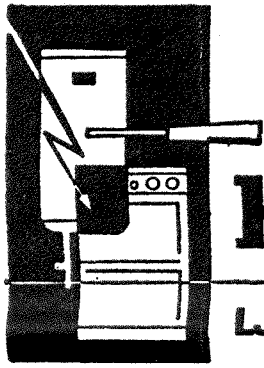
Odkupuje:

vse vrste starega papirja, gladke in valovite lepenke, kartona in vse vrste papirne embalaže.

Papir prevzamemo s svojimi vozili.

Z oddajo starega papirja naši papirni idustriji varčujete z devizami.

Obrtno podjetje



KOVINOSERVIS
p. o.

LJUBLJANA RUDNIK III/2 tel. 21-834

Izdelovanje in popraviljanje gostinske opreme

Izdelovanje in popraviljanje gostinske opreme:

- izdelava in popravila štedilnikov iz nerjaveče pločevine
- gostilniški pulti
- delovne železne omare in mize
- vse iz nerjaveče pločevine



agroobnova

61001 Ljubljana • Slovenčeva 93 • Jugoslavija

AGROOBNOVA

TOZD gradnje

LJUBLJANA, SLOVENČEVA 93

Telefon 344-461

- a) Graditev vsakovrstnih:
 - poslovnih objektov družbenega standarda za trg,
 - industrijskih objektov, objektov živilskopredelovalne industrije, objektov za proizvodnjo močnih krmil, hladilnic, silosov in skladišč,
 - kmetijskih gospodarskih objektov in kompletnih proizvodnih centrov.
- b) Izvajanje nizkih gradenj – cest s pripadajočimi cestnimi objekti, ureditev okolice, kanalizacij, vodovodov in drugih komunalnih instalacij:
1. adaptacije obstoječih objektov,
2. opravljanje vseh potrebnih zemeljskih del za osnovo nasadov in melioracij na podlagi načrtov,
3. pomoč pri določanju in organiziranju primernih kompleksov za skupno obnovo sadovnjakov in vinogradov ter nudenje strokovne pomoči glede načina obnove in izbire primernih podlag in sort,
4. opravljanje geometrijskih posnetkov zemljišč in izdelovanje ustreznih načrtov za obnovo vinogradov in sadovnjakov, za opravljanje melioracij ter za gradnjo naprav za vodno preskrbo v vinogradih in sadovnjakih,
5. opravljanje prevoznih uslug in izposojanje gradbene mehanizacije,
6. organizacija in izvedba inženiring poslov v gradbeništvu,
7. organizacija in izvedba del nizkih gradenj, opravljanje remontnih in servisnih uslug gradbene mehanizacije in izdelava rezervnih delov.



lip bled
lesna industrija

64260 bled, ljubljanska c.32

telefon: 064-77384, trgovina 77944

telegram: lip bled telex: 34 525 yu lipex

Vse, kar potrebujemo za hišo do pete faze, lahko dobimo na enem mestu, zidaki z izolacijskimi lastnostmi prispevajo, da je gradnja hitra in ekonomična – velika izbira stavbnega pohištva in tudi notranje opreme – obloge iz lesa prvovrstne smreke.

Vsako pred zidanjem dobro premisli, kako bo gradil iz kakšnih materialov. Zato gotovo ne bo odveč, če vam svetujemo: izberite tak osnovni material, da bo sodoben, da bo gradnja hitra in ekonomična in da boste dobili vsaj večino materialov in potrebnih izdelkov na enem kraju, v enem skladišču!

In ker je osnovno pri vsaki zgradbi stena, zid, bomo najprej spregovorili o tem, namreč o zidakih, ki se dandanes vse bolj uspešno pojavljajo v gradnji, sistem gradnje, ki jo zahtevajo pa zagotavlja, kar pričakujemo: hitro opravljeno delo, ekonomičnost in racionalnost. To so namreč zidaki ISO-SPAN, izdelek LIP, lesne industrije, Bled.

Iz obširnega proizvodnega programa LIP BLED bi v nadaljevanju našega poročanja opozorili na KOMPLETNA VRATA različnih konstrukcij in dimenzij, ki so izdelana za mokro in suho vgrajevanje.

Kompletna notranja vrata za vzdavro (mokra vgrajevanje) imajo smrekov podboj

B-4, katerega pozneje pobarvamo v zeleni barvi. Isti podboj B-4 pa je prilagojen tako, da ga je mogoče vgraditi kot suhomontažni podboj, takrat ko so že vsa predhodna dela na gradbišču opravljena. S podbojem B-4 lahko kombiniramo vrtna krila vseh vrst, od navadnih iz lesonita ali vezane plošče, ki so prav tako prirejena za barvanje, ali pa furnirana s hrastovim, mahagonijevim, anigre ali druge vrste, ki pa so že dokončno finalizirana oz. lakirana. Kompletna notranja vrata s podbojem B-4 izdelujemo v standardnih dimenzijah svetle širine 61, 71, 81 cm z globino podboja 15 cm. Po posebnem naročilu pa izdelajo vrata tudi izven standardnih mer in po želji tudi vrata z nadsvetlobo. Značilno za opisana vrata je tudi to, da so okrasne in pripirne letve iz lesa iste barve kot je krilo, kar daje vratom skladnost in estetski videz.

SUHOMONTAŽNA VRATA s podbojem SM-5, ki je furniran in lakiran ter ga izdelujemo v furnirjih enake barve kot krila, kar omogoča kot sanacijo, da je krilo v eni, podboj pa v drugi barvi. S takimi konstanacijami dosežemo skladnost barv pri vratih in ostalem sodobnem pohištvo.

Vrata SM-5 izdelujejo v standardnih dimenzijah, po naročilu po posebnih merah in z nadsvetlobo. Prednosti vrat SM-5 so poleg kakovosti in lepega videza tudi v tem, da je montaža enostavna, hitra in se izvaja šele tedaj, ko imamo prostore že dokončno izdelane, lahko pa tudi že opremljene s pohištvo.

Med suhomontažnimi vrati naj omenimo še DRSNA VRATA, ki so namenjena za prostore, kjer bi druga vrata zaradi utesjenosti prostora težko odpirali. Tudi drsna vrata izdelujejo v standardnih dimenzijah, obložena s furnirji hrast, lužen hrast, mahagonij in anigre, vse že lakirano in embalirano. Program sobnih vrat je zelo popoln tudi po tipih vrat, ki obsega polna vrata brez stekla, vrata z odprtino za steklo do polovice in vrata z odprtino za steklo do dveh tretjin. Pri vratih z odprtino za steklo so priložene letvice za zasteklitev vrat, ki so izdelane iz lesa iste barve kot so okrasne letve, s čimer dosežemo lep estetski videz.

Med izdelki LIP, lesne industrije, Bled, so tudi vhodna in garažna vrata sistema ATRIJ, ki vzbujajo posebno pozornost.

Sistem ATRIJ omogoča uporabniku široke možnosti kombinacij tako po širini in višini, kakor tudi po zunanem izgledu. Omenimo le nekaj primerov. Pri vhodnih vratih, ki so široka 104 cm in visoka 206 cm in so lahko polna ali zastekljena, lahko dodamo enega ali več stranskih elementov (stranska ali nadsvetlobna) širine 30 cm in s tem dobimo želeno širino oz. višino. Stranski elementi so prirejeni za vgraditev stekla različnih vzorcev. Posebnost pri stranskih elementih je ta, da lahko izbiramo

elemente z vgrajenim predalnikom za pisma ali pa brez predalnika.

Pri vhodnih vratih, ki so zastekljena in stranskem elementu, po želji kupca montirajo tudi kovinsko mrežo lepega vzorca, ki daje sestavi svojstven izgled.

V programu naj omenimo še DVOKRILNA GARAŽNA VRATA, ki so široka 229 cm in visoka 206 cm, po komponentnosti pa so podobna vhodnim vratom. Prav tako lahko izbiramo med garažnimi vrati glede na to, da izberemo vrata z odprtino za svetlobo ali brez nje. Poleg navedenih pa LIP BLED izdeluje tudi DVIŽNA GARAŽNA VRATA, ki so uporabna za vse vrste zidanih in betonskih garaž. Posebno so priporočljiva tam, kjer je pomanjkanje prostora – pri vrstnih ali v teren poglubljenih garažah; predvsem zato, ker posebni mehanizem pri odpiranju dvigne vrata pod strop in zato odpiranje vrat ne zavzema posebnega prostora.

Vhodna, dvokrilna in dvižna garažna vrata so močne nosilne konstrukcije, obložena s hrastovimi (framire) letvicami, v spodnjem delu, obložena z nerjavečo pločevino, lakirana z odpornim umetno-smolnim lakom, opremljena z vsem pripadajočim okovjem ter embalirana.

Novost v programu vrat pri LIP BLED je, da se uvaja program STILNIH VRAT, ki bo dopolnil vrzel pri tistih potrošnikih, katerim je pri srcu stilo pohištvo in želijo imeti skladno urejene prostore. Moramo omeniti še to, da iz programa sobnih vrat lahko izberete tudi posamezne elemente, kot so recimo VRATNA KRILA, furnirana v furnirjih mahagonij, anigre, hrast, hrast lužen in navadna vrtna krila, ki so obložena z lesonitom ali vezano ploščo v vseh navedenih tipih.

Med izdelki, ki nam bodo pomagali da bodo naše STENE lepe, trajno lepe in dekoracijsko efektne, so ZIDNE OBLOGE. LIP BLED izdeluje iz smrekovega lesa notranje obloge za strop in stene, zunanje obloge za napušče in še posebej ladijski pod. So različnih dolžin in širin, debeline pa 16 oz. 22 mm.

Zanimiva pa je zadnja novost, ki prihaja iz LIP BLED. To je sistem MIKO (Mi-za, K-lop, O-bloge). To oblogo z nekaj prijemi spremenimo v praktične dele pohištva, naprimer v mizico s klopjo. Torej lahko iz te lesene stene »izvlečemo« jedilni kot z mizo in klopjo, otrokov prostorček za igranje ali bračni kotichek. Sistem je praktičen tudi zato, ker ga s pridom uporabljamo tam, kjer smo na tesnem s prostorom, npr. na balkonu, v vrtni uti, v mansardnem prostoru, v lovski koči itd.

To pa je seveda le del proizvodnje LIP BLED. Graditeljem priporočamo, da pišejo v lesno industrijo LIP BLED po prospekte. Pa tudi sicer jim bodo v tovarni radi postregli s podrobnejšimi podatki in jim pomagali rešiti marsikak problem, ki ga morda imajo pri zidavi ali notranji opremitvi prostorov.



Terezija Koren

V Idrskem je v 83 letu starosti umrla Terezija Koren. V prvi svetovni vojni so jo z vso družino za štiri leta pregnali v južno Italijo. V začetku leta 1943 je s celo družino aktivno sodelovala v OF in NOB. Junija 1943 je odšel k partizanom šestnajstletni sin Janko. Tudi ostali njeni otroci so začeli delati za NOB in prav tako njen mož. Julija 1944 so Terezijo aretirali Nemci. Začela se je trnjava pot skozi zapore in taborišča. Ko so jih nacisti gnali pred bližajočo se rusko fronto, je skoraj že omagala v obcestnem jarku. Ruski osvoboditelji so jo odpeljali v okrevališče. Ko se je septembra vrnila iz Nemčije, je morala prestatati še en težak udarec: izvedela je, da ji je blizu rojstne hiše padel sin Janko ter da so ji nacisti do tal požgali rojstno hišo.



Jože Bole

Rodil se je leta 1919 v Landolu pri Postojni. Iz Libije, kjer je služil kadrovske vojske, leta 1941 so ga dodelili v Poljsko brigado, kmalu pa je prišel v jugoslovanski kraljevi bataljon, ki se je ustanavljal na Bližnjem vzhodu. V NOG se je vključil jeseni 1942. Boril se je v 1. odredu NOVJ v Ginefi. Po končanem tankovskem tečaju je sodeloval na celotni poti 1. tankovske brigade od Visa do Trsta in Celovca. V NOV je dosegel čin podporočnika in bil odlikovan s štirimi medaljami. Pokopali so ga v Hrvatinih.

Franc Cesar

Na viškem pokopališču smo pokopali tovariša Franca. Udeležil se je že prve svetovne vojne. V drugi svetovni vojni je sodeloval od vsega začetka v OF. Po osvoboditvi je pomagal pri obnovi porušene domovine in vseskozi pomagal pri vseh humanih delih.



Jože Kovačič

V Svetem na Komnu smo se poslovili od tovariša Jožefa. Okusil je že prvo svetovno vojno. Bil je na ruski fronti in se kot Maistrov vojak nekaj časa boril v Mariboru za severno mejo. S partizani je začel sodelovati že leta 1942. Ob kapitulaciji Italije se je vključil v OF. Januarja 1944 je šel med partizane; najprej v 9. korpus in potem v 7. korpus. Po vojni je sodeloval pri obnovi domovine. Bil je dvakrat odlikovan.

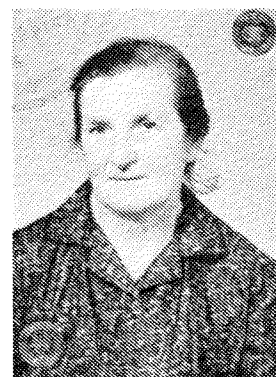


Franc Šilec

Decembra lani smo se poslovili od tovariša Franca, rojenega leta 1920 v Selcah. Leta 1944 se je vključil v NOV. Kot bорец Lackovega odreda je bil dvakrat odlikovan. Pokopali smo ga na pokopališču v Mariboru.

Alojz Brdavs

Lani je umrl tovariš Alojz Brdavs. Doma je bil iz Zgornjih Pirnič. Leta 1943 se je vključil v NOB kot terenski delavec. Pokopali smo ga na pokopališču v Preski.



Marija Bajc

V avgustu lani smo jo pokopali na vrhpoljskem pokopališču. Bila je žena prvega predsednika odbora OF za vas Duplje in tudi sama sodelovala v njem. Trije njeni sinovi so sodelovali v NOV in prav tako njene hčere.



Franc Fabjančič

V januarju smo se na pokopališču v Brezovici za vselej poslovili od tovariša Fabjančiča, ki se je pred 78 leti rodil v Povžanah pri Materiji. Po kapitulaciji Italije se je aktivno vključil v NOB kot član vaškega odbora OF in sodeloval do konca vojne.



Franc Sidnikar

Decembra lani je po hudi bolezni umrl tovariš Franc Sidnikar. Pokopali smo ga na pokopališču v Dragomerju. Zaradi sodelovanja z NOG so ga leta 1944 aretirali in ga odpeljali v Dachau, od koder se je vrnil šele po osvoboditvi.



Tomaž Poberaj

Na pokopališču v Solkanu smo pokopali nekdanjega borca Zdenka. Z NOB je začel sodelovati leta 1942. Jeseni so ga italijanski fašisti aretirali. Iz zapora se je vrnil leta 1943 in odšel k partizanom. Najprej je bil v Gradnikovi brigadi, pozneje pa kurir na kurirski postaji P-25 in M-2. Za svoje delo je prejel številna odlikovanja.

Franciška Lavriša Kandjič

Lani smo se člani ZB Rožna dolina poslovili od tovarišice Franciške. Med vojno je bila aktivistka. Nemci so jo zaprli in jo leta 1944 poslali v Ravensbrück. Po vrnitvi iz taborišča se je vključila v terensko delo na več področjih.



Ivan Testen

Na tolminskem pokopališču smo se lani poslovili od borca 13. proleterske brigade. Ivan se je rodil v Tolminskem Lomu. Leta 1941 je bil mobiliziran v italijansko vojsko, čez dve leti pa je dezertiral in se pridružil partizanom. Bil je eden najboljših mitraljezcev. V borbi za Semič je bil ranjen. Zdravili so ga v partizanski bolnišnici v Bariju. Po vojni je prišel v Tolmin. Nikoli več ni bil zdrav.



Marija Tončič

Po domače so ji rekli Gulova mama. V njenem domu so imeli zavetišče vsi partizani in aktivisti. Zbirala je hrano in druge potrebščine za partizane. Pri tem so ji pomagale hčere. Štirje njeni otroci so sodelovali z NOG. Tovarišica Marija počiva na vrhpoljskem pokopališču.

Jožefa Jurman

Rodila se je leta 1900 v Rigoncih pri Dobovi. Med vojno je živela med samimi kočevjarji. Brat njenega moža Miha Jurman je bil sekretar OF. Ko so ga aretirali na njenem domu, je skrivaj uničila vse seznane, preden so Nemci preiskali hišo. Počiva na dobovskem pokopališču.

Vinko Jurkas

Doma je bil iz Sel pri Dobavi. Že pred vojno je bil naprednež. Leta 1941 ga je okupator z družino preselil v nemška taborišča. Od tam je pobegnil v domače kraje in se povezal s partizani. Njegov mladoletni sin je odšel v Kozjanski odred. Po osvoboditvi se je ukvarjal z družbenopolitičnim delom. Pokopali smo ga lani na pokopališču v Dobovi.

Opravičujemo se za napaki, ki sta nastali pri objavi nekrologov Jožefa Jurmanove in Vinka Jurkasa v 12. številki TV-15. Zato ju ponovno objavljamo.



Jurij Kores

Poslovili smo se od našega tovariša Jurija Koresa, ki je bil in bo ostal vzor vsem tistim, ki se borijo za človeka. Vse, kar je v življenju storil, vse njegovo delo in mišljenje, vse njegove človeške vrline, vse je bilo posvečeno eni stvari: zmagi pravičnosti, zmagi socializma. Že kot mlad fant s Štajerske se je navzel naprednih idej, ki jih je z dejanji izkazal kot koroški borec. Po prvi svetovni vojni je neprestano sodeloval v naprednem gibanju. Širil je napredno delavsko zavest, udeleževal se je delavskih zborovanj in sestankov. Obenem je bil sodelavec Rdeče pomoči, kjer so podpirali družine zaprtih komunistov, špansko revolucionarno armado in njene prostovoljce ter podpiral naš predvojni napredni delavski komunistični tisk.

Že takoj ob začetku okupacije sta tovariš Jurij in njegova žena Marija med prvimi v Ljubljani dala svojo hišo na Kodelevem na razpolago komunistični partiji in osvobodilni fronti. Od začetka julija 1941 dalje je služil njun dom za varno zatočišče kompromitiranih in iskanih ilegalcev, ki so izvrševali najzaupnejše naloge pri glavnem poveljstvu slovenskih partizanskih čet, ki je bilo takrat še v Ljubljani. Jurij Kores je skrival v svoji kleti orožje, važne dokumente in nad vsem je bdel z vso odgovornostjo. Toda njegov dom je bil izdan. Okupatorji so iskali skrite ljudi in stvari. Tovariš Jurij in tovarišica Marija sta z vso prisebnostjo sprejela okupatorjevo preiskavo in tako rešila svoje varovance. Nikoli nista niti en sam trenutek pokazala, da vesta, kaj bi se zgodilo z njuno družino, če bi okupator odkril, kaj skriva njuna hiša. Bila sta pripravljena žrtvovati svoji življenji za zmago revolucije.

Kljub svojim petinosemdesetim letom je tovariš Jurij še vedno z največjim zanimanjem vse do zadnjega dne sledil dogajanju doma in po svetu. Z vsemi svojimi vrlinami bo ostal v nas vedno živ in svetel lik.

Udeležite se odkritja spominskih obeležij

Druženopolitične organizacije Gabrovke, Litije, Trbovelj in odbor Dolenjskega odreda vabijo na odkritje spominskih obeležij na Klancu pri Gabrovki na Marinovi hiši in Ovnovi hiši ter v Gabrovki na rojstni hiši Robija Borštnarja-Radeta.

Odkritje bo v nedeljo, dne 22. aprila 1979 v okviru krajevnega praznika KS Gabrovka s pričetkom ob 10. uri na Klancu pri Marinu.

Vabimo vse nekdanje aktiviste in borce NOV, ki so kakorkoli delovali na področju Gabrovke, ter preživeli borci Dolenjskega odreda in svojce padlih, da se udeležijo te slovesnosti.

Druženopolitične organizacije

Proslavljajte z nami

Vse borce in borke Gradnikove brigade vabimo na proslavo 36. obletnice ustanovitve brigade, ki bo 21. aprila 1979 ob 11. uri v Vipavi (vojašnica Janka Premrla-Vojka).

Slovesna akademija ob obletnici ustanovitve brigade bo v petek, dne 20. aprila ob 20. uri v Domu JLA v Vipavi, družabni večer pa 21. aprila 1979 ob 20. uri v Domu JLA v Ajdovščini.

Domicilni odbor Gradnikove brigade

Vabimo na tekmovanje

Sportno društvo Invalid iz Ljubljane organizira 21. aprila 1979 tekmovanje z zračno puško v počastitev dneva OF in 60-letnice KP v sklopu programa za 30-letnico SDI Ljubljana. Tekmovale bodo ženske in sicer invalidke in veteranke v republiškem merilu ter članice vseh SD z območja mesta Ljubljane. Tekmovanje bo v treh kategorijah ekipno in posamezno v prostorih kluba VVI Ljubljana. Tekmovanju sledi podelitev priznanj.

Sportno društvo Invalid

Javorovica vabi

Letos teče 35. leto, odkar je v majhni gorjanski vasi Javorovica v zgodnjih urah 16. marca 1944 od 133 borcev 4. bataljona Cankarjeve brigade padlo 125 partizanov in partizanov.

V spomin žrtvam na Javorovici organizirajo druženopolitične organizacije krajevnega skupnosti Šentjerne in odbor borcev 5. SNOUB Ivan Cankar slovesnost.

Borce NOB, občane, še posebno pa borce in svojce padlih iz Cankarjeve brigade vabimo na proslavo, ki bo 1. maja ob 11. uri ob spomeniku na Javorovici.

Borcem in sorodnikom padlih borcev takratnega 4. bataljona bodo izročili jubilejno brošuro »Pod zoro krvavo«.

Od Šentjerneja do Javorovice bomo organizirali avtobusni prevoz.

Odbor borcev V. SNOUB
Ivan Cankar

Kdo ve za njihova prava imena?

Pozimi 1942-1943 in spomladi 1943 viri narodnoosvobodilnega gibanja in nekateri spominski viri omenjajo nekaj partizanskih imen komandirjev in politkomisarjev čet, za katere pa nimamo pravih imen. Tako:

Slovenko – politkomisar čete in nato politkomisar bataljona v Gregorčičevi brigadi, padel spomladi 1943 v Beneški Sloveniji.

Srnjak – komandir čete v Gregorčičevem bataljonu Soškega odreda januarja in februarja 1943 (v bližini Šebrelj), nadaljnja usoda je neznana.

Viktor – komandir Brkinske čete od aprila 1943 dalje, prišel iz osrednje Slovenije (Cankarjeve brigade?), nadaljnja usoda je neznana.

Kdor ve za njihova prava imena ali naslove njihovih najbližjih sorodnikov, naj sporoči dr. Tonetu Ferencu, Inštitut za zgodovino delavskega gibanja, 61000 Ljubljana, Trg osvoboditve 1. Podatke nujno potrebujem za zgodovino Gregorčičeve brigade, ki jo pišem.

Vabilo borcem Dolenjskega odreda

Odbor Dolenjskega odreda vabi borce tega odreda, predvsem pa tiste, ki so doživeli nenadni domobranski napad na Klancu pri Gabrovki 5. avgusta 1944, in svojce tam padlih borcev na žalno spominsko slovesnost in odkritje spominskega obeležja Dolenjskega odreda. Prireditve bo v okviru krajevnega praznika KS Gabrovka ob sodelovanju občinske organizacije ZZB NOV Litija in Trbovlje 22. aprila 1979 ob 10. uri. Zbor odredovcev bo ob 9.30 uri na Klancu pri Gabrovki.

Osebnih vabil ne bomo pošiljali.

Vljudno vabljeni!

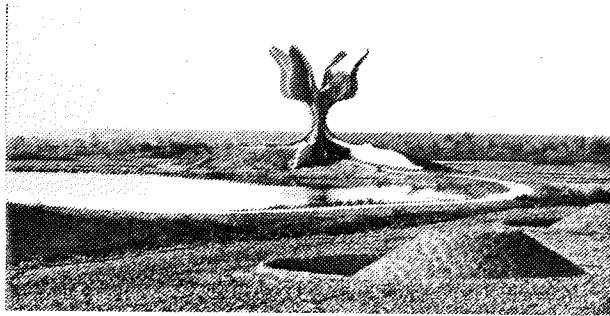
Odbor DO

Vabimo v Jasenovac in Staro Gradiško

V nedeljo, 22. aprila 1979 bo ob 9. uri v Jasenovcu proslava preživelih taboriščarjev, ki so goloroki jurili na ustaške bunkerje, da so si rešili življenja.

V torek, 24. aprila pa bo prav tako ob 9. uri proslava v taborišču Stara Gradiška.

V teh taboriščih so ustaši med vojno pobili več kot 700.000 ljudi. Naša dolžnost je, da se ob 34-letnici poklonimo njihovemu spominu v čimvečjem številu.



Spomenik jasenovskim žrtvam

Morda poznate imeni k priimkomu



Fotografija je nastala septembra 1941 po izpustitvi iz ljubljanskega zapora. Na njej so od leve proti desni v spodnji vrsti Ciril Sitar-starejši in Ciril Sitar-Čiro, za njima pa stojita Švigl in tovariš Kroniger. Poizvedujem za imenom tovariša, ki mi je ostal v spominu s priimkom Švigl. Pa tudi za tovarišem Kronigerjem sem izgubil sled.

Morebitne podatke mi pošljite, prosim, na naslov Ciril Sitar-Čiro, Ljubljana, Miklošičeva 13/II ali mi sporočite telefonsko na številko 320-448.

Kdo pozna tovariša iz garibaldinskih enot

Že vsa povojna leta iščem dva tovariša, ki sta se s svojim bataljonom zadrževala na Vipavskem v okolici vasi Šmarje.

Morda se še spomnita, kako sta prišla prve dni avgusta 1944 v Dobravlj na Krasu k intendantu po hrano. Od tam sta stopila v bližnji sadovnjak ob veliki kmečki hiši, kjer je mlado dekle nabiralo hruške. Sedla sta in ugriznila v hruško. Tedaj pa sem zapazila, da so tiho prišli v vas Nemci. Dejala sem jima: »Mirno mi bosta sledila.« Niti slutila nista, kaj se dogaja. Skrila sem ju v kup slame in ju s tem rešila.

Hrano, po kateri sta prišla, sem čez nekaj dni sama odpeljala z vozom mimo nemških patrolj do intendanta Krta.

Morda se tovariša dogodkov spomnita? Vsakogar, ki kaj ve o njih, prosim, da mi sporoči na naslov Marija Švara, Izola, Trg JLA 1.

Po poteh prekomorcev – borcev NOV Jugoslavije

Prijateljstvo med otoki

Na pobudo osrednjega odbora prekomorcev-borcev NOV Jugoslavije je občinski odbor ZZB NOV Piran organiziral šestdnevni izlet v južno Italijo, Črno-gorsko Primorje in Dalmacijo z ladjo Slavija in obisk krajev, pomembnih iz NOB. Ladja je odplula iz reškega pristanišča v nedeljo 25. marca.

Po plovbi ob vzhodni obali Istre se je usmerila proti italijanski obali in se zasedla ob Termitih, kjer so se izletniki razporedili po manjših ladjah, nekakšnih »pomorskih avtobusih«. Dobrih pet ur so si ogledovali otoke, kjer so bili med dvema vojnoma internirani številni primorski Slovenci in istrski Hrvatje ter drugi antifašisti, od leta 1941 dalje pa tudi Slovenci iz meja takratne Jugoslavije.

Največja skupina internirancev s Termitov je takoj po kapitulaciji Italije prispela v Bari, nato v Taranto in od tam v Carbone, kjer je bila ustanovljena Prva prekomorska brigada.

V ponedeljek, 26. marca, si je 250 izletnikov ogledalo nekdanje partizansko taborišče Gravina. Govoril je dr. France Hočevar, prvi komandant taborišča od 17. novembra 1943 dalje. Sledil je pozdravni nagovor predsednika ANPI za pokrajino Puglie in Bari ter improviziran kulturni program. Posebna delegacija je pod vodstvom generala Milana Laha, ki je bil tudi sam leta 1944 nekaj časa načelnik štaba taborišča Gravina, položila venec RO ZZB NOV Slovenije na grobnico in spomenik Jugoslovanov v Barletti. Popoldne so si izletniki ogledali razne kraje v južni Italiji; tako so nekatere skupine odšle v Neapelj, Pisticci, Taranto, Santa Maria di Leuca, itd.

Tokrat so prvič po vojni naši borci obiskali kraje v Črnogorskem Primorju, Cetinje, Titograd in Boko Kotorsko. V Kotoru so se srečali z nekaterimi borci-prekomorci. Pobudo za to srečanje z borci-prekomorci iz Črne gore je dal Stane Bobnar, vojni politični komisar 1., 2. in 3. prekomorske brigade.

Ob obisku Dubrovnika si je veliko naših borcev ogledalo kraje ob obali; nekateri so odšli na polotoku Pelješac in Korčulo, drugi v smeri Trebinja, Nevesinja in v legendarno Sutjesko. V petek dopoldne so si izletniki ogledali otok Vis, kjer je pred Titovo špiljo govoril France Potočnik, šef ob-

veščevalne službe štaba mornarice NOVJ v času, ko je na Visu bil VS NOVJ s tovarišem Titom. Popoldne pa so izletniki prispeli v Split, kjer jim je občinski zbor ZZB NOV Split pripravil presenečenje. Ogledali so si znamenitosti Splita in nova gradbišča na prizorišču bodočih 8. mediteranskih iger. Zvečer je bil v Domu jugoslovanske vojne mornarice družabni večer. Udeležili so se ga številni nekdanji borci-prekomorci iz Dalmacije, pripadniki JVM z najvišjimi oficirji, predstavniki regionalnega odbora ZZB NOV za Dalmacijo, občinskega in mestnega odbora ZZB NOV Split in drugi. Govorili so: dr. France Hočevar, predsednik pokrajinskega odbora ANPI za Videm Federico Vincenti in v imenu vojno pomorske komande Blaž Mičunović, kapetan bojne ladje.

Zadnji dan izleta so izletniki izkoristili za ogled Zadra in še zlasti krajev, kjer je bila med NOB baza GS NOV Slovenije, razne bolnišnice in letališče pri Zemunik. Borci Prve prekomorske brigade so odšli v Drago, kjer so se pod izredno težkimi pogoji 10. januarja 1944 izkrcali na poti z Visa v Drvar, takratni sedež VS NOVJ.

Mislim, da delim mnenje vseh 250 izletnikov, med katerimi jih je bilo kar 64 iz zamejstva, če v njihovem imenu izrečem zahvalo predstavnikom druženopolitičnega življenja občin in krajev, ki so jih obiskali. Prav tako se zahvaljujem predstavnikom ANPI iz pokrajine Puglie, ki so poskrbeli za uspešen potek izleta. Posebna zahvala je namenjena kapetanu dolge plovbe Sretenu Latkoviću in njegovi 75-članski posadki. Nazadnje pa se moramo zahvaliti vsem gospodnikom, ki so na krajih samih priredili »politične ure zgodovine«, med njimi Stanetu Bobnarju, Viktorju Vrabcu, Vojku Bogatcu, dr. Francetu Hočevarju, generalu Milanu Lahu, Federicu Vicentiju in Francu Potočniku.

Albert Klun

Karel Leskovec:

Vojakova usoda



4

»Prav«, je dejal Boris »vendar ne v naši brigadi! Takih omahljivcev ne maramo. Šli boste v druge enote na Primorsko.« Tako sta v brigadi ostala le Bilič in Keč. Vsi drugi so bili razporejeni v enote Tridesete divizije, ki je v glavnem delovala na primorskem. Bila sta razporejena v prvi bataljon. Tako je Bilič ostal v naši brigadi vse do konca vojne. Izredno hitro se je vključil v novo okolje, zaradi svoje skromnosti in srčnosti, hrabrosti in tovarštva, pa si je takoj pridobil zaupanje tovarišev v četi. Najprej je postal mitraljezec. Kadar koli je na položaju »zaškripalo«, se je slišalo povelje: »Bilič sem, tu najhuje pritiskajo,« ali »Bilič tja, tam se hočejo hudiči prebiti!« Kamor le legel s svojo »kozico«, tam ni bilo umika.

Bilo je nekako sredi septembra štiriinštiridesetega leta. Takrat je bil Bilič imenovan za komandirja čete. Prav takrat sam bil v štabu bataljona. Ni bil vajen hoditi v štab, zato se je toliko bolj začudil, ko smo ga poklicali. Ko je odprl vrata in, poleg drugih, zagledal še komandanta brigade, je malo manjkalo pa bi nam ušel nazaj v četo. Kakih štirinajst dni prej, so ga namreč na partijskem sestanku nekaj »vrteli« zaradi zmede, ki jo je napravil na mitingu v Davči. Kaj se je pravzaprav takrat zgodilo?

Bataljon je v Davči organiziral miting. Bil je to miting kot vsi, ki smo jih organizirali partizani. Veselja zvrhan koš. Takrat smo pozabili na vse tegobe in težave, ki so nas pestile iz dneva v dan in se predali veselju. Razigrani mladi, so se zavrteli, vriskali, peli, da je vse skupaj bolj izgledalo kot kakšna vaška svadba. Vsi so se čudili, da Bilič, ki je bil vedno tako vesel in razigran, ni bil razpoložen za ples. Največkrat ga na mitinge sploh ni bilo. Vedno je našel kakšen izgovor, da je bil kje v zasedi ali je zamenjal stražo, ali pa se oprjel kakšne druge dolžnosti samo, da mu ni bilo treba na miting. Tisti večer pa, izgleda, ni mogel drugače. Moral je priti, nobenega izgovora ni imel. Okrog njega so se vrteli razposajeni pari, ga zafrkavali in vlekli za rokave k plesu. Bilič pa kot da ga spravljajo v klavnico, se je na vse pretega branil in se zgovarjal, da mu ni za ples, temveč da jih raje gleda, kako se veselijo in vrtijo. Komisar čete, ki je na tako veselje gledal precej drugače kot on, in ostali tovariši, mu niso dali miru. Vsi skupaj so se tega večera zarekli, da ga spravijo na ples, pa naj bo kar hoče. »Na Bilič, potegni« mu je nekdo pomolil čutarico pod nos. »Boš lažje zaplesal« so se oglašali okrog njega. »Kar potegni tovariš komandir« se je piskavo oglasila Ančka, bataljonska bolničarka, brhka in vedno veselo dekle. »Vedno si prvi na položaju, tu se pa držiš kot kakšna stara kmečka nevesta.« Čeprav so vsi, ki so tiščali vanj, do zadnjega mislili, da se upira zaradi tega, ker mu je verjetno nerodno, ali pa ga je celo sram, da bi zaplesal z kakšnim dekletom, je bil vzrok popolnoma drug. Bilič ni znal plesati ničesar drugega, kot svojo domačo bosansko kolo. Seveda jim tega ni povedal, temveč se je, tudi zaradi zaužite pijače, ki jo je pospravljajal vase, srdito razjezil. Tako mu je razgrela kri, da je nekajkrat resno prijel za pištolo. Seveda jeza, ki se je kopičila v njem, še zdaleč ni bila namenjena tistim, ki so ga priganjali k plesu, temveč njemu samemu, ker pri teh letih in v taki družini ni v stanju, da zapleše. Mitinga je bilo konec. Morali so pomiriti svojega komandirja. Do takrat, ga še nihče ni poznal takega. Postal je nevaren. Pritisnili so vanj, z namenom, da ga razorožijo. Kaj je moglo biti hujšega kot to, za tako ponosnega in hrabrega vojaka. »Dokler bom živ se kaj takega ne bo zgodilo«, je kot huda ura sikal z takimi in podobnimi besedami. No, čez čas se je le umiril. Zjutraj je z teško glavo hodil med svojo tovarišijo in ni mogel skriti, kako mu je nerodno in žal, da se je kaj takega zgodilo.

Kot da se je tisti večer v njegovi notranjosti nekaj prelomilo. Pozneje se ni več izogibal mitingov. Prav tako se je zavrtel kot ostali. Zdaj ko je stopil skozi vrata, je bil prepričan, da so ga poklicali prav zaradi tega. Zbrojevko je postavil na levo stran ob telo in strumno kot dober in zvežban vojak pozdravil. »Poklical si me tovariš komandant« je napol slovensko in napol srbohrvaško zletelo iz njega. Moral sam se držati resno, v motranjosti pa sem se smejal, ko sem se spomnil kakšnega hudiča je takrat počel na mitingu. Če bi mu to le omenil, bi se prav gotovo pogreznil v zemljo, tako bi mu bilo nerodno. »Bilič. Mitraljez boš predal in boš prevzel četo.« Na resnem obrazu, se mu je poznalo, da je te besede razumel napačno. »Tako smo odločili, ker si hraber in sposoben tovariš«, sem ponovil prejšnje besede. Zdaj se je prepiral, da je res kar mu govorim. Nekaj časa se je branil in dokazoval, da je v četi veliko starih borcev bolj sposobnih in izkušenih kot je on. Vse skupaj mu ni nič pomagalo. »Od danes naprej si komandir čete. Komu boš zaupal mitraljez pa sam odloči.« Čeprav se je branil, vseeno ni mogel skriti ponosa, da mu zaupamo kaj takega. »Razumem tovariš komandant in pripravljen sem, da opravičim tvoje zaupanje.« Utihnil, je kot da mu je v grlu o stalo nekaj nedorečenega. Tisto, da bo mitraljez zadržal si ni upal povedati. Komandant bataljona je pozneje še nekajkrat pritiskal nanj, da mora zdaj ko je komandir čete, mitraljez zaupati drugemu. Dokler sam ni prišel do tega spoznanja, se ni ločil od svojega jeklenega prijatelja. Ko smo se razšli, se nisem mogel zadržati. V šali sem ga špiknil kako se kaj počuti na mitingih. Pogled je povesil v tla in rdečica mu je zalila obraz. »Izpadel sem velika budala« je stisnil skozi zobe, pozdravil in že je kot ptič smuknil skozi vrata. Bilič ni ostal le pri besedah. Prav kmalu je postal eden od najboljših komandirjev čet v brigadi. Napad na domobranske bunkerje na Taboru je bila Biličeva zadnja akcija.

Za napad na domobranski bunker je komandant bataljona odredil Biličeve četo. Veliko važnosti je štab divizije polagal za likvidacijo omenjenega bunkerja. To naj bi bil uvod v napad na močno sovražno postojanko v Gorenji vasi. Tisto popoldne sva se s komisarjem Viktorjem napotila v štab prvega bataljona, ki se je nahajal na Srednjem Brdu nad Hotavljami. Stali smo zunaj pred velikim hlevom v katerem je Bilič imel svojo četo. Pogovarjali smo se in modrovali, kako priti do živega tistim dvajsetim domobrancem v bunkerju na vrhu okroglega hriba, ki je dominiral dolini proti Gorenji vasi. Bilič je bil vesel in živahen, vseeno pa ni mogel skriti, da ga tare skrb, kako zavzeti bunker. Vsi, s komandirji vred, smo se dobro zavedali, da naloga, ki jo je dobila četa ni bila lahka in da jo je treba opraviti. Tudi domobranci v bunkerju so se dobro zavedali svoje dolžnosti, zato so imeli okrog bunkerja straže, podnevi pa na vrhu hriba pod Hlavčjim njivam še zasedo. Samo če nam uspe, da jih popolnoma presenetimo smo lahko računali na uspeh. Tudi vreme nam je tistega dne pomagalo. Pihal je južni veter in podil temne oblake proti Karavankam. Večkrat je iz oblakov jelo pršiti. Sneg se je zmeščal, da so bili koraki neslišni. Skratka, vreme kot bi ga naročili. Načrt za napad, je bil zelo preprost: iz zgornje strani v širokem loku obkoliti bunker in omogočiti minercu, da se priplazi do bunkerja, ga zaminira in potem z energičnim naskokom bunker likvidirati. Tako je bilo zamišljeno, potekalo je pa drugače. Četa je nepredvideno v temalnem gozdu in v globokem snegu zašla in ni prišla v določenem času na položaje.

(Dalje prihodnjič)

Polni nahrbtniki dobrot, ki so izginjali v komandirjevem šotoru (začetek »vojvodstva«) ali so jih sami zadržali za lastno rezervno, na drugi strani pa plehka, često neslana juha, ki so jo dobivali borci, je na tihem razjedala borce in vse bolj je prihajalo do zahtev, da gredo tudi »Ljubljanci« v dolino. Zaradi takih odnosov je prišlo v komandi čete do nesoglasij. Komisar Perovšek je zahteval, da gredo tudi ostali borci na teren. Na to zahtevo je šlo 9 borcev v okolico Črmošnjic. Pri nekem aktivistu so zvedeli, da bodo Italijani tisti dan poskušali odpeljati 200 glav živine, last njihovega pdojetja za upravljanje s kočevskim premoženjem »Emono«. Postavili so zasedo in čakali. In v resnici je večja italijanska patrula prignala živino iz Komarne vasi nad Črmošnjicami. Pustili so jih v zasedo ter jih s strelji s puškomitraljeza pregnali, živino zajeli in skoraj vso prignali na Pogorelec. Martinov, ki je bil po poklicu mesar je odbral krave, ki bi bile za nadaljno rejo, ostalo pa jo je s pomočniki poklal, nekaj pa pustili žive za sprotno porabo. Del mesa so prenesli v dve ledeniški jami. Tedaj se je tudi borecem, ki niso bili tu doma obrnilo na boljše. Nekateri borci so celo zaradi preobilice užitega mesa takoj po zakolu zboleli in dobili drisko. S to akcijo so borci »Ljubljanci« pridobili na ugledu.

Po tej akciji so šli kmalu v dolino, ker so zvedeli, da se bo peljal skozi Črmošnjice direktor »Emone« ing. Nana in da bo imel s seboj večjo vsoto denarja.

Avto, v katerem se je vozil, so zajeli v neki serpentin pri Srednji vasi pri Črmošnjicah. Šoferja, ki je bil Slovenec, so mobilizirali, Nanija pa so skušali odpeljati v taborišče. Toda po dobri uri hoda se je uprl in ni hotel več hoditi, zato so ga likvidirali. Z vzkliki fašizmu je umrl. Borci tedaj niso vedeli, da je bil to Mussolinijev nečak, niti, da so tedaj aretirali Toneta Tomšiča in bi tako lahko napravili zamenjavo.

Italijani niso takoj vedeli, da je Nani mrtev. Zato je visoki komisar okrajnega glavarstva v Črnomlju dr. ing. Emilio Cassanega poslal 7. maja vsem občinam sledečo brzojavko: Opozorite vse prebivalstvo občine, da so višje oblasti sklenile ustreliti 10 komunistov, če se v roku 48 ur ne vrne ing. Nano in njegov šofer, katera so uporniki odvedli v bližini Črmošnjic.

Naslednje dni so uspešno izvrševali akcije proti Kočevarjem, ki so še ostali, a se niso pokazali kot lojalni, preprečevali sečnjo lesa za Italijane, se pojavljali podnevi na Dvoru, pri Dolenjskih Toplicah in celo v vaseh do Srebrniči. Zbirali so orožje, vršili zastraševalne napade na italijanske posadke in jih sprovcirali, da so streljali od mraka do zore.

Sredi aprila je skupina borcev pod vodstvom tov. Kajtimira napadla vlak pri Rožnem dolu. Večkrat so borci čakali v zasedi oficirje ali podoficirje italijanske vojske, ki so hodili obiskovat svoje ljubice, med njimi tudi neko učiteljico v Poljanah. Toda odkar so začutili, da hodijo naše patrulje po dolini, niso več prihajali.

Takrat je prišel v četo Jošt (Smrke) iz Žužemberka in je pripeljal s seboj dva ali tri borce, nekega Marka, drugi je bil Tomaž Skufca-Gandi iz Malega Lipja, bivši podoficir jugoslovanske vojske. Prišel je, po nekih podatkih, tudi neki Jože, mesar iz Žužemberka.



Menda je bilo 5. maja, ko je četa mobilizirala nove borce, kar so že prej pripravili terenski aktivisti v dogovoru s komando čete. Ti borci so bili iz Podturna, Podhoste in bližnjih vasi. Tedaj je postal namestnik komandirja Kajtimir, ki je bil do tedaj operativni oficir čete. Vsi ti dogodki so močno spremenili politično stanje na terenu. Po prihodu novih borcev je iz čete nastal polbataljon, kasneje pa bataljon. To je bilo okrog 20. maja. To je bil 3. bataljon Zapadnodolenjskega odreda. Komandant je postal Martinov, komisar pa Lado Perovšek-Franc. Bataljon so sestavljale tri čete in se je tedaj preselil iz Roga v dolino. Štab bataljona se je utaboril v gozdu nad cesto med Smuko in Starim logom pri Kočevju.

Bataljonu se je pridružil Žan Horvat z 32 fanti iz Krke. Vsi so bili na kolesih, vsi oboroženi in tudi strelivo so imeli. Prispeli so na Polom, kjer jih je sprejel štab bataljona.

Komandir prve čete je postal Jože Muren-Pero iz Podturna, komisar pa Florjan Pelko-Cvetko iz iste vasi. Za Perom je bil postavljen za komandirja Žan Horvat. Četa je šla proti Gorjancem, v Podgrad, odkoder se je vrnila junija istega leta na Rog. Tedaj so si uredili taborišče na tretjem ovinku ceste, ki pelje na Rog, pod Podstenicami. Pred roško ofenzivo pa so se utaborili na Pečkah nad Podhosto.

Komandir druge čete je bil najprej Tone Šercelj-Groga iz Meniške vasi, ki pa je bil kmalu odstavljen, komisar pa Savo (Pavel Hengman iz Dolenjskih Toplic). Četa je bila locirana v Laščah, na cesti med Dvorom in Smuko. Ko je bil odstavljen Groga, je prevzel njegovo dolžnost Smrke (Jošt).

Za komandirja 3. čete je bil postavljen Kajtimir. Ko je šla ta četa iz hriba na Rogu, kjer je bila nazadnje roška četa oz. pozneje bataljon, je šel na čelu čete borec s slovensko zastavo. Pod Laščami v smeri Dvora so na ovinkih, na več mestih prekopalji cesto in čez njo podrli več velikih dreves, da bi italijanski vojski ovirali dostop na osvobojeno ozemlje. Po končanem delu je še isto popoldne četa odkorakala preko Smuke v Stari log. Četa je ponosno korakala po prvem osvobojenem ozemlju. V Starem logu se je zadržala dva dni, nato pa nadaljevala pot do Male gore, kjer si je napravila taborišče v gozdu pod vasjo, ob nekem studencu. Od tu se je čez čas preselila v gozd na poti proti Polomu. Tedaj je prišel v četo Boldan (narodni heroj Silni).

Takoj ko so prišli na Malo goro, so napravili več zasek na cesti proti Kočevju in Stari cerkvi. Ob teh zasekah so več dni čakale zasede, če bi prišli italijanski vojaki. Enkrat pa so ujeli nekega vojuna, ki je hodil iz Kočevja na ogled, kje so partizanske enote. Nedaleč od gostilne »Brombirt« pred Kočevjem pa je bila »mrtva straža«, trojka, ki bi morala zasedo obvestiti, če bi opazila premik italijanske vojske.

V drugi polovici maja je patrulja čete minirala progo Stara cerkev-Kočevje v bližini Stare cerkve. Proga je bila sicer razdejana, vendar so jo kmalu osposobili italijanski vojaki. Ko je čez nekaj dni šla druga patrulja ponovno minirat progo, je prav v trenutku, ko so stopili na progo, prišla italijanska patrulja. Italijanski vojaki so se med seboj živo pogovarjali in niso opazili partizanov, tako, da so se ti tiho odmaknili nazaj v gozd in odšli, namesto da bi počakali, da bi italijanska patrulja odšla, nato pa minirali progo.

(Dalje prihodnjič)



Pogovor z očetom skojevcem

Vesel sem vsakega napredka v naših krajih in želim, da bi se mladim lepše godilo, kot se je nam pred vojno

V okviru Jugoslovanskih pionirskih iger smo sprejeli tudi naloge ob natečaju Pionirskega lista pod naslovom »Mi mladi«. Letos praznujemo 60-letnico ustanovitve SKOJ. Ker si bil tudi ti član SKOJ med narodnoosvobodilnim bojem, te prosim, da se z menoj pogovarjaš o teh dneh. Tako sem prosila svojega očeta.

Koliko si star in kdaj si prvič slišal o tej mladinski revolucionarni organizaciji?

– Imenujem se Slavko Klarič, rodil sem se 28. 4. 1927 v Maveru v kočevski občini.

V prvih dneh leta 1942 so moji starši in starejši bratje začeli sodelovati s partizani. V naši hiši so bili razni sestanki, bil sem večkrat na straži in tudi sicer so me pošiljali z različnimi sporočili. Tako sem bil 23. maja 1942 sprejet v mladinsko organizacijo v Novih selih. Sprejel me je Anton Beljan, ki je istega leta padel zaradi izdaje še v Kočevski Reki. Po sprejemu v mladino, so se moje delovne naloge še razširile. Raznašal sem partizansko in mladinsko literaturo, organiziral sabotažne akcije kot: rezanje telefonskih žic, prekopavanje cest in brisanje italijanskih napisov. Pred roško ofenzivo sem dobil veliko rajonskega arhiva, ki sem ga moral skriti pred sovražniki in ga zaščititi pred vlago. To sem tudi zelo vestno opravil ter po ofenzivi arhiv nepoškodovan vrnil aktivistom. Tedaj sem tudi zelo uspešno povezoval preživle aktiviste s člani OF na našem terenu, zato sem bil od političnega vodstva KPJ in SKOJ pohvaljen.

Kdaj in kako si bil sprejet v SKOJ in kakšne naloge si potem opravljal?

– V SKOJ sem bil sprejet 6. februarja leta 1943 v Slavskem lazju. Sprejem je bil slovesen – s kulturnim sporedom, govorom in zaobljubo. Z menoj je bilo sprejetih še pet mladincev. Sprejela nas je Francka Rupe s partizanskim imenom Zdenka. Sekretarka našega aktiva je postala tedaj Marija Lisac iz Slavskega laza. Tu je bil tudi sedež naše organizacije.

Kmalu zatem je bil na novo ustanovljen aktiv SKOJ v Spodnjem Kostelu. Vodila ga je Marija Mrzelj. Vanj sem bil vključen tudi jaz, ker je bil bliže mojemu domačemu kraju.

Kot skojevec sem bil neprestano na akcijah. Bil sem štabni kurir in stalno na poti od komande mesta do drugih postojank, kamor je bilo treba prenašati partizansko pošto in obvestila. Potoval sem peš in s kolesom. Razen tega sem sodeloval tudi pri raznih nalogah svojega aktiva SKOJ.

Aktivi SKOJ so za svoje delo odgovarjali rajonskemu komiteju, ki je imel tedaj svoj sedež v Banja Loki. V njem so delali: Zmaj, Lojze Briški, Andrej Pirnat in Tone Fajfar. Zelo delavna je bila tudi Vera Glad-Kodelič. Naš rajonski komitej je spadal v ribniško okrožje.

Kako dolgo si bil skojevec in kdaj si postal član ZKJ?

– Po vojni sem bil član okrajnega komiteja SKOJ. Organizirali smo delovne brigade, ki so gradile železniške proge, ceste in obnavljale vasi in mesta, organizirali smo kmečke zadruge. Ves čas smo se tudi politično izobraževali.

Sedemnajstega decembra 1937 sem bil sprejet v KPJ. Sprejel me je Andrej Pirnat iz Kočevja, s katerim sem že zelo tesno sodeloval kot skojevec.

Leta 1977 sem ob tridesetletnici delovanja v ZKJ sprejel posebno priznanje občinskega komiteja ZKJ Kočevje in zlato značko ZKJ. Kot sama veš, tudi danes zelo rad delam v ZKJ in drugih družbenopolitičnih organizacijah v naši dolini. Sem podpredsednik sveta krajevnih skupnosti Kostel in zadolžen za izvajanje različnih gospodarskih nalog. Vesel sem vsakega napredka v naših krajih in želim, da bi se mladim lepše godilo, kot se je nam pred vojno.

METKA KLARIČ, 3. razred
Osnovna šola Vas-Fara, Vas-Fara

KRAMLJANJE KRAMLJANJE KRAM

O SKOJ v naši dolini

Člani literarnega krožka v Osnovni šoli Vas-Fara pišejo:

– Ob šestdesetletnici delovanja KPJ in ustanovitvi SKOJ, smo se člani literarnega krožka naše osnovne šole odločili, da zbiramo podatke o delu te revolucionarne mladinske organizacije v naši dolini. Obiskali smo nekaj tovarišev in tovarišic, nekaterim smo tudi pisali in mnogi so se nam ljubeznivo odzvali. Prilagamo tri pogovore in želimo, da jih objavite v našem časopisu TV 15.

Nikar ne mislite, da je literarni krožek v Osnovni šoli Vas-Fara edini, ki se želi dostojno oddolžiti velikim revolucionarnim jubilejem! Dan za dnem prihajajo sestavki, zavzeti, verodostojni, opremljeni s fotografijami – pa bodo dragocem zgodovinski dokument. Vsaj upamo tako, kot upamo, da to našo mladinsko stran prebirajo tudi tisti, ki jim tovrstni dokumenti lahko koristno rabijo. To bi želeli.

Še nekaj so zapisali mladi iz Vas-Fare:

– Sklenili smo, da bomo izdali posebno številko našega šolskega glasila, posvečeno SKOJ. (To sem pričakovala, kot pričakujem, da jo boste poslali – da bo kot posebna stran v okras petindvajsetemu maju – dnevu mladosti. Hvala tudi za dobre želje, namenjene našemu uredništvu, delu!)

Torej: šestdeset let KPJ in SKOJ je priložnost, ki jo moramo temeljito izkoristiti. Kot izročilo prihodnjim rodovom.

Milena

KRAMLJANJE KRAMLJANJE KR

Moja bolna babica

Moja babica je zelo dobra. Kadar je moj stari oče kaj ukazal, je vse naredila. Tudi zagovarjala me je, če sem ga kaj polomil. Zmeraj mi je vse dala in igrala se je z menoj. Nekega dne sem zvedel, da se je ponesrečila. Bilo mi je zelo hudo. Doma sem kar naprej jokal. Če bi izgubil babico, bi bila to zame velika žalost. Očeta sem prosil, da jo gremo obiskat. Ko smo bili pri njej, nam je povedala toliko lepega. Spet so mi po licih stekle solze, tako hudo mi je bilo pri srcu. Zdaj, ko hodimo na obiske, mi kar naprej ponuja denar.

»Kako naj ti vse to povrnem?« sem jo vprašal.

»Z ljubeznijo se lahko povrne vse,« je odgovorila.

MILAN BUBIČ, 5. razred
Osnovna šola »Janko Premrl-Vojko«
Koper

Srečali so se invalidi

V soboto, 31. marca, ob dnevu invalidov, so se v Novi Gorici srečali invalidi Primorske; na to proslavo so organizatorji povabili tudi zamejske invalide iz Furlanije.

Po pozdravnem govoru je godba na pihala iz Anhovega zaigrala Internacionalo, nato so sledile pesmi v izvajanju mladinskega zbora naše šole in recital »Skodelica kave«. Godba na pihala je zaigrala še venčke narodnih in partizanskih pesmi. Naši invalidi in invalidi iz sosednje države so izmenjali tudi darila in izrazili željo, da bi še poglobili medsebojne stike.

Ob koncu uradnega dela proslave je učenka Karmen prebrala pozdravno pismo tovarišu Titu.

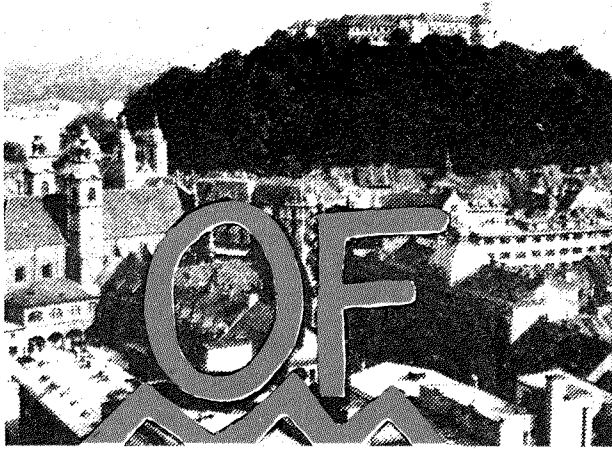
HELENA ERMAN, 6. razred
Osnovna šola »Milojka Štrukelj«
Nova Gorica



Kakor vsako leto, smo imeli tudi letos v naši krajevni skupnosti srečanje starostnikov (vabljeni so občani, starejši od sedemdeset let). Srečanja se je udeležilo več kot devetdeset občanov. Povedati moramo, da smo učenci s tovarišicami pripravili program s petjem, recitacijami in plesom. Mirenski ansambel je veselo zaigral in starostniki so zapeli, da jim je bilo prijetno prisluhniti, nekateri pa so se tudi zavrteli. Organizacijo je izvedel odbor RK krajevnih skupnosti Mirna. Vse delo (delo v kuhinji, strežba, prevozi gostov od doma na srečanje in nazaj) je bilo prostovoljno in neplačano. Prisoten je bil tudi tovariš Lado Kocijan, generalmajor. Člani dopisniškega krožka osnovne šole Mirna na Dolenjskem smo se ob tej priložnosti pogovorili s starostniki o življenju med narodnoosvobodilnim bojem ter z njimi navezali stike za nadaljnje sodelovanje.

MLADI IZ OSNOVNE ŠOLE MIRNA
NA DOLENJSKEM

Slovenska narodna pomoč v Ljubljani



Na Višji šoli za socialne delavce v Ljubljani, smo se lotili širše raziskave na temo Socialna politika s posebnim ozirom na socialno skrbstvo v Sloveniji, v obdobju od leta 1940 do 1950, da bi na ta način zapolnili praznino, ki je prisotna v sistemizaciji novejših socialne zgodovine Slovenije. V to nas sili tudi nuja, da v obrambnih pripravah socialne strukture koristimo izkušnje NOB. V raziskavah sodelujejo tudi študenti s svojimi seminarскими in diplomskimi nalogami.

Doslej se je nabralo veliko še neobjavljenega gradiva, ki v povezavi z že objavljenimi prispevki s tega področja daje popolnejšo podobo dogodkov.

Prepričan sem, da se naš borčevski tehnik lahko konstruktivno vključi v oživiljanje teh, manj znanih tradicij NOB, ki jih je na svoj način doživljal vsak tedaj živeči Slovenec.

Zavedam se, da se v celoti ne moremo vključiti v koncept TV-15 ker izključujemo subjektivnost in zasledujemo v največji možni meri objektivna dejstva, ne zasledujemo posamične pojave v reportažnem smislu, temveč želimo dognati splošni trend ljudske solidarnosti. Na nek način želimo rehabilitirati anonimnega Slovenca, ki je s svojim delom, prispevki, prebujeno zavestjo, solidarnostjo, omogočil uspešen oborožen boj. Upam si trditi, da o tem premalo vemo in pišemo, dosedanje raziskave pa so pokazale, da je veliko Slovencev s tem prizadetih, nekateri zaradi tega tudi odklanjajo sodelovanje.

Vemo tudi, da morajo biti obsegi prispevkov omejeni. Gre torej za več prispevkov, saj je snov praktično neizčrpna.

Izkušnje NOB so neizčrpen vir zasnove SLO

Izkušnje SLO so neizčrpen, a še premalo raziskan in spoznan vir naše obrambne zasnove, kar še posebej velja za področje socialnega varstva. O tem se je bolj malo pisalo – med vojno zaradi konspiracije, po vojni – zaradi neatraktivnosti stvari same. Zato mlajši občan dobi napačen vtis, da se na tem področju ni praktično nič dogajalo. To je velika zmot, ki jo moramo na vsak način popraviti. Pričujoči zapisi naj bi, ob odzivu bralcev k temu prispevali. Ker je pisanih virov malo, spomini, čeprav nekoliko obledeli pa so še, bralci TV-15, kot žive priče in udeleženci dogodkov, lahko k temu veliko prispevajo. Na ta način bomo odrgali pozabi najsvetlejšo stran v zgodovini Slovencev, obenem pa prispevali k iskanju najustrežnejših rešitev v snovanju obrambne organiziranosti družbe.

Rdeča pomoč – ljudska pomoč – Slovenska narodna pomoč

Čeprav predstavlja delovanje Rdeče (pozneje Ljudske in Slovenske narodne) pomoči (verjetno) najlepši primer človeške solidarnosti in revolucionarnega prebujanja slovenskega naroda, še posebej pa Ljubljane, mlajši občani o tem ne vedo veliko, da ne rečem nič. Upam, da bo ZZB NOV, kot najbolj poklicana družbenopolitična organizacija, ki prenaša tradicije NOV na mlajše generacije, posegla tudi na to področje.

Razmere v Ljubljani v času, ko se je razmahnila dejavnost ljudske pomoči

Enajstega aprila 1941 so enote italijanske 11. armade, brez vojaškega odpora zasedle Ljubljano. Že naslednjega dne je komandant pehotne divizije »Isonzo«, general Romero razglasil, da prevzema vso vojaško in civilno oblast.

Dne 18. aprila je general Grazioli podpisal akt o prevzemu okupacijske oblasti.

Tretjega maja je bil izdan akt o priključitvi »Ljubljanske pokrajine« h kraljevini Italiji. Z istim aktom je bila proglašena avtonomija pokrajine in oblikovana Konzulta (posvetovalni organ), sestavljena iz vrst slovenske buržoazije, ki naj bi visokemu komisarju pomagala pri izvrševanju okupacijske oblasti. Konzulta je sestavljala 14 članov iz vrst slovenskih meščanskih strank.

Ljubljanska pokrajina je bila razdeljena na okraje: Ljubljana, Logatec, Novo mesto, Kočevje in Črnomelj, okraji pa na 94 občin (ter mestno občino Ljubljana).

Načelniki okrajev so bili Italijani, predstavniki občin pa je imenoval visoki komisar, predvsem iz vrst bivših županov.

V Ljubljani je začela delovati policijska kvestura, kateri je načeloval Ettore Messano. Odgovorna je bila za vprašanja javnega reda in varnosti, za večje protipartizanske akcije pa je imela na razpolago tudi redne vojaške enote.

Pri uradu visokega komisarja je bila grupa kraljevskih karabinjerjev, pomagalo pa ji je okrog 500 bivših jugoslovanskih orožnikov.

Slovenska buržoazija se je kaj kmalu sprijaznila z italijansko okupacijo: »... Ljubljana, slovensko narodno in kulturno središče pod italijansko okupacijo si je popolnoma svestna, da fašistična Italija prihaja k nam kot velika vojaška in kulturna sila, ki pa nam ni sovražna, temveč prijateljsko razpoložena in ki ve ceniti velike napore našega bivšega narodnega vodstva za iskreno prijateljstvo z musolinijevo Italijo...« (Slovenec, 4. maja 1941).

Italijanska okupacija pa je naletela na prav nasproten sprejem pri ljudskih množicah. Propadel je poskus, da bi v Ljubljanski pokrajini ustanovili pomožne fašistične organizacije Dopolavoro (delavsko) in Gill (mladinsko), nasproti temu, se je prebivalstvo množično vključevalo v osvobodilno fronto.

Februarja 1942, so Italijani, zaradi stalnega naraščanja odporniškega gibanja obdali Ljubljano z žico... Sprva so računali, da bo šlo zlepa. Pa ni šlo. Jeseni 1941 so posegli po smrtni kazni, aprila 1942 so začeli streljati talce. Ob koncu leta 1941, se jim je pridružila slovenska gospoda, z ustanavljanjem Bele in Plave garde, Ljubljana pa je živela svoje odporniško življenje, postala je država v državi.

Sedemindvajsetega aprila 1941 je bila na pobudo komunistične partije Slovenije ustanovljena Protiimperialistična fronta (29. junija se je preimenovala v Osvobodilno fronto slovenskega naroda). Osvobodilna fronta (OF) je bila ustanovljena v najmračnejših dneh naše zgodovine, v času, ko je tudi pri nas uspevala nemška demagogija, Slovenija je bila razdeljena med okupatorje, slovenski narod pa je bil zapisan smrti. Bivši oblastniki so javno stopili v službo okupatorju in kazalo je, da je slovenski narod izgubil vsako perspektivo.

Dne 22. junija 1941 je bilo ustanovljeno poveljstvo slovenskih partizanskih čet.



UMRL DJURO PUCAR- STARI

Tito: Svoje življenje je vgradil v našo revolucijo in njene pridobitve

Predsednik republike Josip Broz Tito je ob smrti člana sveta federacije Djura Pucarja-Starega dal naslednjo izjavo:

»Globoko me je pretresla vest o smrti Djura Pucarja-Starega, mojega sodelavca in soborca iz časa ilegalnega dela, težkih dni narodnoosvobodilnega boja in v povojnem obdobju graditve naše socialistične samoupravne skupnosti. Ta vest je žalostno odjeknila tudi v vsej naši deželi.

Kot mlad delavec je Djuro Pucar stopil v naše revolucionarno gibanje, v katerem je bil in ostal ena njegovih najvidnejših osebnosti. Med bojem za interese in pravice delavskega razreda in v dolgih letih jetništva v zaporih monarhistične Jugoslavije, je Djuro Pucar zrasel v vidnega partijskega delavca, doslednega revolucionarja in sposobnega voditelja naše partije. Spoznal sem ga kot odločnega nasprotnika oportunitizma, sektaštva in frakcionaštva ter neutrudnega bojavnika za čistost naših revolucionarnih ciljev.

Djuro Pucar je bil vidni organizator vstaje, velik pobudnik bratstva in enotnosti ter enakopravnosti naših narodov in narodnosti, graditelj socialističnih samoupravnih odnosov in dosledni bорец za enotnost Zveze komunistov Jugoslavije. Z eno besedo, svoje življenje je vgradil v našo revolucijo in njene pridobitve. Njegova smrt je velika izguba za narode Bosne in Hercegovine, za Zvezo komunistov Jugoslavije in za vso našo socialistično skupnost, za katere razvoj in napredek je dal velik prispevek. Njegovo revolucionarno delo bo trajno ostalo v našem gibanju.«

Predsedstvo CK ZKJ: Vselej zvest revolucionarni usmeritvi ZK in Titovi poti

Predsedstvo CK ZKJ je ob smrti Djura Pucarja dalo sporočilo v katerem je med drugim reklo:

Z globoko žalostjo sporočamo, da je danes v Beogradu umrl tovariš Djuro Pucar-Stari, eden najzaslužnejših borcev jugoslovanskega revolucionarnega delavskega gibanja in najbližjih dolgoletnih sodelavcev tovariša Tita.

Tovariš Pucar se je v najzgodnejši mladosti pridružil organiziranemu jugoslovanskemu delavskemu gibanju in postal pripadnik njegove revolucionarne avantgarde. Član SKOJ je postal leta 1920, član KPJ pa leta 1922. Izjemen pogum, požrtvovalnost in vztrajnost ter plodno partijsko in politično dejavnost je izpričal že v zgodnjem predvojnem obdobju kot sindikalni funkcionar in ilegalni partijski bорец proti buržoaznemu izkoriščanju in policijski diktaturi, v boju proti frakcionaštvu v partiji in pri prizadevanjih za usposabljanje in okrepitev v partijskih in sindikalnih organizacijah – najprej na Hrvaškem in v Vojvodini, nato pa tudi v Bosni in Hercegovini. Pred vojno je bil večkrat zaprt, mučili so ga in obsodili na deset let ječe.

Potem ko je prestal zaporno kazen, so ga izvolili za člana CK KPJ na peti državni konferenci KPJ, ki se je udeležil kot delegat partije iz BiH.

Herojski boj delavskega razreda in vseh narodov in narodnosti Bosne in Hercegovine, še posebej pa Bosenske krajine, med narodnoosvobodilnim bojem in revolucijo, je tesno povezan z imenom Djura Pucarja-Starega. Bil je organizator in vodja vstaje v tem delu naše države.

Po osvoboditvi je Djuro Pucar opravljal visoke partijske in državne dolžnosti v republiki in federaciji.

Delo komuniste, delavca-kovinarja Djura Pucarja-Starega je trajno vtakano v vse revolucionarne dosežke KPJ in ZKJ in v vse tokove razvoja naše socialistične samoupravne skupnosti.

Čudovit tovariš in človek

Predsednik Tito je poslal ženi umrlega Djura Pucarja tovarišici Nevenki Pucar naslednjo sožalno brzojavko:

»Z globoko bolečino sem sprejel vest o smrti Djura Pucarja, svojega tovariša in vidnega borca naše partije. Svoje življenje je posvetil interesom delavskega razreda, iz katerega je zrasel, in dal je dragocen prispevek uresničevanju in napredku naše socialistične samoupravne skupnosti.

Kot neutrudni revolucionar in prekaljeni komunist je Djuro Pucar dal svetel zgled, kako je treba služiti revoluciji in se boriti za njene ideale in cilje.

Tovariša Pucarja, s katerim me pristno povezuje več desetletij skupnega revolucionarnega dela, sem poznal ne samo kot odločnega borca, marveč tudi kot čudovitega tovariša in človeka, iz katerega je odsevala enostavnost in toplota. Njegov plemeniti lik bo ostal vselej v našem spominu.

Tebi in tvoji družini pošiljam izraze iskrenega sožalja.«

Sožalje ob smrti Djura Pucarja so poslali Branko Mikulić, Stane Dolanc, Todo Kurtović, Mika Špiljak, Dragoslav Marković, Kosta Nadj ter najvišji predstavniki družbenopolitičnega življenja republik in pokrajin.

Ob smrti Djura Pucarja-Starega so ženi pokojnega revolucionarja poslali sožalne brzojavke predsednik predsedstva SRS Sergej Kraigher, članica sveta federacije Lidija Sentjurc in predsednik CK ZKS France Popit.

DELO – 13. aprila 1979